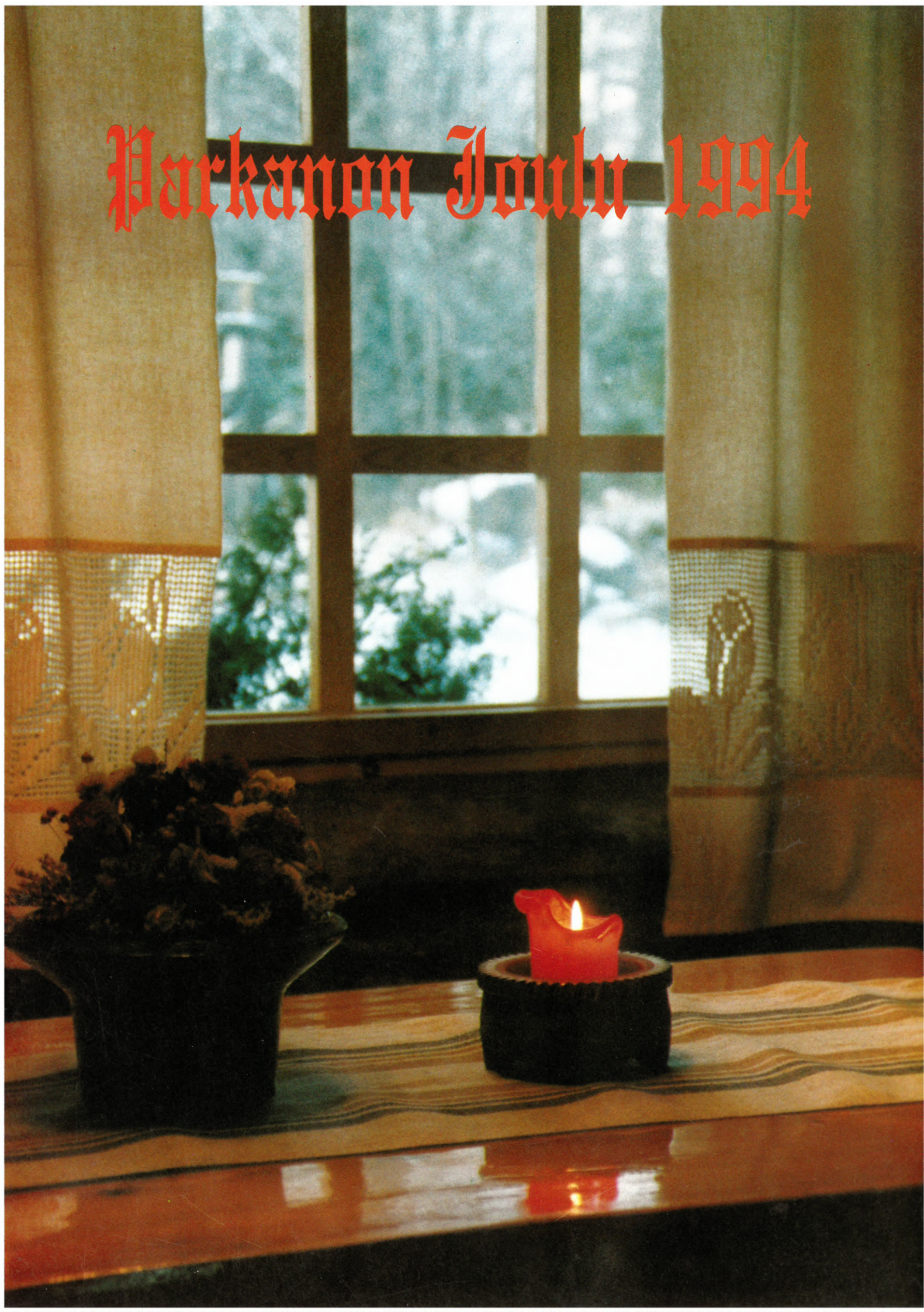

Harkanon Joulu 1994

Parkanon Joulun avustajakilpailu

Tämä lehti on perinteisesti kaikkien niiden esiintymispaikka, joilla on kotiseutuaiheista tai muutakin kerrottavaa — sanallisesti ja kuvin. Vanhaan tapaan toimitaan nytkin kilpailun muotoisesti. Ohjeet ja puitteet on harkittu näin:

Ei kilpailla varsinaisissa sarjoissa, mutta kirjoitukset (piirroksset, valokuvat) voisivat olla seuraavan tapaisia:

1. Perinteeseen liittyviä	6. Dokumentit
2. Pakinoita ja muita vapaita kertomuksia	7. Lasten ja nuorten kirjoitukset
3. Runoja	
4. Pienoisnäytelmiä (enintään 10 arkkia)	
5. Kaskuja Parkanosta	

Aineiston tulee olla ennen julkaisematonta. Lähetykset toimitetaan Parkanon Joululle os. Leena Perälä, Kanahaukankuja 9, 39700 Parkano 31.5.1995 mennessä. Osallistujien kesken jaetaan palkintoja. Palkinnonsaajat määrittelee lehden toimikunta.

Parkanon Joulun

Joulutervehdys Parkanosta

**Parkanon rahalaitokset
toivottavat Parkanon Joulun
lukijoille
Joulurauhaa ja Menestystä
Vuodelle 1995**

**PARKANON
OSUUSPANKKI**

**KANSALLIS-OSAKE-PANKKI
PARKANO**

**YHDYSPANKKI
PARKANO**

**PARKANON
SÄÄSTÖPANKKI**

POSTIPANKKI

Parkanon Joulukirje

NUMERO 23

JULKAISIJA
Parkanon Nuorisoseura

Painos 2 000 kpl

Parkanon Kirjapaino 1994

TOIMITUSKUNTA:

Altti Mansikkamäki (pj.), Leena Perälä (siht.),
Tellervo Harju (piirroksentekijä), Markus Käenmäki, Aila
Järvirova, Heikki Pentti, Tarja Puolanne, Elli Helenius.

KANSIKUVA: Adventtikynttilä.

Adventilla (latinaksi adventus = saapuminen) tarkoitetaan ennen joulua olevia kirkkovuoden viikkoja. Neljäsentä adventtisunnuntaista ensimmäinen aloittaa kirkkovuoden. Adventin vietto juontaa alkunsa huomattavan pitkän ajanjakson taakse — 400-luvulle.

Adventin viettoon liittyy paljon kaunista, herkkää ja tunnelmallista. Eräs perinteinen kaunis tapa on sytyttää adventtikynttilä ikkunalle.

Herkistävän kuvan on ottanut Leena Perälä.

Musiikin mahti

Näin joulun alla lieene paikallaan lausua joku sana musiikin mahdista ja voimasta.

Musiikki on alkujaan ollut muusain eli runottarien taidetta, joka amoin Kreikassa kuului humanistiseen sivistykseen ja arvostettiin sitä enemmän tieteenä kuin taiteena. Se on ihmellinen hengentuote, hyvin vanha ja sitä on kaikissa kulttuureissa käytetty voimaa antavana, surua ja tuskaa lievittävänä, iloa ja riemua ilmentävänä tunteiden ilmaisutapana. Se on murtanut muureja, kohottanut kansallistuntoa, marssittanut joukkoja sekä sodassa taistelutoimissa että rauhan oloissa aatteiden ja ideologioiden puolesta sekä vahvistanut ihmistä uskossaan.

Edellä mainitun lisäksi musiikki antaa edelleenkin esteettistä nautintoa, lumoa, luo juhlatunnelmaa ja kasvattaa humanisuutta. Miten mieltä ylentävää onkaan olla kuulijana tai dolla — laulaen tai soittaen — esityksessä hyvän musiikin konsertissa. Joku vanha viisas onkin todennut, että

hyvän musiikin konsertti on kuin henkinen sauna, josta palaa sielu puhutena ja mieli virkistyneenä arkisiin askareihin.

Suuri kansainvälisesti tunnettu saksalainen runoilija Johann Wolfgang von Goethe (1749—1832) on sangen sattuvasti lausunut musiikista: ”Talosta, mistä kuulet soittoa tai laulua, voit huoletta pyytää yösiijaa, sillä siinä asuu hyviä ihmisiä.”

Siispä soittakaamme ja laulakaamme täällä Parkanossakin antaaksemme ihmisinä hyvän kuvan itsestämme ja saadaksemme tarjota yösiijaa.

Kun maas' on hanki ja järvet jäässä.
Ja silmä sammunut on auringon.
Kun pääsky pitkän on matkan päässä
ja metsä autio lauluton.
Käy lämmin henkäys talvisäässä,
kun joulu on, kun joulu on.

Musiikillista joulumieltä
toivottaen

ALTTI MANSIKKAMÄKI

Joulutervehdys lukijakunnalle

Kuusi tuo mieleen joulun tunnelman. Puu yleisemmin merkitsee turvallisuutta niin metsässä liikkujalle kuin taloudellisesti. Suomi on nousemassa, kuten Parkanokin. Ollessani syyslomalla Itä-Suomessa metsäkoneet työskentelivät tauotta yötä päivää: vastakaadetun puun piti olla jo samana iltana satamassa maasta vietäväksi. Toivottavasti emme nyt pistä kaikkea rahaa palamaan toissijaisiin tarpeisiimme, esimerkiksi yhä aikaisemmin syttyviin jouluvaloihin, jotka palavat yhä pidempään ja kuluttavat turhaan energiavarojamme. Toivottavasti nousu tuo työtä ja turvallisen huomisen.

Turvallisuuden tunne löytyy sisimmästämme omien valintojemme kautta. Joulun tunnelma syntyy oikeista valinnoista elämäntilanteesta riippumatta. Liian monelle joulu on kiristävä kimppu velvollisuuksia: joulukortit, lahjapaketit, sukulaisvierailut, ruokalajit, mikä se lista sitten kenenkin kohdalla on. Kun ylevämmätkin traditiot muuttuvat tunteettomaksi suorittamiseksi, on niiden merkitys samalla mennyt. Voimme enintään säilyttää kullissin tai ostaa hyväksyntää sosiaalisissa kanssakäymisissämme.

Velvollisuuksien sijasta haluan nähdä joulun mahdollisuuksina. Voimme päättää vietämmekö joulua, ja jos, niin miten. Mistään traditiosta ei tietääkseni ole olemassa tulevassa Euroopan unionissakaan direktiiviä. Olen lapsesta asti arvostanut perinteitä ja kasvanut niihin. Kypsän ihmisen on kuitenkin punnittava suhteensa eri asioihin kulloisenkin elämäntilanteensa mukaan. Totutusta poikkeamisen ei tarvitse merkitä vanhan hylkäämistä vaan kasvaen uuteen uskaltamista.

Tärkeintä olisi vapautua pakosta. Luumukiiselin voi korvata mustikkakeitolla ja ulkomaisen riisin ohrasuurimoilla. Eikä ole tarpeen verrata lähetettyjen ja saatujen joulukorttien määrää. Kiittäminen ja muistaminen on merkityksellisempää pitkin vuotta arkipäivän tilanteissa.

Suomalainen joulu koostuu uskonnollisesta perinteestä ja maallisesta satumaaailmasta. Ke-

peästi me olemme yhdistäneet enkelit ja tontut samaan kimallukseen. Kun miettii elämäntapojemme muuttumista yleensä, voi vain joka joulu uudestaan ihmetellä jouluperinteittemme vahvuutta. Syyt on tietysti helppo päätellä. Joulu on iso bisnes yrityksille eivätkä kirkkokunnatkaan silloin ole heikoimmillaan.

Jouluna me täytämme kirkkosalit. Viikon kulluttua uutena vuotena kirkoissa on enää muutamia. Meidän juhlamme on niin nopeasti ohitse. Pidän entisaikojen mallia hyvänä, kun juhlaa pidettiin Nuutin päivään saakka. Kyllä me olisimme sitä vailla, rauhoittumista pitemmäksi aikaa kuin puoleksitoista päiväksi.

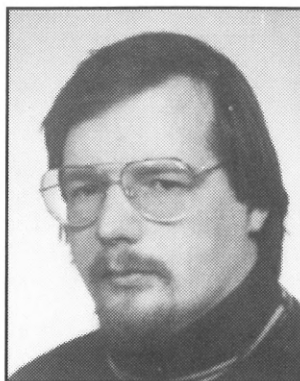
Paras joulu syntyy yksinkertaisista ja vähäisistä asioista. Kun kysyt niitä itseltäsi, osaat itse parhaiten vastata. Uskon, että me kaikki toivomme joulultamme eniten rauhaa ja aikaa itsellemme. Tässä yhteydessä vetoankin kaupunkimme asukkaisiin, että soisimme tämän rauhan toisillemme ja jättäisimme myös ne uudenvuoden ilonpaukkeet vasta vuoden vaihtumisen hetkeen ja silloinkin omalle tonttialueelle. Samalla jätän kauppiaitten harkittavaksi, josko näitä paukutelutarvikkeita myytäisiinkin vasta joulun jälkeen yleisen häiriön välttämiseksi.

Kiitän kaupunkimme asukkaita kuluneesta vuodesta ja toivotan kaikille tämän lehden lukijoille joulurauhaa sekä voimaa ja iloa tulevalle vuodelle — V. A. Koskenniemen säkein vuosisadan alusta

”Vavahtaen syttyy
metsän synkkä syvyys
kirkkautehen talviaamun koiton.
Loistaa yli metsän,
läheisen ja loiton,
valon suuri siunaus ja hyvyys.”

ANNE-MARI ALI-JAAKKOLA
kulttuurisihteeri
Parkanon kaupunki

"Teille on syntynyt Vapahtaja"

Siitä on jo lähes kaksituhatta vuotta, nyt elämme joulua 1994. Mitä merkitystä tuolla vanhalla ja joidenkin mielestä taruksi luokiteltavalla asialla on meille nykyajan ihmisille. Joulusta toiseen kuulemme saman vanhan sanan, vaellamme sankoin joukoin kirkkomaille ja joulukirkkoihin ja laulamme joululauluja. Mitä oikein etsimme? Joulutunnelmaa? Perinnettä? Käymmekö varmuuden vuoksi kirkossa?

Tuon ensimmäisenä jouluna syntyneen miehen sanat Johanneksen evankeliumista: "Se, joka kuulee minun sanani ja uskoo minun lähettäjääni, on saanut ikuisen elämän. Hän ei joudu tuomittavaksi, vaan hän on jo siirtynyt kuolemasta elämään. Totisesti, totisesti; tulee aika — ja se on jo nyt — jolloin kuolleet kuulevat Jumalan Pojan äänen. Ne, jotka sen kuulevat, saavat elää, sillä Isä, elämän lähde, on tehnyt myös Pojasta elämän lähteen".

Parkanolainen, suomalainen, eurooppalainen, ihminen, tämä sana koskee myös sinua. Sinulle on syntynyt Vapahtaja lähes kaksituhatta vuotta sitten. Kaikille ihmisille tässä maailmassa on syntynyt Vapahtaja. Jumala, hän joka on koko tämän maailman kaikkeuden luoja ja hallitsija, on järjestänyt kaiken niin, että sinullakin voisi olla ikuisesti jatkuva yhteys hänen kanssaan. Kaiken saat lahjaksi, ilman omaa ansiotasi, jos haluat. Ainoa, mitä hän sinulta vaatii on, että haluat. "Se, joka kuulee minun sanani...". Jumala ei pakota ketään, lahjaa ei anneta väkisin.

Miksi on niin monta, jotka epäröivät, jot-

ka eivät usko, jotka vihoissaan haluavat jopa kitkeä maailmasta ne ihmiset, jotka uskovat ja kertovat evankeliumia, ilosanomaa eteenpäin. Raamatun mukaan maailmassa vaikuttaa kaksi voimaa, Jumalan ja Saatanan. Katso ympärillesi, seuraa tiedotusvälineitä, näin todella on. Kaikkialla sinua kehoitetaan, usutetaan, houkutellaan tekemään kaikenlaista, joka on tietämäsi mukaan vastoin Raamatun neuvoja, ja jonka muutenkin tiedät olevan elämää tuhoavaa. Jumala on sanassaan, Raamatussa antanut meille elämän tien kartan, kysymys on siitä, otammeko sen ohjeet todesta, vai luotammeko joihinkin muihin neuvoihin. Jotain elämänohjetta me itsekukin joka tapauksessa noudatamme.

"Teille on syntynyt Vapahtaja". Sinulle kerrotaan evankeliumi, maailman paras ja iloisin asia, joka koskee sinun tulevaisuuttasi, senkin jälkeen, kun tulevaisuutesi tässä maailmassa on ohi. Pysähdy tänä jouluna miettimään sen merkitystä itsellesi, ota Raamattu käteesi ja tutustu sen antamiin neuvoihin vapaana kaikista uskoon liitetystä ennakoluuloista ja kuvitelmista. Vapahduksen ja pelastuksen asia on sinun ja Jumalan välinen asia, kukaan ihminen tai mikään instituutio ei voi tätä sopimusta muuksi muuttaa.

Toivotan omasta ja seurakunnan puolesta sinulle iloista ja siunausrikasta joulujuhlaa 1994!

JOUKO PALOMÄKI
kanttori

Syksyn lehti

*Lehti kuihtunut, kuolon oma,
äskän niin vihreä, soma
minne matkasi, tiedä mä en.*

*Nyt myrsky, syksyn tuuli,
tuo onneton, hallahuuli
mua poloista kiidättää.*

*En omasta tahdosta tiedä,
minne vain minut tahdot viedä
sinne käyn kera kaiken muun.*

*Rajumyrskyssä varteni murtui,
minun sieluni silloin turtui,
elonnehetet ehtyivät sen.*

*Ja viskelee tänne, sinne
en tiedä lopulta, minne,
kunnes kuoloon mun kätkee jää.*

*Minun siskoista moni jo ehti
pian häipyi ruusun lehti
ja lehti laakeripuun.*

Opetusneuvos, fil.maisteri

Martta Armiida Sevio

20.01.1901–12.12.1993

Edellisen julkaisumme jo ilmestyttyä saavutti toimituksen suruviesti: Lehtemme lämminhenkinen ystävä ja pitkäaikainen avustaja opetusneuvos Martta Sevio oli siirtynyt ajasta iäisyyteen.

Opetusneuvos Sevio, omaa sukua Alanen, oli syntynyt Parkanon Alaskylässä Alasen tilalla, josta lähti opintielle kirjoittaen ylioppilaaksi Seinäjoella ja valmistuen filosofian kandidaatiksi vuonna 1926. Hänet valittiin Kankaanpään yhteislyseon historian ja suomenkielen opettajaksi vuonna 1929 ja Kankaanpäässä hän myös suoritti varsinaisen elämäntyönsä pohjoisen Satakunnan keskeisiin vaikuttajiin kuuluen.

Parkanolaissyntyisenä julkaisumme oli alusta saakka Martta Sevion sydäntä lähellä. Lukemattomat ovat ne kertomukset, muiste-

lukset ja runot, joilla hän vuosien saatossa lehtemme sisältöä rikastutti. Kaikista kirjoituksista ilmenee suuri lämminhenkisyys isänmaata, kotiseutua ja vanhojen arvojen kunnioittamista kohtaan.

Julkaisumme edellisen numeron ollessa jo painokoneissa, lähetti opetusneuvos Sevio toimitukselle runon julkaistavaksi. Se ei kuitenkaan ehtinyt tarkoitettuun numeroon mukaan, joten julkaisemme sen nyt tässä. Runo lienee tekijänsä viimeisimpiä ellei viimeisin.

Hiljennyn kunnioittaen edesmenneen opettajani muiston ääreen.

ALTTI MANSIKKAMÄKI

Kirkonkellojen sanomaa: ”Soittakaamme Herralle”

Tiettävästi katolilainen legenda kertoo, kuinka unettavan rauhaisaa elämää elävän luostarin munkki kulkee kauniina kesäaamuna niityllä, jossa kukkaloisto hehkuu upeimmillaan. Äkkiä munkki pysähtyy hä-

mästyneenä; hän kuulee hiljaisten kellojen soivan. Soiton alkuperä ei heti selviä, mutta lopulta munkki kumartuu maahan kukkien tasolle. Hän huomaa, että aina kun tuulenvire heiluttaa sinisiä kellokukkia, niistä läh-

tee kaunis soitanto. Munkille tulee tunne, että Jumalalla on jokin tärkeä asia kerrottavana, koska avasi hänen korvansa kuulemaan tämän soiton juuri tänä aamuna. Ja niin hänelle kirkastuu, että luostari pitäisi saada soi-

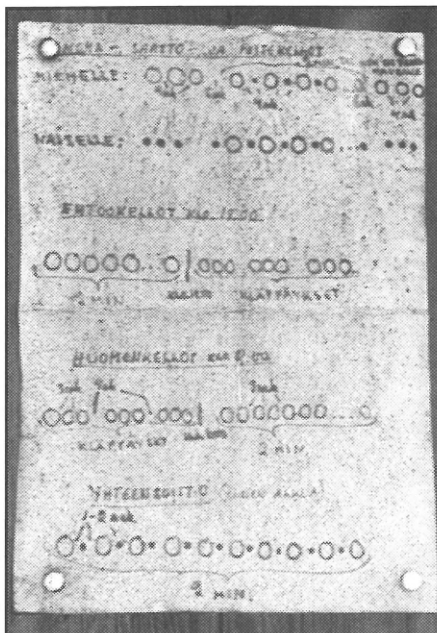
Parkanon kellotapulien kaunismuotoiset ikkunat. Valok. L. Perälä.

maan Jumalan kunniaa koko ympäristölle noiden kukkien kaltaisilla soittimilla.

Kirkonkellojen ilmestyminen aikain saatossa loi merkittävän perinteen kristilliseen ja koko sen aikaiseen kulttuuriin. Ihmisten elämän rytmi nivoutui kirkon elämään, kun kellojen kumahtelun kaiku kiiri pitkienkin matkojen taa. Kun kellon sanoma kutsui äitikirkon helmaan evankeliumin sanan alle, niin se myös kertoi ihmiselämän kohtaloista. Hädän hetkellä kellot soivat kiihkeästi ja epäjärjestyksessä kutsuen paikalle salojen asukkaita. Kirkot olivat usein suoja-
paikkoja tai muita kokoontumispaikkoja, joissa asioista tiedettiin enemmän ja tarkemmin.

Sodan myrskyissä meidänkin kansamme joutui kokemaan vainot ja tuholaiden tihutyöt. Rakkaat kirkonkellot yritettiin kaikessa kiireessä piilottaa järviin ja lampiin, maahan ja maa-kuoppiin. Kaikkia kelloja ei myöhemmin enää löydetty, mutta ihmisten mielikuvituksessa ne vieläkin joskus soivat myrskyöinä pahaa ennustaen.

Parkano sai ensimmäisen kellonsa vuonna 1801. Se ostettiin Lempäälästä Lastusten kartanosta, ja se oli niinkutsuttu papinkello. Suntio vartioi kellotapulissa odottaen jumalanpalveluksen saarnaajan tuloa kirkonportista sisään, jolloin hän aloitti soiton.

Parkanon kirkon kellotapulissa on "nuotit", joiden mukaan kelloja soitetaan eri tarkoituksissa.

Soitto lopetettiin papin päästyä kirkkoon sisälle.

Ensimmäinen kello kaipasi rinnalleen toista suurempaa kelloa, ja se hankittiin vuonna 1820. 1850-luvulla iso kello sai halkeaman kylkeensä. Vasta 1861 se saatiin korjattavaksi Lappfjertin pitäjänsepälle; kyse oli

uudelleen valamisesta.

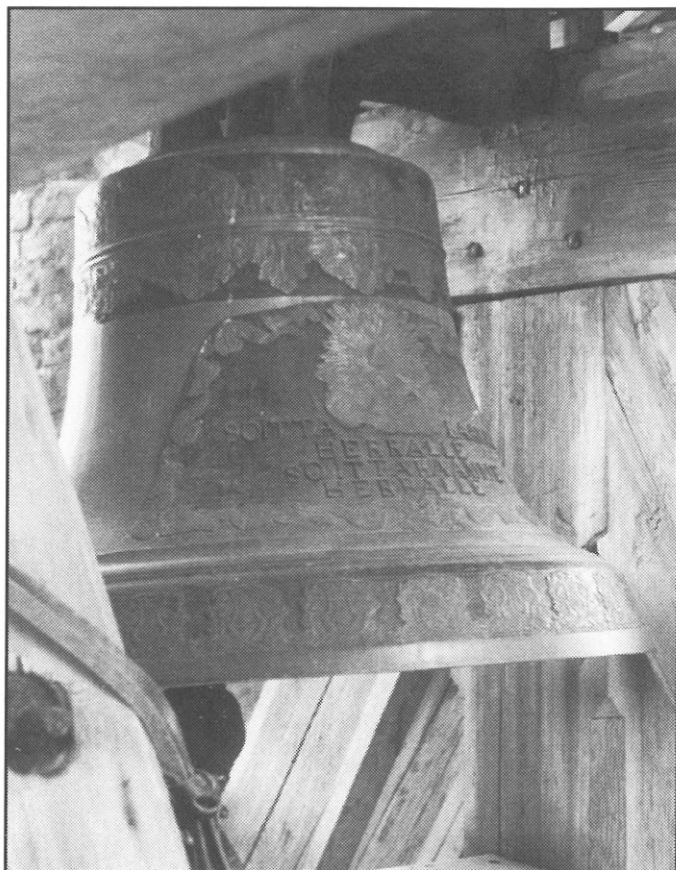
On ollut tapa, että kellolle annetaan nimi, jolla sitä sitten kutsutaan. Parkanossa taisi suuremman kellon nimellä Isokello. Toinen ainakin yhtä merkittävä tapa oli valun yhteydessä valaa kellon pintaan kirjoitus, josta ilmeni soiton tarkoitus ja kohde. Niinpä kun Isonkellon toisella puolella oli huonolla suomenkielellä tietoa kellon valamistapahtumasta, oli toisella puolella ylistävä ajatus: Soittakaamme Herralle.

Paras soitto kellojen kumahdellessa tuli, kun kelloja soitettiin heiluttamalla niitä molempiin suuntiin edestakaisin pysähtyen melkein ylhäällä. Näin kellot ikäänkuin heittivät äänen ilman kannettavaksi, näin myös kellon soitto tuli täyteläisemmäksi. Jos kelloja oli useita ja niitä soitettiin heiluttaen, piti jokaisella kellolla olla oma soittaja. Hurjimmillaan kellojen heilutus oli silloin, kun kellonsoittaja heilutti niitä ylhäältäpäin jaloilla polkien.

Lauantai-illan ehtookellot ovat perinteisesti kehottaneet meitä lopettamaan työt ja hiljentymään pyhän viettoon. Kellojen sanoma ei jätä ketään kylmäksi, sen viesti on helppo ymmärtää. Milloin se kutsuu Sanan kuuloon, milloin taas kertoo matkamiehen taipaleen päättymisestä. Mutta sukupolvesta toiseen niiden soitto on ilmentänyt Jumalan kunniaa.

Kellotapulnin n.s. Isonkellon toiseen kylkeen on valettu selvitys valutapahtumasta ja kellon hankinnasta...

... ja toiseen kylkeen ylistävä ajatus: "Soittakaamme Herralle, soittakaamme Herralle".

Yhteiskoulun talkooväkeä

Parkanon yhteiskoulun historiikissa on kuva maata kaivavasta miesjoukosta. Kuvan alla lukee: ”Montut auki lapiopelillä. Talkooinnostusta ei puuttunut uuden koulun rakennustöiden alettua. Väitetään, että ensimmäiset montut tulivat väärään paikkaan.” Talkoojoukossa mukana ollut Väinö Ryttilä on nauhalla säilyneessä haastattelussa kertonut näin todella käyneen. Oman koulutalon rakennuspuuhiin oli ryhdytty kesällä 1948. Lapiomiehet olivat koko kesän kaksi kertaa viikossa uurastaneet tontilla. ”On sanottava, että oli oikein iso vastoin käyminen, kun perustuksia tehtiin väärään paikkaan”, haastateltava toteaa.

Muistan, miten koulun piha aluksi olikin kuoppainen ja jokin paalukin pyrki ylös kaivuukuoppien täyttämisen jäljiltä. Mainingit tapahtuneesta olivat minun tullessani syksyllä 1949 jo vaienneet tai eivät ainakaan ulottuneet opettajanhuoneeseen asti. Kerrottiin kyllä, että oli ollut erimielisyyksiä rakennuksen koon ja rakennusmateriaalin suhteen. Lopulta oli päädytty pienempään puurakenteeseen vaihtoehtoon.

Velkaantuminen tietysti hirvitti. Jälkiviisas, joka tietää miten nopeasti koulu kasvoi 200 oppilaan koulusta 600 oppilaan kouluksi, ehkä kyselee, olisiko sittenkin kannattanut valita suuremman tiiliseinäisen koulun vaihtoehto. Hintaa toki kertyi myöhemmin tehdyille välttämättömille muutoksillekin, lisärakentamistarpeesta puhumattakaan. Ja työtä tämä kaikki kouluyhtiön vastuunkantajilta vaati. Piirustuksia ja suunnitelmia oli kertynyt paljon. Jouduin kertaamaan koulun monivaiheisen rakennushistorian etsiessäni piirustusten joukosta ne oikeat, jotka sitten lähetettiin kouluhallitukseen. Ne olivat tarpeen vuokra-arvoa koululle määriteltäessä. Vuoden 1963 alusta valtionapua myönnettiin myös vuokra-arvosta.

Edellä mainittu talousneuvos Väinö Ryttilä oli kouluyhtiön hallituksen pitkäaikainen jäsen ja sen viimeinen puheenjohtaja. Erittäin uskollinen oli myös Eero Koivisto, joka lähti kiireelliseltä päätoimittajan palliltaan ratkomaan koulun talousongelmia. Kaiken kaikkiaan alttiutta koulun hyväksi oli niin paljon, ettei kokousta koskaan tarvinnut kutsua turhaan koolle, vaan aina nämä aktivistit varasivat tarpeellisen ajan oman varsinaisen

päivätyönsä keskeltä. Kokouspalkkio oli tuntematon käsite.

Koulun pitkäaikaisin talkoolainen oli monitoimimies, pankinjohtaja Martti Tuisku. Hän kantoi vastuun koulun taloudesta kaikkien koulun 30 toimintavuoden ajan. Historian opettajana hän, jolla oli historian maisterin tutkinto, oli useita vuosia myös koulun palkkalistoilla. Pankinjohtajalla oli omassa konttorissaan hoidettavana monenlaista asiaa ja paperia, mutta siellä oli myös lokeronsa koulun asiakirjoille. Nopeus ja kyky hallita monia asioita olivat talousmiehemme valtteja. Niinpä, kun kouluyhtiön hallituksen kokous oli meneillään, kirjoituskone naputti taajaan ja kukapa muu siellä koneen takana sihteerin tehtävät hoiti kuin Martti Tuisku. Kokouksen päättyessä myös pöytäkirja oli valmis. Nimet vain alle ja kokouksen päätökset olivat valmiina toteutettaviksi. Ei kai ollut ihme, jos Elli-puoliso sai huhuilla kiireistä miestä: ”Missähän se Martti on, kun pitäisi jo tulla syömään?” Vaan kun tämä Parkanon kuvaan aikoinaan kiinteästi kuulunut aviopari suoritti tavanomaista kävelylenkkiään, missään maailmassa ei tuntunut kiirettä olevankaan!

Koulun hallintoon tuli työnjakoa, kun omistus vuonna 1950 sai yhtiömuodon. Vastuun kantajien määrä myös lisääntyi, kun hallituksen ja johtokunnan muodostivat miltei täysin eri henkilöt. Systeemi toimi hyvin, vaikka muuan tarkastaja asiaa kummastelikin. Kouluhallitus asioi johtokunnan kanssa. Omistajan ominaisuudessa sai kannatusyhdistys vielä viimeisenä syksynään (1949) ottaa vastaan ankarana pidetyn kouluneuvos Jacobsonin yleistarkastuksesta antaman lausunnon. Syyspimeänä iltana me asianosaiset olimme saapuneet kokoukseen. Muistan hyvin johtokunnan puheenjohtajan, maanviljelijä Paavo Laadun rauhallisen tukevan olemuksen, joka tuntu vakuuttavan: mitäpä tässä, kyllähän me selviämme. Paavo Laadun rinnalla oli toinen turvallinen koulun ”isä”, maanviljelijä J.F. Käenmäki ja toki muukin johtokunta. Viime mainitun harteille siirtyi johtokunnan puheenjohtajuus jo vuonna 1953, jolloin Paavo Laatu kuoli.

Talousneuvos Käenmäki jatkoi tässä tehtävässä pitkään ja pysyi jäsenenä

nä miltei vuonna 1967 tapahtuneeseen kuolemaansa saakka.

Kannatusyhdistys ei jäänyt toimettomaksi, vaan löysi kyllä ”aukkoja muurissa” eli kohteita, joissa sen tukea tarvittiin. Varoja saatiin paitsi jäsenmaksuista myös erilaisista tempauksista. Alkuvuosieni muistoihin liittyivät mm. vinnillä näkemäni suuret paperikukat. Niiden johdosta huokaistiin: ”Elli (Salvos) oli niin taitava, ja miten monenlaista me keksimmekään, arpajaisia, lastenjuhlia, makkaranmyyntiä kilpailuissa jne!” Myöhemmiltä vuosilta on minunkin mieleeni jäänyt, miten kiirettä Maiju Kantolalla oli asetellessaan syöttejä häntä kohti sojottaviin onkiin. Oli lastenjuhlan lähes kohokohta, kun lakan vedettiin poikittain luokan oven eteen ja sen yli sai onneansa onkia, maksusta tietenkin.

Kerran taas katselin, miten toinen kiireinen kauppias, Laina Kiviniemi, mittaili koulun käytävän ikkunoita. Luokkiin oli jo lahjoitettu verhot, mutta sillä kertaa haluttiin kappaverhoin poistaa käytävien ankeutta. Viihtyvyyden lisäämistä oli sekin, kun kannatusyhdistyksen varoin tiivistettiin luokkien vetoiset ikkunat. Kouluruoan tuli olla halpaa, silti ”laadusta tinkimättä”, niinkuin nykyajan mainos julistaa. Siksi tarvittiin myös talkootyötä talousopettajan osuus ruokalistojen laadinnassa mukaan lukien. Keittolan lisäksi kannatusyhdistys koneisti myös koulun pesutuvan. Pahimman rahapulan aikaan sen apua tarvittiin myös koulun opetusvälinehankintaan. Kannatusyhdistys muistettakoon myös pitkäaikaisena stipendien jakajana.

Meillä opettajillakin olivat omat mahdollisuutemme talkoohengen osoittamiseen. Niinpä oppilaiden monipuolisen kerhotoiminnan ohjaaminen oli ohjaajille palkatonta työtä. Kerhoja oli monenlaisia. ”Köntyksesä” urheiltiin, ”Sosissa” harrastettiin yhteiskunnallisia asioita, ”Kurjet” -kerhossa luonnonhistoriaa ja teinikillassa hengellisiä kysymyksiä. Kielikerhojakin oli. Osallistumista rajoittivat pitkät koulumatkat. Oppituntien jälkeen koulun pihalta jo kauan sitten lähdettiin kiireesti kaikkiin ilmansuuntiin. Vapaaehtoisena askartelutyönä valmistettiin lähes tyhjästä koulun juhliin tarpeellinen rekvisiitta, vaikkapa geishoille kimonoita tai

kuninkaallisia viittoja ja kruunuja.

Parkanolainen oppikoulu on jo lähes neljännesvuosisadan ollut kunallinen koulu. Viimeisen ”talkooporukan” muisto säilyy siinä kuvassa, johon vuoden 1970 lopussa saatiin kerätyksi lähes kaikki silloisten hallintoelinten jäsenet eli kouluosakeyhdistiön hallitus ja sekä koulun että kannatusyhdistyksen johtokunnat. Koulun ylläpitoon läheisesti kuuluvina pääsimme mukaan myös me päätoimisesti palkatut, vahtimestari ja talonmies, kanslisti ja minä. Päätteeksi vietettiin yhteistä iltaa Ikaalisten Kyl-

pylässä. Oli tullut aika huoahtaa, kun työ Parkanon yhteiskoulun hyväksi oli tullut tehdyksi. Laskukin hoitui niin, ettei edes nyt koulun kukkaroa rasitettu.

Aikoinaan oppikoulut valtion ylläpitäminä olivat kaupungeissa. Vaikka tilanne myöhemmin on muuttunut, ovat vastaavan tasoiset koulut maaseudulla olleet ns. yksityiskouluja. Niitten valtiolta saama tuki on muodostunut erilaisista, joka vuosi erikseen anottavista valtionavusta. Aina on tarvittu myös oman paikkakunnan voimavaroja. Riskin ovat ottaneet

aloitekykyiset henkilöt, lastensa tulevaisuuteen katsoneet isät ja äidit. Niin toivotettiin oppikoulu tervetulleeksi Parkanoon jo vuonna 1940. Yhteiskoulun ”talkoissa” on ollut paljon väkeä. Tästä joukosta olen nimeltä voinut mainita vain muutamia.

Olkoon tämä kirjoitus kiitokseksi kaikille Parkanon yhteiskoulun hyväksi uurastaneille. Yhteiskuvaa vuodelta 1970 katson vakavana. Varsin monen kohdalla on totta jo tämä: ”Nous’ viikate, suhahti niitos”. Mutta koulu elää nyt tämän päivän elämänsä.

Parkanon Yhteiskoulu Oy:n hallitus, koulun johtokunta, kannatusyhdistyksen johtokunta ja henkilökuntaa yhteisessä kuvassa 28.12.70.

ANNA-LIISA PERIAHO

JOULU

Rauhaisa kuin tyyni järven pinta
punainen kuin punatulkun rinta.
Tuoksuva kuin hyasintin kukka
lämpöinen kuin villainen sukka.
Makoisa kuin äidin leivonnainen
valkoinen kuin hanki mainen.
Toivottu niinkuin pieni lapsi
iäkäs kuin pukki valkohapsi
loistava kuin tähti taivahainen
niin ompe joulu armahainen.

Korkein hallinto-oikeus Parkanossa

Sota-aika, sen lisäksi, että se aiheutti edestakaista liikehdintää varsinaisella sotatoimialueella rintamaolosuhteissa, se aiheutti liikehdintää myös kotirintamaolosuhteissa valtionhallinnon eräiden tärkeiden elinten sijoituspaikkakysymyksissä.

Niinpä vuonna 1918 perustetun Korkeimman hallinto-oikeuden, joka pääsääntöisesti käyttää ylintä päätäntävaltaa hallinto-oikeudellisissa valitusasioissa, oli pakko poistua pääkaupungista maaseudulle vaikeiden, istuntoja keskeyttävien ilmapommitusten vuoksi. Kun lisäksi osa virkamiehistä oli luovutettu puolustusvoimille, oli tärkeätä, että oikeus saattoi istua keskeytyksittä, jottei jutturuuhka olisi paisunut ylivoimaisen pitkäksi päätöksenteon suhteen. Näin yleisen oikeusturvan vuoksi.

Ilmapommitusten yhä lisääntyessä päätti oikeusministeriö siirtää KHO:n toisen jaoston Parkanoon toisen jaoston jatkaessa työskentelyä Helsingissä.

Oikeuden II jaosto piti istuntojaan ja ratkoi valituksia silloisessa Päivölän suojeluskuntatalossa ajalla 21.3.—31.10.1944. Tänä aikana se antoi ratkaisunsa 888 asiassa eli ehkä noin 5—10 päätöstä istuntopäivää kohti.

Korkeimman hallinto-oikeuden toiminnan aloittamisesta tuli 2.9.1993 kuluneeksi 75 vuotta. Juhlahohjelmaan kuului mm. muistolaatan paljastus Parkanossa, tuomioistuimen sodanaikaisessa sijoituspaikassa. Muistolaatta paljastettiin entisen Päivölän suojeluskuntatalon tontille Parkanon kaupungin, Parkanon Sotaveteraanien ja Parkano-Seuran toimesta

pystytetyssä sotaan lähteneiden muistokivessä. Tilaisuutta, joka pidettiin 25.8.1993, kunniotti läsnäolollaan hallinto-oikeuden presidentti Antti Suviranta seurueineen. Hän piti myöskin tilaisuuden juhlapuheen.

Pronssisen muistolaatan on suunnitellut kuvanveistäjä Jussi Koi-vusalo.

Hiidenkivellä

Kirjoilla on taipumus antaa lukijoilleen joko hyvän — tai pahan — tai vaikkapa tyhjänolon tunteen, ainakin jotakin niistä.

Aleksis Kiven Seitsemän veljestä oli eräiltä osin valloittanut meidät, pojankölvit niin täysin, että tahdoimme oikein käytännössä kokea Jukolan veljesten jännittävimmän elämyksen tapahtumat Hiidenkivellä.

Olimme kesälaitumilla Parkanon Alaskylässä ja koska meitä oli sillä kertaa koolla seitsemän poikaa, nimittäin Alasen Esko, Ylisen Olavi ja Mauno, Virtasen veljekset Ensio, Tapani ja Heikki sekä kuopuksena Lepäsen Erkki, oli muodollisuudet täytetty Jukolan veljeksinä esiintymiseen... Ei siinä eroteltu kuka on kukin. Varmaa oli kuitenkin, että Esko edusti Juhania, koska hän oli joukostamme vanhin ja olihan hän meille Virtasen pojille eno, vaikka ikäero olikin vähäinen.

Suuntasimme kulkumme kohti omaa hiidenkiveämme, halki peltojen ja niittyjen joelle, jonka toisella puolen olimme sen oman mielikuvamme mukaan pystyttäneet ja paikallistaneet. Siellä se sijaitsi Alasen mailla, niityn laidassa ja tunsimme sen ennestään, sillä olihan siellä monet kerrat ennenkin kisailtu.

Ei sinne kuitenkaan aseita menty, oli pyssyt ja puumiekat mukana ja pyssyistä parhain oli mustaksi maalattu rulla-revolveri. Ajat sitten oli sen joku romuna nurkkaan viskannut. Mutta meille se oli aarre, olihan se ihan oikea ase. Oli meillä evästäkin, hämäläistä reikäleipää sullotuna plakkareihin naruja ja nauhojen joukkoon, jotka välttämättöminä työkötarpeina olivat yleensä taskujemme täytteenä.

Tiesimme karjan olevan noihin aikoihin mäellä laitumella ja mikä tarkeinta meidän kannaltamme katsoen, siellä piti olla joukossa myös vihainen sonni.

Suunnitelmamme oli

yksinkertainen ja nerokas. Ärsytimme sonnia ja miksei myös sarvipäälehmii saadaksemme ne innostumaan takaa-ajoon. Kun aikeemme on siinä suhteessa onnistunut, panemme juoksuksi, hyppäämme kivelle turvaan ja irvistämme sieltä niille tyhmyreille. Mikä jännittävä hetki siitä syntyykään, olisipa vielä kunnon pyssyt ja niihin paukkuja, niin kohta mäki kaikuisi pamauksista ja olisi hauskaa. Kylän vanhempi väki ei varmaankaan olisi tämänlaatuisista kirjallisuusharastuksistamme tykännyt, jos olisi aikeemme aavistanut.

Jo näkyi koivujen lomasta suuri kivi, meidän seikkailumme kohde. Hiipimällä sitä lähestyimme ja jännitys kohisi suonissamme. Karjalaumaa emme heti havainneet, mutta hetken etsiskelyn jälkeen totesimme sen syvän rauhassa ateriaansa kauempana metsän laidassa, onnellisen tietämättömänä siitä, mitä mielissämme liikkui.

Kivi ei ollut vallan pieni, pari metriä korkeimmilta kohdiltaan, mutta sen kupeilta löytyi oivallisia nystyröi-

tä, joita hyväksi käyttäen pääsi reippaasti ponnahtamaan harjalle, joka oli pöytämäisen tasainen.

Kun sonni ei ollut mielestämme tuoloamme huomannut, harjoittelimme vähän sitä ylösnousua, kaikilta se onnistuikin, vaikka pienimmät tarvitsivatkin puosta työntämistä. Emme jättäisi mitään sattuman varaan.

Saapumisemme ei ollut herättänyt mitään epäluuloja karjassa, joten sitä oli ärsytettävä. Huutamalla ja multakokkareita heittämällä härnäsimme sonnia ja lehmii. Seuraukset olivat masentavia, sonnia ei touhuilumme kiinnostanut, vain lehmät hermostuneina töytäilivät edestakaisin. Teimme uutterasti työtä, mutta tuloksetta.

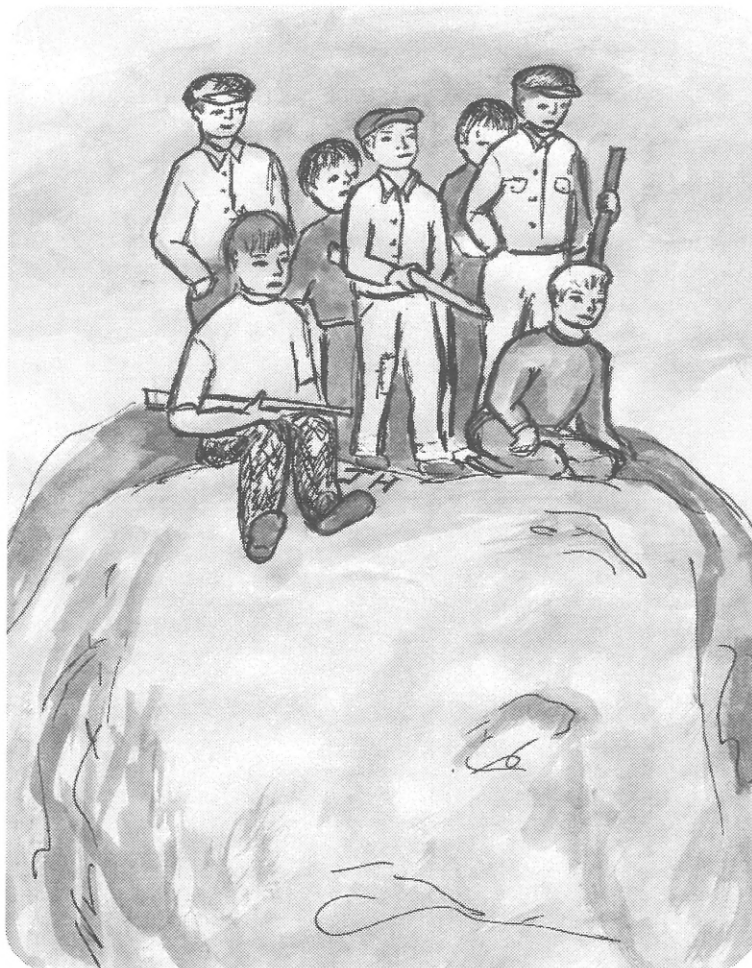
Kyllästyimme lopulta koko touhuun, jätimme hiidenkiven sonniin, lehmien ja olemattomine seikkailuineen. Lähdimme verkkaisesti astellen metsän reunaa kohden jättäen niityn taaksemme, tavoitteenamme kotitanhuat.

Siinä menivät ”Jukolan veljekset” allapäin pahoilla mielin, mutta sonni,

tuo mielestämme saamaton sonnin kuvatus, innostui tästä ja tahdoikin näyttää ”veljeksille”, kuka tällä mäellä on herra.

Niinpä se lähti härnäjäien perään rytinällä ja melskeellä. Poistuessamme hiljalleen näyttämöltä meidät yllätti äkkinäinen töminä ja mylvintä ja vilkaisu taaksepäin riitti meille kaikille, sillä sonni siellä tulla tömisteli meitä kohden. Ei ollut enää yrittämistä kivelle turvaan, jos kukaan ehti sitä edes ajatellakaan, sillä nyt oli tosi kysymyksessä. Kyllä Jukolan poikia vietiin käpälämäkeen, taakse jäivät miekat ja muut vehkeet tanssiin, kun juosta kipitettiin kohti jokea.

Älysimme pian, että joki voi meidät pelastaa ja hetkessä oli koko seitsemän pojan lauma ylittänyt joen liukkaita mukulakiviä pitkin. Ei silloin ollut aikaa liu-

Kuusi tenavaa "seitsemästä veljeksestä", joista puuttuu Leppäsen Erkki. Vasemmalta: Virtasen veljekset Tapani, Ensio ja Heikki, Alasen Esko-eno sekä Ylisen veljekset Olavi ja Mauno. Valokuvannut Viljo Alanen Parkanon Alaskylän Alasen mummolan pihamaalla 1920-luvulla.

kastumista ajatella ja eivät kaikki kuivin jaloin yli päässeetkään. Sonnilla oli varmasti hauskaa, jos se vain sellaisesta tunteesta pystyi nauttimaan.

Päästyämme toiselle puolen jokea emme vähään aikaan pystyneet puhumaan mitään, läähätimme vaan.

Toivuttuamme järkytyksestä olimme yksimielisiä siitä, että sonni oli sitenkin meitä viisaampi, ainakin ove-lampi. Aloittihan se hyökkäyksensä juuri sillä kriittisellä hetkellä, jolloin kivi oli jäänyt niin paljon taaksemme, että pakeneminen sen turviin oli mahdotonta.

Emme puhuneet enää hiidenkivestä, mutta tunsimme kyllä kintuissamme, että olimme saaneet opetuksen ja kuka sen oli antanut — sonni, tuo mielestämme ala-arvoinen olento ja sekös meitä kiukutti ja yhteisen sopimuksen mukaan seikkailustamme oli vaiettava.

ANNA-LIISA PERIAHO

Joulupukin aattoilta

Runo lapsille ja lapsenmielisille

On jouluaattoilta
hämärä kiirii ylle maan
pukki jo Korvatunturilta
lähtee lahjoja jakamaan.

Poro juoksee sukkelasti
lunta tulla tupruttaa
matka kuluu joutuisasti
pukkia jo nukuttaa.

Pitkä on taival eessä
käytävä joka kodissa.

Lahjoja runsaasti reessä
tontut auttavat jaossa.

Joulupukki pihaan ajaa
lapset ikkunoista kurkkivat
riemulle ei löydy rajaa
silmät ilosta tuikkivat.

Pukille lauletaan kiitokseksi
pyydetään leikkiin mukaan
vaan pukin lahjoista osattomaksi
ei saa jäädä kukaan.

Vihdoin reki tyhjä on
kotimatka voi alkaa.
Poro vallan vallaton
juoksee täyttä jalkaa.

Kotona Korvatunturilla
joulumuorin herkut maittaa.
Joulusaunan lavitsalla
puhtaan paidan päälle laittaa.

KATRI KETURI

Kansakoulusta leirikeskukseksi

Itsenäisyytemme aamunkoitossa, syyskuun 29. päivänä v. 1917 allekirjoitettiin kauppakirja, jolla Parkanon kunta osti Vilhelmiina ja Mikko Lähteenmäeltä Lähteenmäki nimisen lohkotilan Parkanon pitäjän Vahojärven kylästä. Kauppasumma oli 7 500 markkaa.

Vahojärven kylässä koulutoiminta alkoi jo vuosisadan alussa v. 1902 Ikaalisten kunnan kansakouluna Luojun talossa, ollen jatkoa jo aikaisemmin pidetylle kiertokoululle.

Kylä kuului Ikaalisten kuntaan aina 1.1.1917 saakka, jolloin sen liittäminen Parkanon kuntaan tapahtui. Parkanon edustajat olivat Ikaalilaisten kutsusta osallistuneet 14.3.1917 kaluston arvioimistilaisuuteen. Se oli arvioitu 1235 markaksi. Parkanon edustajat pitivät hintaa kohtuullisena, paitsi keisarin kuvaa, jota ei huolita ja siitä on alennettava kymmenen markkaa.

Samana vuonna kesäkuussa väliaikaisessa kunnankokouksessa todettiin, ettei Parkanolla ole mitään velvollisuutta lunastaa kalustoa, jota koulupiiriläiset, Ikaalisten kuntaan kuuluvina, ovat olleet hankkimassa. He ovat osallistuneet myös kaikkien Ikaalisten kunnan koulujen rakenta-

miseen ja nyt saisivat vain kaluston, koska koulu toimii vuokrahuoneissa. Parkanolaiset päättivät, että koska kalusto nyt on heidän alueellaan, ei sitä suostuta luovuttamaan, paitsi keisarin kuvan. Mutta jos Ikaalisten kunta luulee etunsa sitä vaativan, hakekoon kalustosta arvioidun 1225 markkaa, päättää kuntakokous mahtipontisesti.

Onko näin tapahtunut, ei ole selvitetty. Keisarin kuvan kyläläiset näin enteellisesti aivan itsenäisyyden aatona hylkäsivät.

Koulun johtokunta oli jo usean vuoden ajan sitkeästi esittänyt uuden koulun rakentamista. Vuokrahuoneet olivat ahtaat ja olisivat vaatineet yhä enemmän korjauksia. Valtuuston päätöksellä paikaksi osoitettiin kunnan omistama Lähteenmäen tila. Ahkera piiritys toi vihdoinkin tulosta ja koulun rakensi parkanolainen Anselm Ylijärvi vuosina 1924—25.

Koulun pitkäaikaisista opettajista mainittakoon Einari Salonen vv. 1925—1934, Hilda Hanhimäki vv. 1925—1961 ja Osmo Haunia vv. 1936—1946. Koulun huolto pelasi alkuvuosina niin, että koulun ”kuuraus” annettiin halvimman tarjouksen tehneelle naisihmiselle. Uuden koulun myötä valittiin koululle vahtimes-

tari, mutta myös opettaja saattoi huolehtia niistä tehtävistä. Pisimpään monitoiminaisina olivat Mari Kytölä ja Elli Hietala.

Sota-aika näkyi ja tuntui koulunpidossa, kaikesta oli puutetta. Oppilasmäärä lisääntyi kun kylässä asui siirtolaisia. Myöskin erään opettajan rouva piti koulun yläkerrassa yksityistä lastenkotia.

Kun koulupiiri sitten v. 1963 yhdistettiin Soljan koulupiiriin, päättyi eräs vaihe Vahojärven kylässä. Yhdistämistä vastustettiin, oppilaitakin oli tuolloin kolmekymmentä. Viimeisenä asianaan johtokunta kuitenkin toteaa tyynesti, että koska koulu on lakkautettu, sanotaan keittäjä-vahtimestari irti.

Kesäsiirtolan aika

Vuoden hiljaiselon jälkeen koulurakennus vuokrattiin Helsingin kaupungin opettajayhdistykselle, joka piti siellä kesäsiirtolaa kymmenen vuotta. Parhaimmillaan siellä oli satakin lasta. Meno kesälaitumilla oli rai-sua ja monenlaisia kepposia tehtiin omaksi riemuksi, valvojen harmiksi ja kyläläisten pohdittavaksi. Pojat pyydystivät mielellään kyykäärmeitä

ja nylkivät nahat kuivumaan. Tytöt saivat sitten lahjaksi käärmeennahkakukkaroita.

Vahojärven koulu oli mielenkiintoisen rakennuksena. Yläkerrassa oli leveät ikkunasyvennykset, jotka houkuttivat istuksimaan. Monet sokkeloiset rappukäytävät ja ullakko toivat lapsille seikkailun tuntua.

Leirikeskus

Kun helsinkiläiset sitten v. 1974 siirsivät kesäsiirtolansa lähemmäksi pääkaupunkia, alkoi koululla taas uusi ajanjakso. Kauppalan nuorisolautakunta oli jo edellisestä lähtien katsellut leiritoimintaan sopivaa aluetta. Kun koulun tilat vapautuivat, päätti kauppalanhallitus antaa ne nuorisolautakunnan hallintaan käytettäväksi leirikeskuksena.

Lautakunta ja kauppalassa toimivat n. 15 nuorisoyhdistystä ottivat haasteen vastaan tyytyväisinä. Tilat mukavine rantoineen antoivat mahtavat puitteet vilkkaalle lapsi- ja nuorisotoiminnalle. Elokuun pimeät illat ja yöt toivat jännitystä nukkumisen kanssa kamppaileville viikareille. Valoisana aikana yövalvoijilla oli täystyö pitää yövirkut leiriläiset sisätiloissa, kun avoimet ikkunat houkuttelivat seikkailemaan. Joskus poikajoukko kiersi yöaikaan lipputankoa unen löytämiseksi ohjaajan seisoessa rappusilla hyttysten syötävänä.

Vanha saunarakennus metsän katveessa antoi leppoista ja pehmeää löylyä, isosta padasta kauhottiin pesuvettä vateihin. Suihkun korvasi kipaistuimarahtaan. Tosin rantaan oli matkaa ja takaisin juostessa hampaat ka-

lisivat. Päärakennukseen saatiin suihkut ja sisävesi 1970-luvun loppupuolella. Uuden saunarakennuksen myötä leirikeskuksen toiminnallinen käyttöaika oli miltei ympärivuotinen.

Koulun tilat ovat olleet kyläläisten käytössä ja antaneet tilaa monenlaiselle toiminnalle. On pidetty kokouksia, ompeluseuroja, kursseja ja lähetysjuhlaa. Kyläläiset ovat aina tunteneet koulualueen omakseen ja olleet mukana monenlaisessa talkootyössä. On raivattu pallokenttää ja pururataa työtunteja laskematta ja laskuttamatta.

Kun salama juhannuspäivän iltana 1988 sytytti leirikeskuksen tuleen, tuli suuri suru. Kansliahuoneesta alkanut tulipalo havaittiin ohikulkijan toimesta yöaikaan, mutta mitään ei enää ollut tehtävissä. Yli kuusikymmentä vuotta palvellut kaksikerroksinen rakennus oli muuttunut kasaksi hiiltyneitä hirsistä. Kaupungissa oli murheenpäivä.

Uuden aika

Leirikeskus oli vakuutettu ja niinpä toivorikkaasti aloitettiin uuden suunnittelu. Leirikeskusta käyttäneet yhdistykset ja yhteisöt saivat esittää toiveita, toimikunta kirjasi ne ja esitti suunnittelijoille tarpeet. Monien keskustelujen jälkeen tehtiin rakentamispäätös ja syksyllä 1990 käynnistyi työ virtolaisen Suunnittelutalo Ky:n piirustuksien mukaan. Vaasalainen Rakennusliike Konte Oy suoritti rakentamisen aliurakoitsijoilla täydennettynä. Arkkitehti Esko Ranttilä oli suunnitellut osin kaksikerroksisen, rinteseen rakennettavan leirikeskuksen.

Sen asuinkerroksien välinen yhdystie on sijoitettu torniin, joka antaa rakennukselle satumaisen ulkonäön. Varsinkin kaikkien lasten on päästävä kokeemaan tornin tunnelma ja näköala.

Kesäkuussa 1991 oli juhlan aika kun vietettiin uuden leirikeskuksen vihkiäisiä. Päivää juhlistivat useat parkanolaiset yhdistykset ja yhteisöt sekä naapurikuntien nuorisotoimet tuoden onnitteluja ja tervehdyksiä. Juhlapuheen piti Turun ja Porin läänin nuorisosiain esittelijä Sirkka Perho.

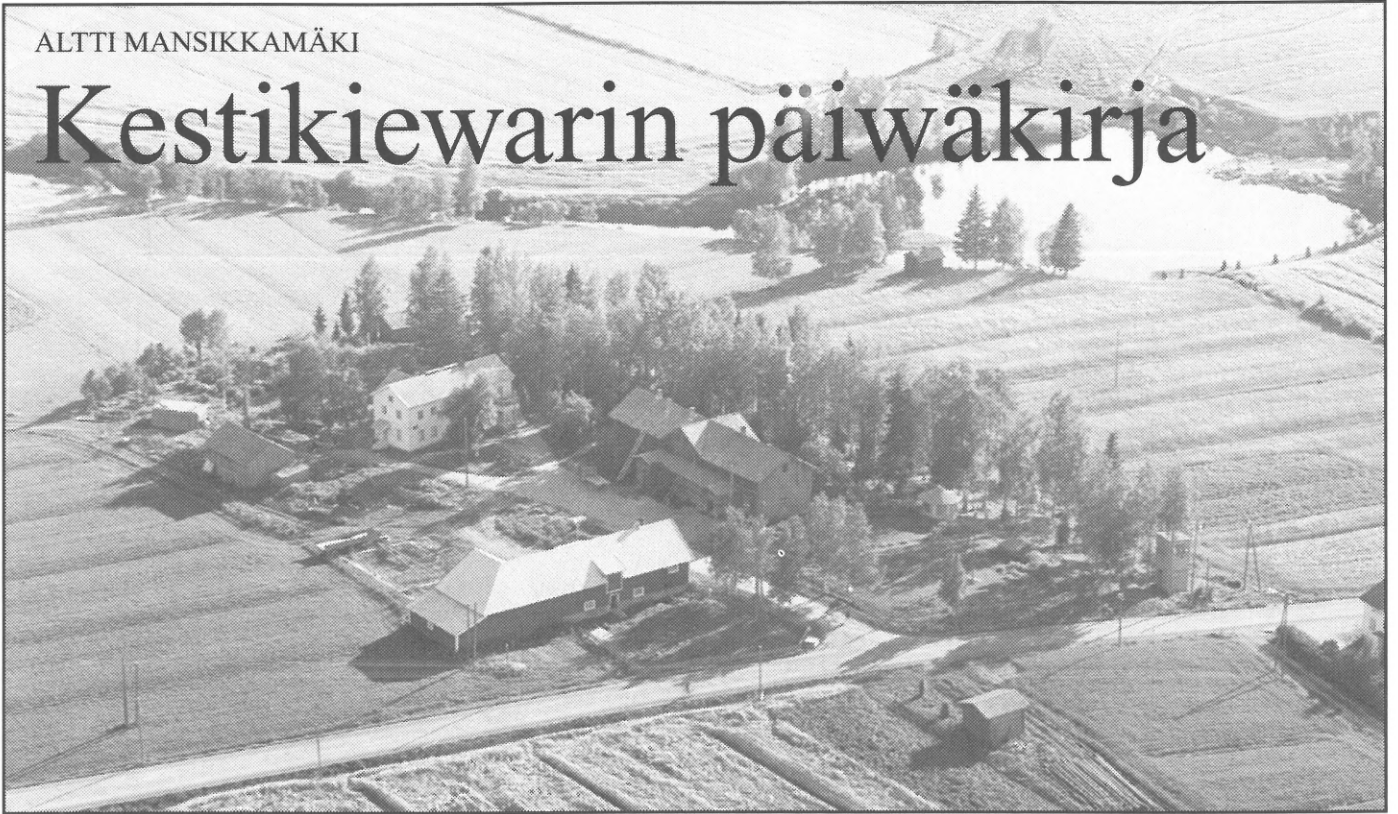
Nyt meillä on uusi uljas leirikeskus. Takana ovat keskustelut ja kädenväännöt. Leirikeskus on valoisa ja käytännöllinen ja antaa meille parkanolaisille mahdollisuuksia monenlaiseen toimintaan. Pian kolmen käyttövuoden aikana siellä on pidetty kursseja, leirejä, kokouksia, leirikouluja, häitä, syntymäpäiviä, lähetysjuhlaa, virkistystilaisuuksia ja kansalaisopiston opintopiirejä. Kävijöitä ja käyttäjiä on ympäri Suomea ja useita ulkolaisiakin ryhmiä. Kaikki ovat olleet tyytyväisiä ja ihastuneitakin. Leirikeskus on täyttänyt odotukset.

Jo pihaan tullessa tervehtii saapuaa kivinen patsas, joka on koottu vanhan koulurakennuksen kivijalasta. Samanlaisia porakiviä on rinteessä rappusina. Pihamaa odottaa kulki-jaa, lipputangoissa liehuvat isännänviirit. Rantalaiturin kupeessa ovat Mikko ja Vilhelmiina -nimiset veneet valmiina soudattamaan sinut Hankojärven laineille. Vuosisadan alun koulusta on tultu tämän päivän leirikeskukseen. Maa, vesi ja usko tulevaan ovat säilyneet.

ALTTI MANSIKKAMÄKI

Kestikiewarin päiväkirja

Ilmavalokuva Urhon kestikievarin talousrakennuksista. Varsinainen kievarirakennus tummempuna oikealla. Se paloi vuonna 1961. Etualalla navetta- ja tallirakennus, jossa oli muun karjan lisäksi tallitilat seitsemälle kievarin hevoselle. Takana uuden isännän Yrjö Ojajärven rakennuttama nykyinen 2-kerroksinen päärakennus ja oikealla takana Turpeuslampi.

Kun Pendolino -luotijunat lähitulevaisuudessa kiitävät Parkanonkin radalla lähes 200 kilometrin tuntivauhdilla, on nykyihmisen syytä joskus pysähtyä pohtimaan, miten liikennettä hoidettiin vanhaan aikaan ja miten matkanteko taittui ennen motorisoitua aikakautta.

Tästä saamme osittaisen kuvan kestikievarin päiväkirjasta, joka on "ulosannettu Kuvernööriltä Turun ja Porin läänissä pidettäväksi Huhti, Touko ja Kesäkuun kuluessa vuonna 1880 Urhon kestikievarissa Parkanon pitäjässä Ikaalisten kihlakuntaa".

Kuten varmaankin kaikki tiedämme, olivat keskikievarit majataloja, joista matkustavaiset saivat maksullisina palveluina ruuan ja yöpymismahdollisuuden matkallaan paikkakunnalta toiselle. Kievariensa yhteydessä oli myös hevostallit useampia hevosia varten, sillä matkustajan eteenpäin kuljetukseen lähti uusi "hollimies" tallista otetulla vereksellä hevosella. Kestikievarit oli määritelty sopivien päivämatkojen päähän valtakunnan alueella tärkeimpien tiestöjen ja kulkureittien varten.

Alkujaan kestikievarit olivat pakollisina yksityisten teiden varsilla kuningasta ja hänen kirjeenkantajiaan varten. Näin määräsi Kristofer kuninkaan maanlaki vuodelta 1442, mutta 1600-luvun alusta käyttöoikeus laaje-

ni maksullisena koskemaan kaikkia matkustavaisia. Lain määräyksen mukaan kihlakuntien tuli huolehtia

Urhon kestikievarin viimeinen isäntä Yrjö Ojajärvi päiväkävelyllä Parkanon Osuuskaupan vanhan myymälärakennuksen edessä.

kestikievarien rakentamisesta ja niiden ylläpito oli talonpoikien tehtävänä. Ylläpito siirrettiin kuitenkin valtion tehtäväksi vuonna 1918 annetulla "Kyytilailla". Vasta vuoden 1956 alusta kestikievaritoiminta lakkautettiin koko valtakunnan alueella.

Urhon kestikievarissa Parkanossa pidetystä päiväkirjasta käy selville, että Suomessa elettiin vuonna 1880 kolmen kielen aikakautta, sillä ohjeet oli matkustavaisille annettu kolmelle kielellä: suomeksi, ruotsiksi ja venäjäksi. Näillä kielillä ovat matkustavaiset myös päiväkirjaa täyttäneet.

Jos joku kievarin palveluksiin tukeutunut tahtoi valittaa saamastaan palvelusta, oli hänellä käytettävissään päiväkirjassa seuraava valitusosoitus eli päiväkirjan tekstillä "Ilmoitus":

"Jos matkustawainen tahtoo valittaa kestikievarin, hollimiehen eli kyyditsijän päälle, taikka moittia tien eli sillan wialloisuutta, ja muuta hänelle tapahtunutta haittaa, kirjoittakoon sen selvästi ja tarkasti päiväkirjaan ja ilmoittakoon myös syyn ja wieraat miehet, jos niitä sattuu olla, sekä pankoon, Wirkansa tahi elinkeinonsa ilmoittamalla, nimensä tämän alle, että walituksella eli moitteella tarkoitettu ojennus suorastansa taitaisi seurata ja ett'ei tarpeellisia tietoja tutkisteltaissa kaiwattaisi".

Päiväkirjan 1. aukeama kertoo, että nimistä päätellen ainakin kolmen maan kansalaisia on ollut kestikievarin palveluksia tarvitsevien joukossa. Mielenkiintoisia nimikirjoituksia!

nlošannettu

pidettäväksi *Huhti, Touko ja Heinäk.* kuluessa, vuonna 1886

DAGBOK.

ntfardad af

att under loppet af *4te Maj* *8 Juni* månad *er* år 1880.

begagnas vid *Ulrichs* — gästgiveri inom *Parkano* socken
af *Wolfs* — härad.

Измения

ГУБЕРНАТОРОМЪ АБОСКОЙ ГУБЕРНІИ

для Гашгеберовна

CONTENTS

VL34A

Абоской Губернии, на

мѣсяцъ 18 1943.

Turunsa, Turun Ojalehtiön kirjastoissa, 1877.

15

Urhon kestikievarin vanha liha- ja kala-aitta, jossa teurasruhot roikkuivat orressa tai olivat suolattuina tiinuissa suolakalan tavoin. Aitassa on edelleen vanha lihatukki, jonka päällä palvattu- ja suolaliha palasteltiin. Aitta on edelleen pystyssä taistellen kunniakkaasti ajan purevaa hammasta vastaan.

Päiväkirjan kolmannelta sivulta löytyy matkustavaiselle sangen tärkeitä tietoja mm. käytettävissä olevien hevosten lukumäärästä. Kun päiväkirjan teksti kysyy, ”pajonko löytyy saatawiksi kestikievarin omia hevosia, hollihewosia ja reserwihewosia”, toteaa kruununnimismies Fr. Salenius lakonisesti omakätisesti allekirjoittaen: ”Tarpeen mukaan”. Aikamoinen hevosvakavaraisuutta ilmen-

tävä lausunto. Toki matkustavasiakaan ei ollut samassa määrin kuin nykyisin Parkanon asemalla.

Samalta sivulta käy ilmi, että Urhosta kyydittiin seuraaviin kestikievariin:

Kuivaselle, jonne oli matkaa 20 ja 1/2 wirstaa, Riitilaan (21 wirstaa), Paloviitaan (15 ja 1/2 wirstaa) ja ”Auresjärvelle”, matkan ollessa 18 ja 1/2 wirstaa.

Kun ”Wirstalta maksetaan joka hevosesta kyytirahaa 10 penniä ja kärryistä eli reestä wuoroa 2/5 penniä”, tuli matka esim. Aurejärvelle maksamaan 1 markka 85 penniä. Olisipa mukava tietää, mikä olisi mökkimatkan hinta tämän päivän markkaan suhteutettuna.

Jo tuolloin, vuonna 1880, oli Parkano ”liikenteellisesti” tärkeä keskus. Muuhun tulokseen ei voi päätyä, kun silmäilee päiväkirjan sivuilta matkustavien lähtöpaikkakuntia ja matkojen päätepisteitä. Vai mitä lukija tuumii, kun poimitaan esiin suurimpina keskuspaikkakuntina seuraavat kohteet: Vaasa, Turku, Viipuri, Ilmola, Helsinki, Tampere, Tammisaari, Lohja, Jyväskylä, Oulu jne. Sen ajan matkustusnopeutta ajatellen matkakohteet olivat etäällä, hyvinkin etäällä ajankäytön suhteen. Kilometreissä matkojen pituudet eivät ole kovinkaan paljon muuttuneet.

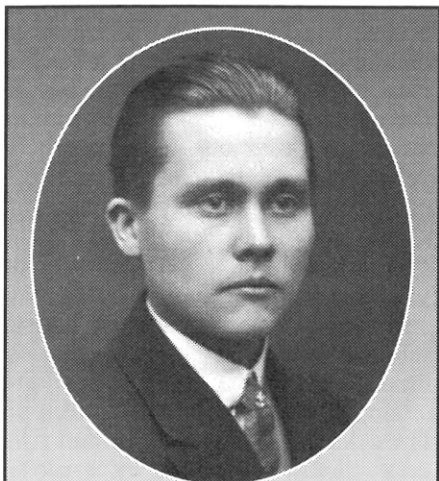
Urhon keskikievarin päiväkirja on ”ulosannettu” Turun ja Porin läänin kuvernööri C. M. Creutz’ilta 4. päivänä tammikuuta 1877 ja se on painettu Turussa, Turun Osakeyhtiön kirjapainossa samana vuonna.

Kirja on todella mielenkiintoinen dokumentti oman aikansa matkustustavoista ja -mahdollisuuksista ja siinä mielessä sangen arvokas esim. tutkijoiden käytössä.

Vanhan kievarirakennuksen pääsisäänkäynnin edessä v. 1939 kievarin isäntä Yrjö Ojajärvi nenäliinasta solmittu päähine päässään. Kuvassa myös talon palvelusväkeä. Aisoissa ajohevonen ”Vanha-Läikkä”.

Moision Eppu

Tämän muisteluksen kirjoittaja Enoch Vahosalmi oli parkanolainen vanha isäntämies. Vaikka kertomuksen kohde on Ikaalisista oli muistelu syytä ottaa tähän julkaisuun, sillä tekstissä esiintyvät sanonnat, työ- ja pöytätavat sekä nimikkeet ovat aikoinaan olleet käytössä Parkanossakin.

Vanhemmat ihmiset Ikaalisten Tevaniemessä muistavat kyllä vielä Moision Epun. Tuon salskean 195-senttisen rokonarpisen ukon, joka vielä lähes 80-vuotiaana käveli suorassa kuin seiväs.

Muistavat myöskin hänen vaimonsa Marin, jonka hartiat oli painuneet luokille, ollen siis miehensä täydellinen vastakohta.

Mari oli muutenkin yksi niistä maan hiljaisista, yksinkertainen ja vaatimaton ihminen, joka mieluummin kuunteli kuin puhui. Myönteli hän vaan hyväntahtoinen hymy kasvoillaan: Noo-ni.

Samaa sanontaa käytti kyllä mielellään Eppukin, sillä hän ei juuri koskaan antautunut mihinkään vakavampaan väittelyyn, eikä varsinkaan puoleasioista.

Kun isäni v. 1912 osti tilan Tevaniemestä, niin Eppu, tilan torpparina ja taksvärkkärinä, seurasi kauppa. Pian saapumisemme jälkeen hän ilmaantui taloon kysymään, oliko työtä katsottuna. Ja olihan sitä. Talvi oli tulossa ja polttopuuta oli talossa muutama syllyys kuusen oksia. Viikkokauden isä ja Eppu ahersivat metsässä kooten kasoihin edellistalvena kaadettujen massapuiden latvoja. Ne olivat sentään kuivia.

Me pojat aluksi hieman pelkäsimekin Eppua, hän kun oli sellainen vähemmän kaunis ja käytökseltään töykeä. Pian kuitenkin huomasimme,

että tuon karun ja töykeän kuoren alla sykki sittenkin hyvä sydän.

Eero-veli ei kuitenkaan pitänyt siitä, että Eppu nimitti häntä Jeeroksi.

Meidän tehtäviimme kuului syömään käskeminen, mutta joka kerran Eppu muisti sanoa: ”Syököön ne, jokko on keittänykki”. Aluksi tietysti luulimme ukon jostakin suuttuneen, mutta pian tulimme huomamaan, ettei hän sillä mitään erikoista tarkoittanut.

Pöytätavoissa syntyi kiusallista hankausta, sillä Epulla oli omat tapansa, jotka eivät yhtään meitä toisia miellyttäneet, siitäkään huolimatta, ettei tuohon aikaan vielä erikoisemmin nirsoja oltu. Silloinhan oli varsin yleisesti tapana, että väki söi lusikalla samasta vadista ja ryyppäsi piimää samasta tuopista, tai evään kanssa oltaessa, ryyppäsi samasta leilistä. Se leilihän oli sellainen umpinainen puuastia, jossa oli vain sormenmentävä reikä. Ryyppätessä tuo reikä sovitettiin suun kohdalle ja kallistettiin leiliä. Ymmärtää kyllä, ettei se varsinkaan naisista mukavaa ollut, kun leili kiersi suusta suuhun. Niinpä he koettivatkin sovittaa ryyppäämisensä oman miehensä jälkeen, milloin tämäkin sattui olla mukana.

Pöydässä oli tapana kasta yhteiiseen kastikeastiaan leipäänsä. Perunat kuorittiin ja syötiin käsin. Eppu

sensijaan pudotti perunansa kastikepannuun, pyöritteli sitä siellä hetken ja heitti sen sitten nopealla liikkeellä suuhunsa. Imaistuaan sormensa puhtaaksi, hän syventyi uuden perunan kuorimiseen.

Hänelle yritettiin hienovaraisesti huomauttaa asiasta, mutta siitä ei ollut apua. Lopulta päätettiin hankkia pöytäkalusto, veitset, haarukat, lautaset ja lasit. Sellaiset hepenet Eppu kuitenkin työnsi syrjään. Pudotti perunansa edelleenkin kastikepannuun ja onki sen sieltä ylös sormin kuten ennenkin.

Äiti tarttui lopulta asiaan lujin käsin. Hän järjesti väelle eri kastikeastian pöydän toiseen päähän ja Eppu sai nyt pitää pannun hallussaan, sillä veistä ja haarukkaa hän ei suostunut käyttämään. Mutta puurot ja sopat äiti pani lautaselle ja työnsi Epun eteen. Vati siirrettiin varmuuden vuoksi siksi kauas, ettei Eppu ylettynyt sieltä lusikoimaan. Niin täytyi Epun lopulta kin syödä lautaselta ja ryyppätä lasista, vaikka hän kyllä mutkutti: ”Turhaa se sellainen hienoilu on. Yks’ kielenmitta matkaa”.

Se leilin suuteleminen loppui myöskin, sillä hankittiin tarpeellinen määrä peltimukeja, joten enää ei tarvinnut ryyppätä leilistä. Ihmetyttää vieläkin, että tuo tapa oli niin sitkeästi säilynyt, vuosisatoja, ilman että sii-

Tilalliset Vihtori ja Marjaana Yliruusi perheineen kotinsa edustalla v. 1913. Takana vas. Toivo, Eero, Eino ja jutun kirjoittaja Enoch. Edessä vas. Lauri, Vihtori, Jenny ja Marjaana.

nä olisi mitään epäkohtaa havaittu.

Eppu oli taloon tullessamme jo kuusissakymmenissä, mutta vielä varsin hyvä työmies. Se oli vanhan miehen vakaata ja varmaa touhua ilman turhaa hosumista, mutta kun hän oli työnteossaan myöskin taitava ja ahkera, niin näkyvää tuli.

Eppu oli mielissään, kun me lapsetkin yritimme olla työssä mukana. ”Käsiluku se on ku työn tekee” tapasi Eppu sanoa. Leikkuupellolla hän otti meidät vuoronperään jalkainsa väliin oppimaan kourauksen tekoa, jolla voitiin ottaa yhtäikaa käteen kokonainen siikko.

Hän myöskin näytti minulle miten tehdään tanokas ja kontti. Pian minä sitten jo näpertelin tanokkaita ja kontteja, sekä myöhemmin oikeita vääränlestan tanotuppia, joissa oli nenässä oikein nuppi. Sellaisia en ollut nähnyt Epunkaan tekevän.

Tanokas olikin varsin käyttökelpoinen kesäjalkine. Se oli helppo korjata varsinkin, jos jo tehdessään asetti kuluville kohdille irtosuikaleet, jotka tarvitsi vain vaihtaa uusiin.

Kontti oli myöskin erittäin käyttökelpoinen eväiden ja varsinkin kalojen kuljetuksessa.

Silloin olikin vielä raaka-ainetta rajattomasti saatavissa, kun koivuja muutenkin kaadettiin tuhottomasti lehdeksien takia.

Eppu myöskin näytti miten tanoa otettiin lusalla. Lusa tehtiin ikivanhasta kuusenoksasta, jossa syytä tuskin erotti ja veistettiin hieman taltan muotoiseksi. Minä en oikein hyvin

saanut sillä tanoa irti, vaan käytin mieluummin ohutteräistä veistä.

Tuohon aikaan vanhemmat miehet varsin yleisesti käyttivät hurstivaatteita kesällä. Hurstimekko ja hurstihousut sekä tanokkaat jalassa, siinä se oli kesäpuetus.

Talvikangas kudottiin villaisella pellavaloimeen ja se oli lujaa ja auttavan lämmintäkin. Vaimot tavallisesti ompelivat itse miehensä työvaatteet. Niin teki Marikin ja Eppu myös itse parkitsi nahan ja neuloi siitä yksipohjaisia pieksuja itselleen ja myös Marille. Talvella kuivilla ilmoilla pidettiin aina tallukasta, jotka nekin oli omaa tekoa.

Eppu ja Mari noudattivat muutenkin tavattoman tarkkaa taloudenpitoa. Tuskinpa siihen huusholliin juuri muuta ostettiin kuin sokeri, suola ja tulitikut.

Ainoa ylellisyyys, jonka Eppu silloin tällöin salli itselleen oli sahti.

Sen hän tavallisesti juoskenteli Marin kanssa kahden. Tavaten sanoa: ”Yhtenä sitä juodaan. Yhtenä on tienattukin”. Kai se Marin juominen tapahtui enemmänkin Epun mieliksi. Sanovat olleen kovin kitkerää juotavaa, kun Eppu pani sahtiinsa paljon humalia ja ilman keittämättä.

Totuuden nimessä on kuitenkin sanottava, ettei Eppu juonut milloinkaan itseään makkuriin, tai että hän olisi humalapäissään rähjännyt.

Eppu oli pitkän elämänsä varrella saanut kootuksi kirstunpohjalle varsin kunnioitettavan summan. Pankkiin ei hän ollut rahojaan uskonut, vaan säilytti

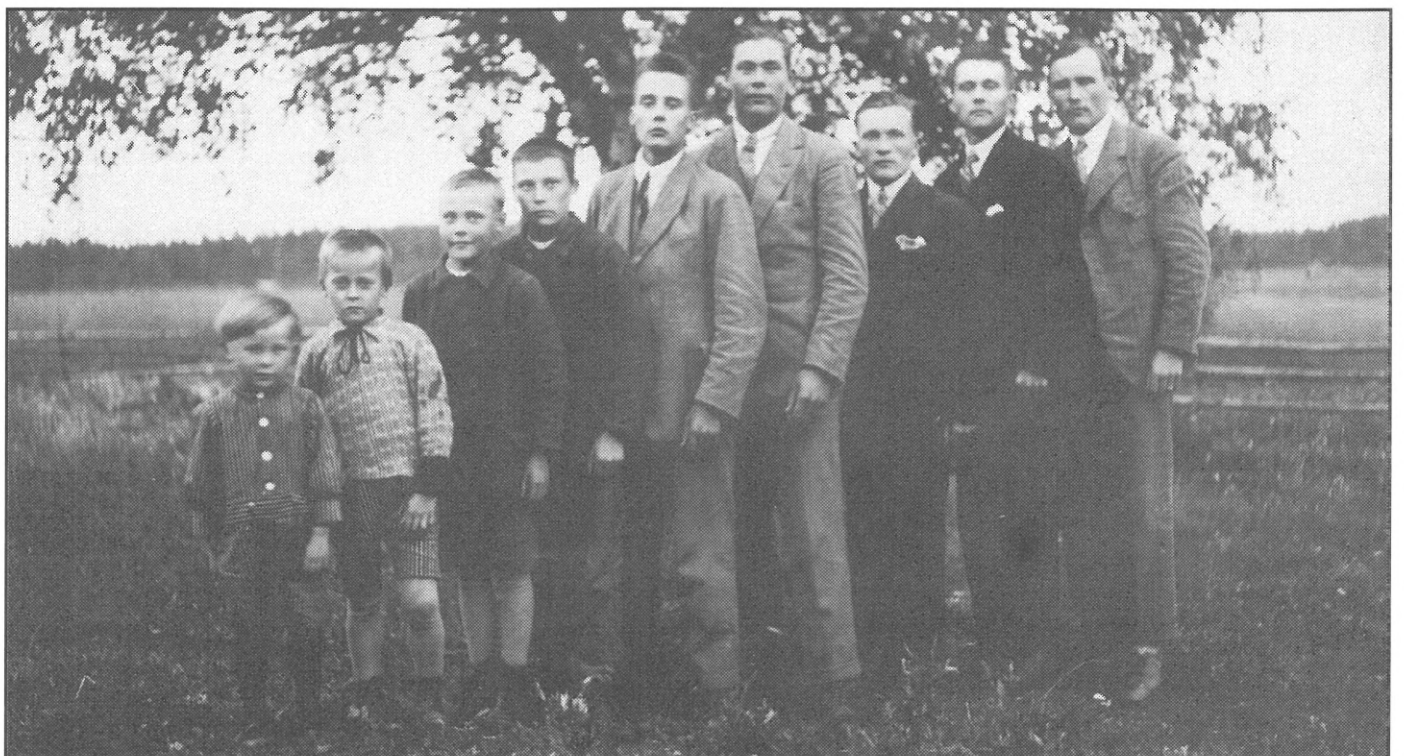
niitä kotona. Varkaat yrittivät useamman kerran päästä rahoihin käsiksi, mutta eivät onnistuneet niitä löytämään.

Ikä alkoi vähitellen painaa Epun hartioita. Taksvärkki oli raskas ja hänellä oli peltoa omassakin hoidossaan useita hehtaareja. Niinpä hän sitten suostui luovuttamaan enimmäkseen maat taloon 500 mk:n korvausta vastaan. Mökin ympärille hänelle jäi vielä hehtaarin verran peltoa ja jonkin verran metsää, joita hän sai viljellä verotonna kuolemaansa saakka. Eppu eli lähes 80-vuotiaaksi ja ehti olla muutamia vuosia leskenä.

Nämä muutamit hajanaiset kuvaukset eivät varmaankaan anna täysin oikeata kuvaa Moisio Epusta, tuosta kieltämättä eräissä suhteissa omalaatuisesta miehestä.

Eppu on jo nukkunut nurmen alla lähes kolmekymmentä vuotta. Aika on jo hionut hänen muistostaan osan pois, mutta se mitä on jäänyt, on sitenkin olleellista. Tulen muistamaan Epun alkuvoimaisena, rehellisenä ja ahkerana työmiehenä, jonka epäjumala oli vain — työ.

Tulen myöskin muistamaan ne kauas erämaan salojärville suorittamamme yhteiset kalastusretket. Siellä salolammen rannalla nuotiolla istuessamme, ympärillämme jylhä koskematon erämaa, siellä minä vasta opin Epun tuntemaan. Opin käsittämään, että hän oikeastaan oli mies tuhannen vuoden takaa, joten ei voinut moittia, ellei hän joka suhteessa voinutkaan sopeutua meidän aikaamme.

Vihtori Yliruusi osti v. 1928 Korven tilan Parkanon Lamminkoskelta. Tässä komea veljessarja 20-luvun loppupuolella. Vas. Paavo, Onni, Oiva, Arvo, Lauri, Toivo, Eero, Eenok ja Eino.

Kehittyvää sahaustoimintaa

Paikkakunnalla liikkui huhu, että Urhon taloon oli majoittunut herroja, jotka katselivat sopivaa paikkaa perustaaksensa paikkakunnalle sahauslaitoksen. Paikan vaatimuksista oli kuulunut, että pitäisi olla kuiva, suhteellisen tasainen paikka, vesistön varrella. Tiedettiin, että herrat olivat kulkeneet Parkanonjoen vesistöä ylävirtaan ja poikkeilleet taloissa kyselemässä tällaisista paikoista.

Huhu herroista kulki myöskin Jaakkolankylän Piilolaan, missä asiaa pohdittiin iltakausi ja arveltiin, että olisi paikkakunnalle varmasti hyvä, jos saataisiin saha kylälle. Niin päätettiin lähettää sana, että meidän maalla olisi järvirannassa sorainen harju, josko se paikka herroille sopisi.

Seuraavana aamuna, silloinen nuori poika, Yrjö Piilola lähti sitten Urhon taloon. Siellä hän tapasikin kolme herraa ja esitti heille asiansa. Herrat lupasivat tulla paikkaa katsomaan.

Piilolassa arveltiin, että paikka ei ehkä miellyttä saha herroja, eihän se ollut uittoreitin varrella. Poikkeusjärvi on vesistön latvajärvi. Ei ollut myöskään vesivoimaan tarvittavaa vettä, eikä koskea.

Osittain Piilolan maalla sijaitseva Poikkeusjärvi oli matalan hiekkaharjun ympäröimä, missä oli matalapohjainen hiekkarantainen lahti. Lahti oli kaunis paikka, jossa oli poltettu juhannuskokkoa ja pyörityt piiriä.

Virtaavaa vettä hän saha ei tarvinnut, koska oli päätetty perustaa höyrysaha. Tukin kuljetus oli päätetty hoitaa hevosilla ja kuorma-autoilla.

Paikka miellytti herroja, koska tulivat Piilolaan keskustelemaan maa-kaupasta. Kaupatkin syntyivät. Kerrotaanpa herrojen siinä luvanneen, että aina olisi sahalla työpaikka ainakin yhdelle Piilolan miehelle. Näin jäljестäpäin ajatellen, hyvin on sekin puoli asiasta tullut hoidettua, aina on ollut useampiakin Piilolan nimeä kantavia sahalla töissä.

Keitä sitten olivat nämä herrat, jotka eivät vaatteilla koreilleet, jotka tulivat sahaa rakentamaan?

Vanhempi heistä oli Wihtori Kauseri, Torasjoen sahan johtaja, sekä hänen poikansa Yrjö ja Ilmari Kauseri, jotka olivat tämän sahan varsinaiset

Järjestyksessä toinen ja kolmas saha. Vanhalla sahallaan ja uutta rakennetaan rinnalle.

rakentajat. Isä Wihtori oli lähtenyt mukaan poikiensa tueksi.

Saha rakennetaan

Kevättalvella 1934 palkattiin miehiä sahan rakentamiseen. Asiantuntijat ja ammattimiehet tuotiin muualta, mutta pääsi heti muutamia paikkakuntalaisiakin töihin.

Ensiksi mentiin metsään, missä kaadettiin ja veistettiin rakennuksessa käytetty puutavara. Sahan runko ja kattotuolit olivat veistetyistä pui-ruista, jotka oli yhdistetty toisiinsa suorakulmaisen kuusen juurakon avulla. Juurakko oli kuin jyrkkä veneen kokka.

Osa miehistä alkoi rakentaa asuntoja. Ensiksi tehtiin rantaan sauna. Saunan yläpuolelle rinteeseen rakennettiin asuintalo, joka on nykyisin konttorina.

Sahan tontilta metsä raivattiin pois ja aikaisin keväällä aloitettiin perus-

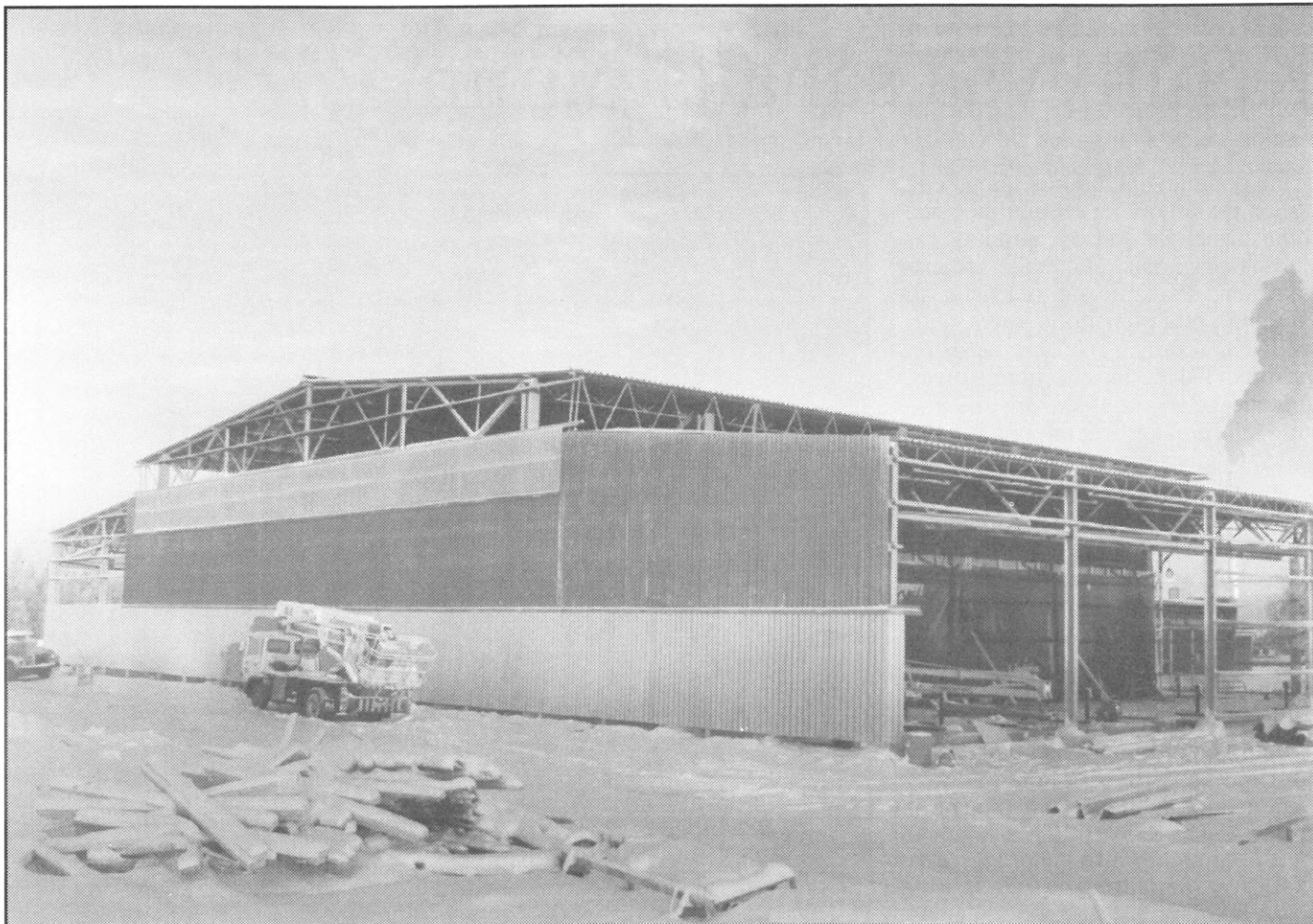
tuksien teko. Nyt oli jo miehiä vähän joka puolella. Betonia valettiin sahan ja pannuhuoneen koneiden perustuksiin. Itse saharakennus rakennettiin kivien varaan. Vesi ja sora olivat paikalla. Betonilaatikko vain valettavan kohteen vierelle ja soraa maasta. Vaikka mihinkä pistit lapiosi, aina siinä oli puhdasta valusoraa. Lapiolla kääntäen sekoitettiin kaikki betonit, niin raamien perustukset, kuin pannuhuoneen seinätkin, jotka olivat betonista.

Kesän tultua työt edistyivät nopeasti. Toiset asensivat koneita ja toiset rakensivat seinä ympäri. Tukikauppoja tehtiin lähitaloista.

Syksyllä 1934 aloitettiin sahaus.

Nyt helpottui kaikki rakentaminen, kun saatiin piirua ja lautaa omalta sahalla. Sahan seinät valmistuivat nopeasti ja asuintaloja tehtiin lisää.

Lumen tultua tukkien kuljetus metsästä helpottui ja niinpä sahaus lähti täyteen vauhtiin.

Sahatavaran kuivaamoa rakennetaan.

Parkanon sahalla oli isännöitsijänä Kaarlo Peltomaa ja metsäpäällikkönä Ilmari Kause.

Vuonna 1938 perustettiin Kause Oy, johon Parkanon saha liitettiin.

Seuraavina vuosina tukkien ostomäärät pidettiin niin mitoitettuna, että kun talvella aloitettiin sahaus, se lopui syksyllä. Syksyisin tehtiin sahalle huoltoa ja uudistuksia. Rakennettiin lisää asuntoja ja tietysti lähetettiin koko ajan lautatarhalta kuivaa sahatavaraa ulkomaille. Rakennettiin kokonainen omakotialue Kirkonkylälle Viinikkaan.

Kausen miehet kulkivat koko ajan sahojensa rakentamisessa vähän rautatien edellä, niin Suojärvellä, kuin Parkanossakin. Saha valmistui siis 1934 ja rautatie Porista Parkanoon 1935. Haapamäkeen pääsi rautatietä vasta 1938.

Sota-aika muutti tilanteen. Miehet joutuivat sotaan ja rakentaminen hiljentyi. Joka vuosi kuitenkin oli sahaustoimintaa, vaikkakin pienemmissä puitteissa ja heikommalla työvoimalla.

Poikkeuksellista oli, että rimat ja pinnat poltettiin autohiiliksi puukaa-

sautoihin. Jopa järveen, rantapenkeereen jyrkentämiseksi pinotut rimat nostettiin ylös, kuivattiin ja poltettiin puuhiileksi. Miilut paloivat sahan ympäristössä, kun ei ollut sahaus käynnissä.

Sodan jälkeen elettiin tasaista kehityksen kautta aina viisikymmenluvulle. Viisikymmenluvun puolivälissä Kausen suku osti muiden osakkeet ja näin yhtiöstä tuli perheyhtiö. Kause Oy:llä oli muuta teollista toimintaa ja saha Porissa. Samoihin aikoihin tuli ekonomi Heikki Kausesta Kause Oy:n johtaja.

Kehitys kulki eteenpäin, niin myös saha-alalla. Todettiin, että saha on jo jäänyt kehityksestä jälkeen. Niinpä 1959 alettiin rakentaa uutta sahaa. Saha rakennettiin vanhan sahan päälle niin, että vanhalla sahalla voitiin sahata, kun uutta sahaa rakennettiin ympärille. Myös soraharjusta leikattiin tasaista lautatarhan pohjaa ja sora siirrettiin rantaa tukkipihan alustaksi. Samaan aikaan siirryttiin tukkien järvilajittelusta maalajitteluun, joka tapahtui koneellisesti. Maa-ainesten siirto oli niin suurta, että muistan johtajan maininneen, että sehän tulee

kalliimmaksi kuin uuden sahan rakentaminen. Silloin hankittiin myös sahalle ensimmäinen etukuormaaja ja trucki.

Kehittyneimmät laitteet tarvitsivat sähköä työkohteen omaan sähkömoottoriin ja valta-akseli jäi käyttämään vain pääkoneita. Niinpä voimanlähteeksi otettiin lisäksi dieselmoottori ja laitettiin oma sähkögeneraattori. Nyt oli voimaa kaksinverroin, entisen höyrykoneen 75 hv. lisäksi. (Höyrykone Parkanon metsä-museossa).

Sahatavaran laatu oli aina ollut Kause Oy:ssä etusijalla. Sitä seurattiin jatkuvasti. Johtajien tullessa käymään Porista Parkanossa, he ensitöikseen menivät lautatarhalle ja silittelivät laudan pintaa ja mittailivat vahvuuksia. He sanoivat, että he myyvät laatua Englannin markkinoille.

Toiseksi suureksi myyntikohteeksi tuli Saksa. Saksan puusepät olivat aikaisemmin ostaneet oksatonta männyn tyvitukkia Suomesta, mutta nyt lähti käyntiin kuorittu, särmäämättä sahattu, oksaton (vähäoksainen) männyn tyvitukin sahaus. Vahvuudet olivat 3 tuumaa (75 mm), 2" (50), 1

1/2" (35), 1" (25).

Nämä sahaukset näyttelivät huomattavaa osaa Parkanon sahalla. Jo leimikoita ostettaessa nämä tyvitukit otettiin huomioon. Monesti nämä määräsivät pystyleimikon hinnan. Sahalla on verraton lautatarhan paikka, kuiva soraharju, jossa nämä puusepänlaadut saatiin lautatarhakuviksi ilman sinistymistä.

Aikanaan tuli Saksasta ostaja, tai hänen edustajansa, vastaanottamaan tavarat. Siinä jokainen kappale käännettiin ja tarkastettiin ja tehtiin tarvittavat vähennykset.

Sahalla oli parhaimpina keväinä yli sata henkeä töissä. Kymmenkunta perhettä asui yhtiön huoneissa ja poikamiesten majoitus päälle.

Kuvaavaa työvoiman vaihtuvuudesta neljä-viisikymmenluvulla on, kun Yrjö Katajisto tuli kysymään työpaikkaa, niin työnjohtaja Kalle Mäkelä lupasi töitä, jos lupaudut olemaan edes kaksi viikkoa töissä. Yrjö lupautui ja täyttikin hyvin lupauksensa. Oli kolmekymmentä neljä vuotta töissä, jääden sitten eläkkeelle.

Oli tapauksia, että mies tuli aamupäivällä töihin ja söi yhtiön ruokassa päivällä ja lähti sen jälkeen jatkamaan matkaansa. Yleensä mies otettiin aina töihin, vaikka ei juuri sillä hetkellä olisi tarvittukaan, huomenna jo saatettaisiin tarvita. Aina oli jotain töitä, talvella oli lumenluontia lautatarhalla. Eräskin kaveri oli ollut muutaman päivän lumenluonnissa, kun sitten häntä haettiin rimoja pinoamaan hevosen reestä rimavarastoon. Iltapäivällä hän sanoikin hevosmiehelle, että kyllä tämä työnteko on paljon mukavampaa kuin lumenluonti.

Eräs mies jäi mieleeni. Hän tuli sahalle aamupäivällä. Hänellä oli ulsteri päällä ja nauhakengät jalassa. Oli kevättalvi ja lunta metrin verran. Hänet ohjattiin töihin lautatarhalle lumenluontiin. Pian hän oli luonutkin sellaisen poteron jossa voi seisoa, että ei lumi mennyt kenkiin. Hän tuli ruokailuun tiliä vastaan ja iltapäivällä häntä ei näkynyt. Lapio odotti käyttäjänsä taapelin pohjalla. Kuulin samasta kaverista myöhemmin metsähallituksen metsäteknikko Aallolta. Hän oli tullut kyselemään pinotavaran kuorintaa Kurunlahdelle. Täyspuhtaan kuorintaahan kyllä oli valtavat pinot Näsijärven rannassa. Siitä vain pinon päähän ja kava heilumaan. Aallon näyttäessä pinon ja käydessä toisten kuorijoiden luona, hän palatessaan tuli taas uuden miehen luo, jolla oli muutama ranka kuorittuna. Mies pyysi, jos hän voisi saada vähän

etuottoa ruokaa varten, kun reppu oli aivan tyhjä. Järjestyihän sitä muuttaman kuution kuorintapalkka. Mies sai vähän rahaa taskuunsa ja jatkoi kuorimista. Nyt alkoi tulla puolipuhaan kuorintaa. Aalto neuvomaan, että ei toi kelpaa. Pitää ottaa pois niin paljon puuta, että yksi vuosikasvu lähtee vallan pois. tähän mies vastasi, että mitä niitä nyt enää alkaa sorvaamaan, olisit äijä myynyt puus vuotta aikaisemmin ettei niitä nyt tarvitsisi höylätä pienemmiksi. Pisti kavan reppuunsa ja lähti.

Sattuuhun niitä vahinkojakin ja remonttipäiviä aina teollisuudessa, rautaa väsy. Yksi on jäänyt mieleeni, kun satuin olemaan paikalla. Kaisa Järvenpää oli sahan siivoojana ja sattui olemaan alasahassa aivan kehäsahan vieressä, kun kiertokanki katkesi. Kiertokangen pää hakkasi betoniin ja alas pudonneeseen teräkehään. Rämänä oli valtava ja palaset ja kipinät sinkoilivat. Kaisa katsoi muutaman sekunnin ennenkuin pääsi liikkeelle, mutta sitten sitä menttiin. Hän juoksi ovesta ulos ja vielä satametriä, pysähtyi, katsoi taaksensa ja lähti uudelleen, mikäli mahdollista vieläkin paremmalla vauhdilla.

Kehitys saha-alalla kulki nopeasti eteenpäin. Niinpä 1975 oli vuorossa rakentaa kolmas saha samalle paikalle. Saha tehtiin edellisen rinnalle. Nyt saha tehtiin betonielementeistä ja siihen asennettiin lämmitys. Se oli työntekijöiden kannalta suuri muutos. Sahatavara kuivattiin keinokuivaamossa, joten rakennettiin myös lämpövoi-

malaitos. Kuivattu sahatavara käsiteltiin omassa hallissaan. Sahan käyttövoimana oli pelkkä sähkövoima, mikä ostettiin sähköyhtiöltä.

Sahan koekäytön aikoihin, helmikuussa 1976 tuli tieto, että saha on vaihtanut omistajaa. Uusi omistaja on Oy Rosenlew Ab.

Omistajan vaihdos ei aluksi työpäikällä paljon näkynyt. Johtaja oli pois, mutta eipä johtaja ollut ennenkään usein Parkanossa ollut. Työnjohto oli entinen. Sahausohjeet saatiin Seikun sahan tuotannon suunnittelusta. Sahalla käyneet asiantuntijat mainitsivat, että saha on hyvin nykyaikainen.

Keväällä saatiin uusi johtaja. Se jo näkyi työpaikallakin. Sahausmäärät olivat tärkeitä, laadusta ei keskusteltu.

Meni muutama vuosi. Ilmoitettiin, että saha on jälleen vaihtanut omistajaa. Sitä ei työpaikalla huomannut, muuta kuin tilipussissa luki nyt Raumarepola Oy.

Sahaa kehiteltiin ja vallankin kuivaamoon ja jälkikäsitteilyyn oli investointeja. Itse sahauslinja pysyi kuitenkin samana.

Yhtiön sisäisten järjestelyjen jälkeen pian nimikin oli Yhtyneet sahat Parkanon saha ja kuului Länsi-Suomen alueeseen. Nyt olemme pienenä osana suuressa puutavarayhtiössä.

Enää ei näkynyt yhtiön johtajaa koskaan sahalla.

Mainittavaa sahan historiassa on se, että tuli ei ole koskaan päässyt valloilleen Parkanon sahalla. (Koputan puuta.)

Kause Oy v. 1960. Ilmakuva saha-alueesta.

Antamisen ilo

Joulu on perinteisesti ollut antamisen aikaa. Tämäkin muisto liittyy antamiseen, ja sen silloin kauan sitten tuottama mielihyvä ei ole vuosien kuluessa laimentunut miksiäkään. Iloista antajaa Jumalakin rakastaa.

Olin juuri aloittanut koulun ja ensimmäisen luokan syksy meni tutustussa koulunkäynnin kiemuroihin sekä uusiin luokkatovereihin. Ei meillä ollut köyhiä tai rikkaita, tasapaksuja mökin lapsia koko luokka tyynni — sikäli kuin minä silloisella pienen lapsen viattomuudellani ymmärsin. Mutta ne kaksi veljestä kyllä välillä vähän kummastuttivat. Ihan ne tuntuivat kunnon pojilta, vaikka opettaja saikin heitä välillä toruskella vähän muita useammin. Mutta ne niiden vaatteet! Ei me muutkaan päästy kaupasta ostetuilla vaatteilla leuhkimaan, isommilta sisaruksilta perittyjä tai ompelijan jostakin muokkaamia ne enimmäkseen olivat. Mutta niiden poikien vaatteet oli niin risaisia! Lahkeet lyhkäisiä ja hihansuut rispaantuneita, kyynärpäässä reikiä ja persuksissa kulumia. Ja kyllä ne välillä vähän omituisilta haisivatkin.

Äitini oli kylän kutoja. Hänellä oli kutomakone, jolla hän kutoi Syvänoron liikkeeseen sormikkaita ja asiakkaille heidän tilaamiaan vaatteita. Langat tulivat isoina vyyhteinä ja niitä minäkin sitten puolasin parafiinin kanssa puolille. Ja tienasinkin 10 penniä puolalta.

Äidille tulin siinä sitten joskus kertoneeksi noista veljeksistä. Kerroin miten risaiset sukatkin noilla raukoilla oli, kantapää puhki ja varpaissa reikiä. Kerran sitten äiti käski minun vähän kurkkia minkä kokoiset kengät niillä oli. Ei hän kyllä syytä kertonut.

Sattuikin niin hyvin, että olin heti seuraavalla viikolla järjestäjänä, ja kun välitunnin jälkeen odotin luokan ovella opettajanhuoneen oven avautumista että saisin huutaa luokalle "TULEE" ja oppilaat tietäisivät nousta seisomaan pulpettiensa viereen, saatoinkin samalla vakoilla veljesten kenkätilannetta. Ei tullut mieleeni, että ne naulakon alla enimmäkseen sikin sokin lojuvat kengät eivät aina olleet sopivaa ko-

koa, miten olisivatkaan voineet, kun köyhää oli muutenkin.

Kerroin äidille kaiken minkä pystyin; asiassa oli selvästi jotain salaperäistä, ja niinpä parin päivän päästä äiti ojensi minulle kouluun lähtiessäni kaksi harmaaseen puotipakettiin käärittyä pakettia. Äitini oli kutonut villasukat veljeksille, ja minun oli määrä sujauttaa paketit pulpetteihin ilman että kukaan tiesi.

Voi mahdoton, miten minua jännitti! Vannotin vaikka mihin nimeen järjestäjäpariani olemaan tietämättä asiasta mitään, että minulla on paketit veljeksille! Välitunnilla kun varmasti kaikki olivat ulkona, laitoin paketit heidän pulpetteihinsa. Ja sitten jäin sydän pamppaillen odottamaan, mitä tuleman piti.

Kello soi ja oppilaat tungeksivat hällisten luokkaan. Pulpettien kannet kolahtelivat kun niitä auottiin ja suljettiin ja sitten alkoi hämmästyneet sorina: täällä on jokin paketti... Yritin olla niin tietämätön kuin suinkin osasin, vaikka sydän jyskytti ja posket punoittivat. Ensimmäinen ei paketteihin tohdittu koskea. Alkoi kova kysely onko kaikilla paketti.

Kiihkeätä tutkimista; ei, kenelläkään muulla ei ollut sellaista, vain veljeksillä. Sitten ne uskallettiin ottaa käteen. Niitä pyöriteltiin varovasti ja yritettiin kovasti saada selvää, mitä niihin oli kirjoitettu. Minunkin käteeni ojennettiin paketti ja kysyttiin, sainko minä kirjoitukselta selvää. Yritin muka vaikeasti tavata äitini niin tuttua käsialaa. "Jorma...", minä sain tavatuksi, ja ojensin kiireesti paketin takaisin. Kädet tärisivät.

Onneksi opettajan tulo luokkaan viivästyi, niin että asia ehti saada ratkaisunsa. Lopulta uteliaisuus voitti ja paketit käärittiin auki. Vielä tänä päivänä kuulen korvissani poikien riemastuneen huodon: "MYÖ SAATIIN SUKAT!" Olin niin onnellinen, että painoin pääni pulpetin sisään ja itkin.

Ei koskaan sen jälkeen ole antaminen tuntunut yhtä upealta. Pojat eivät koskaan tulleet tietämään, että minä olin pannut nuo salaperäiset paketit heidän pulpetteihinsa, mutta toivottavasti se antoi heille uskoa siihen, että lapsuuden satumaailmassa taitavat voimat muuttua tosiksi.

Lions-toimintaa yli 30 vuotta Parkanossa

Parkanon Lions-klubi on toiminut ansiokkaasti yli kolme vuosikymmentä. Toiminnalle on ollut ominaista vahva aktiivisuus tehdä erilaisia tempauksia oman paikkakunnan hyväksi. Viime vuosina suurimpana hankkeena on ollut ns. Leijonapuiston rakentaminen ja kunnostaminen viihtyisäksi. Puistoon hankittiin aluksi käytetyt minigolf -radat, joiden tilalle rakennettiin uudet. Ne täyttävät rata-golfin vaatimukset. Ratojen rakentamiseen käytettiin yli 1500 talkootuntia ja materiaalikustannukset nousivat kymmeneen tuhansiin markkoihin.

Leijonapuistossa tehtiin edellisen kesän aikana valtava määrä talkootyötä, jolla saatiin aivan uusi ilme koko alueelle. Ennen puistotöitä rakennettiin rata-golf -radat ja se oli mittavin hanke mitä klubilla on ollut. Puistossa tehtiin maastotyöt salaajituksineen, maansiirtoineen, sorastuksineen ja istutuksineen. Jäsenten talkootyön osuus nousikin kaikkiaan yli 2100 tuntiin. Uudet golfradat avattiin viime vuoden elokuussa juhllisuuksin ja samalla palkittiin ratojen pääsuunnittelija klubin jäsen Juhani Tuomisto.

Klubin toiminnan alkuaikoina toiminta perustui paljolti varojen keräämiseen ja niitä jaettiin vähävaraisille muun muassa joulupaketteina. Myöhemmin tämä sosiaalinen toiminta on jäänyt pois, koska se ei kuulu klubin toimintaperiaatteisiin. Jo pitkään varojen keräystuotto on kohdistettu nuorison, sotaveteraanien, vanhusten ja urheilun toimintojen tukemiseen sekä erilaisten välinehankintojen avustamiseen.

Myöskin valtakunnalliset suurkeräykset on hoidettu asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Näistä mainittakoon Punaisen sulan keräys. Myös koululaisia ja opiskelijoita on avustettu sekä myönnetty stipendejä lahjakkaille lukion, ammattikoulun ja yläasteen oppilaille.

Oman paikkakunnan hyväksi on toimittu myös erilaisin tempauksin. Klubi on ollut mukana muun muassa perustamassa PUNT urheilu- ja nuorisotaloa, heikkokuntoisille vanhuk- sille hankittu ”palvelevaa puhelinta” ja sairaalaan sydänelvytyksen laitteita. Parkanon kirkossa on järjestetty

korkeatasoisia konsertteja, vuosittainen ”Vappurieha”, joka nykyisin järjestetään vuorotellen Päivölä-klubin kanssa. Taitojaan ovat esitelleet parkanolaisille Eero Mäntyranta ja Juha Mieto. Sotaveteraaneille esitettiin lahjanäytäntönä Tuntematon sotilas. Ladyt ovat järjestäneet useita muoti- näytöksiä.

Varoja on hankittu talkoilla, keräyksillä, verokalenteria julkaisemalla ja minigolf -radat ovat antaneet sievoisen tuoton. Verokalenterin julkai-

seminen jouduttiin lopettamaan uuden tietosuojalain tultua voimaan.

LC Parkano perustetaan

Parkanon Lions-klubin perustamiskokous pidettiin 29. huhtikuuta 1963. Kokouksessa johti puhetta nimismies Sakari Hakamäki ja paikalla olivat hammaslääkäri Antti Virta, metsänhoitaja Hannes Putkonen, kunnanjohtaja Väinö Toivanen,

Leijonapuisto uutukaisine minigolf -ratoineen valmiina vastaanottamaan avajaiset 7. elokuuta 1993. Suomen lippu salossa, avajaisnauha sinivalkoisena ja radat sekä luonto vihreänä.

LC Parkanon 30-vuotisjuhlassa arvostettu Melvin Jones Fellow-plaketti luovutetaan Pentti Niemelälle. Luovuttajina apulaispiirikuvernööri Martti Murotie ja presidentti Jorma Mantila.

maanviljelijä Aarne Alanen, pankinjohtaja Pentti Orkola, kunnanlääkäri Unto Vuopala ja toimitusjohtaja Sulo Komonen.

Lions Club Parkano perustettiin yksimielisesti ja presidentiksi valittiin Sakari Hakamäki, sihteeriksi Väinö Toivanen ja rahastonhoitajaksi Pentti Orkola. LC Hämeenkyrön edustajat kutsuttiin kummeiksi ja kummiklubina toimi LC Hämeenkyrö. Perustamiskokouksessa kutsuttiin lisäksi perustajajäseniksi 12 muuta henkilöä, joten vahvuus aloitettaessa oli 19 jäsentä. Perustajajäsenistä

Kauko Marjamäki on toiminut täydet 30 vuotta aktiivisena jäsenenä.

Parkanon Lions-klubi on myöskin ollut osaltaan viemässä lionsaatetta laajemmalle. Kohteina ovat olleet naapurikunnat Karvia ja Kihniö, joihin perustettiin klubit 1964. Oman paikkakunnan toinen klubi LC Parkano/Päivölä perustettiin 1979. Kaikkien kummiklubeina toimii LC Parkano.

Nuorisolle tarkoitettu Leo-klubi Parkano-Kihniö perustettiin 1985 ja sen taustaklubeina toimivat Parkano, Parkano/Päivölä ja Kihniö.

LC Parkanon jäsen Lauri Koskinen on ollut vaikuttamassa kansainväliseen lions-toimintaan, sillä hän valmisti Espanjaan perustettua suomalaista Club de Leones de Torremolinos-Suomi -nimistä klubia, jonka perustamispäivä oli 21.11.1992.

Parkanolaiset lions-klubit kuuluvat lions-organisaatiossa 107 E piiriin, joka on pääasiassa Pirkanmaan aluetta. Tämän vuoden heinäkuun alusta piirikuvernöörin vaativassa ja vastuullisessa tehtävässä toimii Parkanon klubin jäsen Salssi Niemi. Hän on ensimmäinen LC Parkanon jäsen, joka on valittu piirikuvernöörin virkaan.

Parkanossa pidettiin 107 E:n piirikokous 1980. Siihen osallistui noin 350 henkilöä piirin kaikista klubeista. Järjestelyt onnistuivat erinomaisesti ja niistä vastasivat LC Parkanon ja LC Parkano/Päivölän jäsenet ja ladyt yhdessä.

Klubilipuilla on valtakunnan- ja piirikokouksissa etenkin näyttävä merkitys. LC Parkano sai ladujen lahjana klubilipun 17. lokakuuta 1973, jolloin tapahtui lipun naulaus ja vihkiminen. LC Parkano Päivölälle ladyt lahjoittivat klubilipun ja se vihittiin käyttöön 17. marraskuuta 1984.

Lady-toiminta on alkanut lähes välittömästi klubien perustamisen jälkeen. Ladyt kokoontuvat kodeissa ja toiminta käsittää muun muassa myyjäisiä, muotinäytöksiä ja kokouksia sekä monin tavoin veljeskunnan toimintaa tukien.

LC Parkanon veljet ovat 1980 vuodesta lähtien osallistuneet joka syksy yhteiseen tilaisuuteen, joka on pidetty tavallisesti metsäkämpällä kaukana korvessa. On rentouduttu ja kiireet unohdettu. Vapaata jousiammuntaa Luodetlahden kämpällä. Jouset ja nuolet ovat omaa tekoa.

ANNI HAVUNEN

Jokapäiväinen leipä

”Tuollaista en syö, hyi...” Onko tuttua kun on kyse ruoasta? Jos voisi kiertää ajan pyörää taakse päin; ei kovin monta vuosikymmentä.

Niinpä niin, jos voisi... Jos sitä aikaa saisi katsoa videolta, olisi se epätodellista ja naurettavan hupaista tämänajan kansalle. Silloin olivat ruokalajit varsin harvalukuiset. Leipä, peruna ja kala. Lihaa oli niukasti monilla. Ruokatarvikkeiden ainoa säilytyskeino oli suola. Leipä säilyi vartaassa homehtumatta. Lattialle putoili leivän syrjiä kuivuttuaan sopivan mureiksi. Ne olivat lapsista oikein makeita. Epäterveellistä ruokaa ei ollut. Eikä kaloreita. Kolesteroli myös oli tuntematon. Maito oli arvokasta nautittavaksi sellaisena kun se lehmästä lypsettiin. Kokomaitoa ei vain paljoa riittänyt sellaisena nautittavaksi. Se oli jalostettava voiksi. Ihminen ei tarvinnut painonvartijaa. Joka oli pyylevä, oli myös terve. Laiha oli säällittävä, taisi raukka olla nälkiintynyt.

Kuolema on aina riistänyt elämää kaikkina aikoina, mutta ruoalla ei siihen tapahtumaan ollut osuutta, sen puutteella saattoi ollakin. Katovuodet olivat tuttuja ja pelättyjä alavilla mailla. Kaikkien oli elettävä

pellon antimista, mutta kaikki eivät voineet saada lämpimiä mäen rinteitä asuinpaikakseen.

Kun hallayö jäädyn juuri kypsy-mässä olleet viljan tähkät, merkitsi se sadon menetystä. Keväällä kylvetty kallis siemen ja raskas työ meni yhdessä yössä tyhjiin. Silloin hii-pi kolkko vieras kotiin.

”Anna meille meidän jokapäiväinen leipämme”, se rukous toi masentuneen kylväjän mieleen ajatuksen että Antaja oli unohtanut pellot raatajineen.

Oli hurskas sanonta että lapsi tuo leivän tullessaan, mutta ei se ollut niin. Lapsirikkaus oli monen kodin ainoa rikkaus. Katovuodet olivat raskaita perheen huoltajille. Kun jyvälääri oli tyhjä, olivat rahavaratkin perin niukat. Mutta kaikin voimin oli yritettävä pitää yllä elämää ja uskoa tulevaan syksyyn. Kyllä sitten saadaan hyvä sato. Se toivoi eli kuin kirkas säde, vaikka pienikin, eli kuitenkin rinnassa. Se ei saanut sammua...

Ja toki se hyvä syksy tulikin. Oli suuren juhlan tuntu kun äiti sai nostella uunista kauniita oman sadon leipiä. Mieli oli hyvä. Piti siitä ilosta kietaista leipä esiliinaan ja viedä

naapuriin lämpimäistä. Se oli ilo niin antajalle kuin saajallekin. Sydän oli kiitosta tulvillaan. Sopi unohtaa kovat ajat, sai lähettää kiitoksen sinne missä säädetään säät ja ilmat. Antaessaan lapsilleen leipää äiti toivoi ettei näillä olisi koskaan puutetta ruoasta.

Ei osannut äiti aavistaa että hänen toiveensa toteutuu moninkertaisesti. Että lapset ja lasten lapset saavat kaikkea mitä ei kukaan osannut kuvitella. Että tulevaisuudessa, ei kovin kaukana, oli odottamassa valoisa huomen.

Ei väijyisi halla ja kato pellon pientareella. Ei vilu ja nälkä olisi enää tuttuja. Se olisi ihmisen elämässä suurin onni. Se onni on saatu kokea sadoin kerroin. Mutta on eräs kysymys, jääneekö vastausta vaille: tunteeko ihminen kiitollisuutta silloin kun kaikki on kohdallaan elämässä? Vai onko myötäinen vain luonnollista vauhdin hurmaa, täytyy päästä yhä kovemmin eteenpäin. On asiaan kuuluvaa, että omalla tahdolla sujuu kaikki hienosti.

Miten on, hämärtyykö sisäinen näkökyky takaperoisesti? Onhan maailmassa niin monta ihmeellistä asiaa...

Lotta Svärd – vieraskirjan kertomaa

Lotta Svärd -järjestö on ollut Suomen naisten suurin yhteenliittymä. Se, että parhaimmillaan n. 170 000 naita vapaaehtoisesti osallistui sen työhön, osoittaa selvimmin, miten järjestön ohjelma ja toiminta on vedonnut naisten velvollisuudentuntoon. Mutta edellytyksenä näin valtavien naisjärjestön synnylle ja kehitykselle on ollut myös Suomen naisten yleinen yhteiskunnallinen valvutuneisuus. Naisen yhteiskunnallinen asema ja kehitys on meillä sekä periaatteessa että käytännössä tunnustettu aikaisemmin kuin useimmissa muissa sivistysmaissa. Se on ollut eräs suomalaisen demokratian luonteenomaisia piirteitä. Mutta se on samalla kehittänyt naisemme siihen tinkimättömään sosiaaliseen velvollisuudentuntoon, oma-aloitteisuuteen ja omatoimisuuteen, josta Lotta Svärd järjestö on teoissa antanut vakuuttavimman todistuksen.

Lotta Svärd järjestön toimintaa ajatellessa tulee lähinnä mieleen sen maanpuolustukselle antama tuki. Mutta järjestön ja sen jäsenten työ ei rajoittunut läheskään tähän. Tämän muun toiminnan ansiosta järjestö oli kasvanut elimelliseksi osaksi maassamme suoritettussa sosiaalisessa työssä. Monilla yhteiskunnallisen työn aloilla järjestö antoi oman aktiivisen osuutensa. Hyvän organisaationsa, jäsentensä monipuolisen koulutuksen ja heidän toimintavalmiutensa ansiosta järjestöä käytettiin mitä moninaisimpiin tehtäviin ja erilaisten hyvien asioiden palvelukseen. Lukemattomissa keräyksissä, talkoissa, myyjäisissä, suurissa ja pienissä kansalaistilaisuuksissa Lotta Svärdien käytännöllinen järjestelykyky ja nukkumaton uhrautuminen on päässyt oikeuksiinsa.

Lotta Svärd -järjestö syntyi meillä omalla kotoisella pohjalla ilman ulkolaisia esikuvia ja täällä kotona, häviämätön kiitollisuus kohdistuu vaatimattoman harmaaseen Lotta Svärdiin — oikeassa kansallishengessä toimineeseen itsenäiseen, työteliäiseen ja uhrautuvaan Suomen naiseen.

Otteita vieraskirjan tekstistä

11.8.43. Olispa aina päivä Sannin ja korvike lämmin näin toivoo Otto Puisto, väepeli.

12.8.43. Oli se aikaa kun täällä Karjalassa oltiin ja ollaan vielä. Tämä aika mitä minä olen ollut sinun kanssasi, niin ollut hyvää aikaa olla samassa komp. töissä. Minä olin lähetinä ja Sanni oli toimistossa kirjuri-lottana.

Tämä isänmaa tarvitsi meitä kaikkia täällä Karjalassa ettei vihamies meitä surmaa. vaikka ei täällä hiekka-

kankaalla ole ollut vaaraa. Kirjoitti stm. A. Luhtanen.

12.8.43. Kyllä jo ainakin 2 tuntia olen istunut ja miettinyt mitä tähän kirjoittaisin. Voi, että... kunpa tietäisin! Joskus siviilissä, kun tätä kirjaa tavaatte, niin istukaapa tekin 2 tuntia ja muistelkaa aikoja entisiä Leinissä. Varmasti kannattaa muistella! Joo! Lotta Korpelaa muistelee vielä usein kers. Vilho.

Aika rientää — kesä kaunoinen ka-
toaa — Niin todella pian on tämä aika vierinyt, jonka olemme täällä kenttäharmaissamme viettäneet. Pian ero-
taan taas kukin tahollemme rauhan töihin. Täällä on oltu kuin sisaria kon-
sanaan. Tehtävät vain erilaiset. Kuka

istuu toimistopöytänsä ääressä aher-
taen aamusta iltaan, kuka taas "kent-
tänuunansa" ääressä soppakauhoi-
nensa — kaikilla kuitenkin sama tar-
koitus — tehdä edes hiukan Isänmaan
suuren asian hyväksi. Kiitän sydä-
mellisimmin Sinua Sanni, kiltti huo-
netoverini kaikesta? Toivotan sinulle
parhainta työtä edelleenkin ja
Korkeimman siunausta vastaisille
vaiheillesi!

6760:ssä elokuun 15. p:vä 1943
lottasisesi Saimi Mäenalanen

Paljon kiitoksia parkanolaisillasta
21.8.43 klo 20.59,30

Aaro Numminen
Sotakesänä Kannaksella 1943

Kerran kesällä täällä Kannaksella
tapasi kaksi kaverusta toisensa Sanni
ja Fanni, hyvä kohtalo järjesti meidät
asumaan samaan pieneen, mutta ko-
dikkaaseen parakkihuoneeseen, ja
täällä me kaksi ensi kertaa kumpikin
komennuksella, aloitimme ensi as-
keleet kenttäharmaissa sotapoluilla.
Tämä kesä täällä hävitetyssä, mutta
kauniissa Karjalassa on meiltä kulu-
nut ihan lentäen. Monet korvikepan-
nut on juotu herttaisten vieraiden län-
nollossa.

Nyt on syksy ja kohta lähdemme
kumpikin omille teille, mutta ai-
na säilyy kuva kultaisesta, rakkaasta
lottasiskosta.

Kaikesta kiittäen Fanni.

Oikeen kukkuraiset kiitokset San-
nille kaikista parkanolaisista herkuis-
ta. Ja toivon, että pysyt aina vaan yhtä
iloisena ja reippaana lottasiskona.

12.9.43 Leinissä
lotta Saimi Virkki

Monet kiitokset hauska seurasta
ja hyvästä korvikeesta. Pian kului
pimeä syysilta ja tuntui olo kuin siviil-
issä.

16.8.43 vänr. Jaro Kirjavainen
vänr. Aulis Sileäkangas

Voi prefekti ne parkanolaiset her-
kut! Kiitos 11.10.43

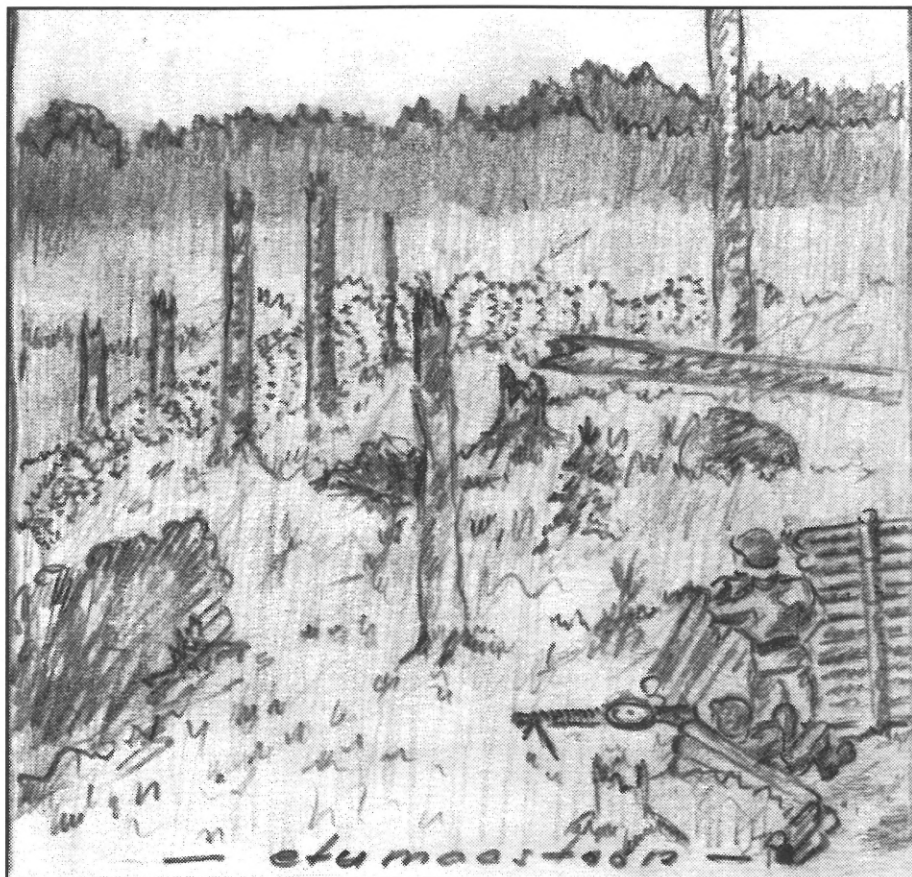
M. A. Virtanen

Leinissä käydessäni pistäydyn
Sannin viihtyisässä "boksissa".

14.10.43 lotta Eeva Haukkala, Par-
kano

Älkää sortuko vastoinikäymisien
hetkillä vaan pää pystyyn silloinkin,
niin kaikki on helppo voittaa ja kestää
vaikka elämänpolku on orjantappu-
rainen.

Leinillä 4.11.43
lotta Selma Pälvirinne

Kiitos mainioista pikkujouluher-
kuista ja yhtä mainiosta illasta! Haus-
kaa joulua ja parhainta uutta vuotta!
27.11.43 kapt. T. Reinikainen

Samat sanat mutta vähän harvem-
paan.

Martti A. Virtanen

No, nyt ne on sitten ne tyttären läk-
siäiset. Kiitän tyttästä hyvästä yhteis-
työstä ja tunnollisesta tehtävien täyt-
tämisestä toimistolottana.

On ikävää kun
tyttö lähtee siviil-
iin ja perheemme
hajoaa. Kun jos-
kus rauha palau-
tuu ja lueskelet tä-
tä kirjaa niin pa-
lautukoon mieliin
tämä aika, kun yh-
dessä työskennel-
tiin ja ratkaistiin
yhdessä näitä
"termejä".

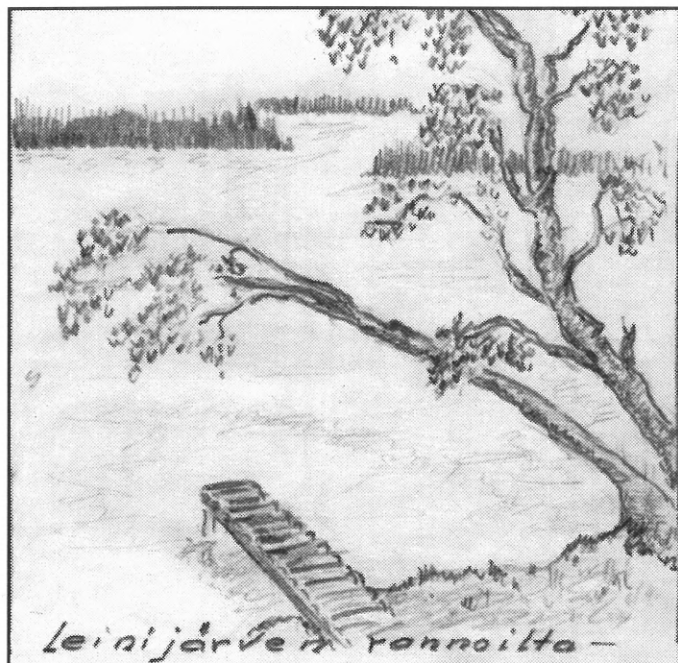
Toivon tytölle
jäävän mukavat
muistot tältä ko-
mennusajalta, kuin
myös työtove-
reistaan joidenka
kanssa jouduit
työskentelemään.
Hauskaa ja me-
nestyksellistä jat-

koa ja kiitos myös näistä läksiäis-
herkuista.

28.11.43 6730:n "äite" E. Salomaa.

12.12.43 lottatyttären tuliais-
kahvilla Korpelassa. Tervetuloa kotiin.
Marta Siltala.

Vieraskirjan merkinnöistä huo-
maa, että vaikka elämä leirillä ei var-
masti aina ollut helppoa niin pienet-
kin yhteiset hetket muodostuivat juh-
lahetkeiksi. Ihmissuhteet tulivat lä-
heisiksi ja lämpimiksi.

Mhy:n toimintaa 1950-luvulta eteenpäin

Mieheni tuli vuonna 1953 Parkanon mhy:n palvelukseen. Muutimme takaisin Parkanoon Ylitorniosta, jossa ehdimme asua vuoden Pessalompolossa Lohijärven kylässä. Ennen Ylitorniota asuimme Ruovedellä, jossa mieheni toimi Enqvist Oy:n palveluksessa seitsemän vuotta.

Muuttaessamme Parkanoon omisti yhdistys pienen mökin, joka sijaitsi lähellä silloista rautatieasemaa.

Noilta ajoilta muistan tarinan, jonka minulle kertoi eräs sotilashenkilö. Hän oli ollut sodanaikana sijoitettuna täällä olevaan esikuntaan.

Hänen tullessaan Parkanoon oli eräs isäntä tarjonnut kyytiä.

— Te parkanolaiset olette ihan vik-sua ja mukavaa väkeä, mutta mitä te olette meinanneet, kun olette tuon aseman laittaneet näin kauaksi keskustasta? oli kapteeni tiedustellut isännältä.

— Kai me ajateltiin, että se on mukavampi tuolla radan varressa, oli isäntä tuumannut.

Mitähän kapteeni sanoisi uudesta asemastamme?

**Kovin oli
kaikki ennen
erilaista**

Keväällä 1954 yhdistys osti tilavamman talon Kallionahteelta. Talossa toimintaa jatkettiin yli kaksikymmentä vuotta. Kun muistelen niitä aikoja, täytyy myöntää, että kaikki oli kovin silloin erilaista kuin tänä päivänä.

Vakinaisia neuvoja oli kaksi, ja leimauskirves oli tärkeä työväline. Apulaisina oli nuoria, metsästä kiinnostuneita miehiä, joista monet antautuivat alalle. Tänä päivänäkin heitä, jotka aloittivat mieheni ja toisen neuvojan apulaisina, on vielä alalla.

Koko toiminta ohjattiin kotoa päin, sillä toimisto sijaitsi asunnon yhteydessä. Kun mieheni tuli kotiin, oli siis varmaa, että eri firmojen palveluksessa olevat ostajat tulivat ottamaan ylös leimikoita. Isommat leimikot olivat tietenkin halutuimpia, mutta kyllähän ne varmaan kaikki ostettiin.

Metsänhoitaja Pauli Siljamäki tuli Parkanoon pian sen jälkeen, kun mie-

heni oli asettunut tänne. Siljamäestä tuli hyvin suosittu henkilö.

Yhdistyksen hallituksen kokoukset pidettiin aina kodissamme, ja ne olivat hyvin miellyttäviä tilaisuuksia. Hoidin kahvituksen tilaisuuksissa, ja kaikki oli oikein kodikasta. Kokoukset olivat erittäin tärkeitä keskustelutilaisuuksia, joissa päätettiin kaikki yhdistyksen toimintaa koskevat asiat. Tilaisuuksissa oli läsnä myös metsänhoitaja.

Isännät kävivät juttelemassa puukauppoihin ja yleensä metsään liittyviä asioita neuvojan kanssa. Tuolloin oli vielä vallalla sodan ajoilta jäänyt yhteishenki, ja kaikesta voitiin keskustella. Koska toimisto oli kotonamme, tuli näistä ihmisistä läheisiä koko perheellemme.

Mieheni tullessa kotiin työmatkoilta olivat emännät usein muistaneet perhettämme erilaisilla tuliaisilla. Toisinaan oli tuomisina emäntien leipomia lämpimäisiä, uutta maitoa, juustoa jne.

**Monipuolista
kanssakäyntiä**

Metsänhoitoyhdistyksen pitkäaikainen hallituksen puheenjohtaja oli maanviljelijä Aarne Alanen, joka oli yksi niistä jäsenistä, jotka valitsivat

mieheni hänen hakiessaan yhdistykselle töihin. Hakijoita oli 25, joiden joukosta mieheni tuli valituksi.

Kanssakäyminen oli hyvin monipuolista, sillä oli isäntiä, joiden veroilmoituksetkin täytettiin meillä. Olin yleensä täyttämässä niitä.

E erityisen hyvin muistan erään isännän, joka oli monivuotinen asiakkaamme. Etenkin viimeinen kerta, jolloin hän pyysi, että täyttäisimme kotivoin hinnan korvaushakemuksen, jäi mieleeni.

Isäntä tarjosi minulle maksua, ja kun sanoin, etten ota mitään, otti hän rahapussistaan rahaa, ja antoi molemmille kotona olleelle lapselle kymmenen markkaa.

— Eihän tätä nyt työksi voi sanoa, mutta menihän siinä rouvan aika, isäntä totesi.

Kun nyt muistelen niitä aikoja, ja sitä määrää mikä silloin Parkanossa oli metsämiehiä ja hyvää yhteishenkeä, joka vallitsi, tuntuu kuin metsämiehet olisivat hävinneet kuin tuhka tuuleen.

Siitä kaikesta hyvästä yhteishengestä haluan sanoa lämpimät kiitokset teille kaikille. Kun mieheni jäi eläkkeelle, muistettiin häntä asiakkaiden taholta oikein kauniisti lahjoin, joista meille jäi hyvä mieli.

Hyvät muistot lämmittävät.

Alkkianvuori ja Raatosulkonneva — luonnon monimuotoisuutta

Parkanon ja Karvian rajalla sijaitseva monipuolinen luontokohde, Alkkianvuori ja sen rannesuo Raatosulkonneva, kuuluu Parkanon arvokaisiin luontokohteisiin. Parkanon metsätutkimuslaitoksen omistama alue kohoaa ympäristöään korkeammalle. Alkkianvuoren huipun korkeimmalla kohtaa (201,1 m mpy), joka on Parkanonkin korkein kohta, on karttojen mittasuhteiden tarkastuksen apuna käytetty kolmionmittaustorni.

Luonnonmuistomerkki

Alkkianvuoren lakialue (>180-190 m mpy) oli tuhansia vuosia sitten yksinäinen saari jäätikön sulamisvedestä muodostuneessa Yoldiameressä. Aalokan huuhtoessa rantaa irtosi veden mukaan hienojakoista maa-ainesta. Maan vapautuessa jäätikön paineesta ja kohotessa paljastui viljavan lakialueen ja karumman alaosan välinen raja. Näiltä ajoilta on muistona geologisesti tärkeitä muinaisranta-alueet vuoren lounais- ja luoteisosassa.

Alkkianvuoren lakialueen kuivahkolla kankaalla on visa- eli mukuramänty, joka on luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu (13.10.1956) luonnonmuistomerkki. Isosta koostaan huolimatta sen pystyy havaitsemaan vasta lähellä kuljettaessa.

Raatosulkonneva on muodostunut Alkkianvuoren länsirinteen tihkuvestä. Pohjois- ja keskiosaltaan suo on säästynyt mittavilta ojituksilta, eteläpäässä on kalkituskoalueena oleva rämeojikko. Rinteeltä valuvat vedet ravitsevat suota, mikä ilmenee kasvilajiston monipuolisuutena ja vaate-laisuutena, esim. kataja, paatsama, siniheinä ja tähtisara.

Kankaisiin ja korpeen

Alueen monipuolisuutta kuvastaa neljän eri metsätyypin sekä korpialueen esiintyminen. Pinta-alaltaan suurimman osan peittävät mäntyvaltaiset kuivahkot kankaat, joiden lajisto koostuu kuivuutta kestävästä varpu- kasveista — kanervasta, puolukasta, variksenmarjasta ja mustikasta.

Kuusivaltaisilla tuoreilla ja lehtomaisilla kankailla lajisto monipuolistuu ruohovartisilla kasveilla, kuten

kuusella tai männyllä loisivalla metsämaatikalla sekä hyvätuottoisten metsämaiden opaskasveilla — kevät-piipolla, valkovuokolla, nuokkuhelimikällä ja sormisaralla.

Alkkianlammen lähellä olevan korpialueen puusto koostuu lehtipuista, joista runsaimpia ovat hieskoivut, tervalepät, haavat ja raidat. Kenttäkerroksen peittää monipuolinen saniais-lajisto sekä kämmekät. Pohjakerroksessa on kosteutta pidättävää korpi-rahkasammalta sekä ravinteikasta maata ilmentävää lehvasammalta.

Kalliorinne ja soistuvat painanteet

Alkkianvuoren pohjoisrinne on kivikkoista, vaikeakulkuista maastoa, jota elävöittävät kitukasvuiset männyt sekä lintujen kolopuut. Kalliorinteeltä avautuvat upeat näköalat laajalle alueelle, sillä ympäröivä maasto putoaa 40 m alemmaksi lyhyellä matkalla. Pohjoispuoliselle rinteelle muodostuu oma pienilmastonsa, jossa lämpötilan ja kosteuden vaihtelut ovat ympäristöä pienemmät. Edullinen ilmasto heijastuu marjasatojen runsaudessa sekä naavojen ja loppojen esiintymisenä.

Lakialueella on useita soistuvia painanteita, joissa vesi pidättyy maanpintaan. Vähitellen alueelle ilmaantuvat rahkasammaleet, jotka pi-

dättävät kosteutta lisää. Puiden juuristo kärsii hapenpuutteesta ja puut kuolevat pystyyn. Lahoava puuaines on ravintolähteenä ja elinympäristönä monille eliöille. Jatkuva luonnon muuttuminen muokkaa siten sopivan ympäristön eliöille.

Kämmeköitä ja saniaisia

Alkkianvuoren ja Raatosulkonnevan kasvillisuus on monipuolista, joskin lajiston määrää vähentää karujen alueiden runsaus. Erikoiset lisääntymistavat ja pitkän taimivaiheen omaavat kämmekät — valkolehdokki, maariankämme, herttakaksikko ja yövilka — pysäyttävät varmasti kulkijan kauniilla tuoksuvilla kukinnoillaan. Rinteiden kosteita juotteita kiertävät saniaiskasvustot, jotka ovat laajoina ja kookkaina vaikuttavan näköisiä.

Alkkianvuoren ja Raatosulkonnevan luonnon monipuolisuuden ja kau- neuden voi kokea kulkemalla Alkkianlammelta alkavaa luontopolkua, joka kiemurtelee vuorenrintettä ylös ja laskeutuu alas rinteiden eteläosassa. Reittiä ollaan laajentamassa kiertäväksi, jolloin Raatosulkonnevan pohjoispään voi kulkea pitkospuita pitkin. Matkan varrella kannattaa lukea Hannu Latvajärven ja Markku Saari- sen ideoimia luontopolkutauluja.

Raatosulkonnevan neitseellistä maastoa.

Kärppämyllystä kerron

Mylly on Kärppäluoman varrella, siitä nimi johtuu. Kyläläiset sen ovat perustaneet aikoinaan. Siinä jauhettiin rukiita ja kauroja. Siinä oli pärethöylä. Keväällä kun vettä oli paljon, tehtiin päreitä. Siinä oli lapsetkin työssä, ei se niin raskasta ollut. Huolellisuutta se vaati ja kätevä piti olla. Päreän kun veti pois, tuli toinen kohta perään. Toinen henkilö kantoi pinoon.

Syksyllä kun viljat leikattiin, ne riihessä kuivattiin ja puitiin. Kun vettä tuli riittävästi luomaan, alkoi myllyssä viljan jauhatus. Joka talous käytti vuorokauden kerralla. Myllytuvassa oli takka, jokainen vei puut vilja-

kuormassa. Takan ääressä oli mukava lämmitellä ja tuli valoa-kin pienen öljylampun lisäksi. Joku keitti ruokaa ja kahvia. Me lapset veimme isälle ruokaa ja kahvia. Oli hauska käydä siellä ja viipyä isän luona ja laittaa takkaan puita. Hengittää riihikuivan viljan jauhon tuoksua. Lapsen pieniin aivoihin se on jäänyt muistikuviksi.

Kun aloitin kansakoulun, ei myllyssä ollut enää toimintaa. Se oli vuosi 1924—25, ennen mentiin vanhempana kouluun. Opettaja oli Elä- Kaarina Vataja. Hän kyseli myllyn asioista. Päätimme pitää vappujuhlat siellä. Olimme jo yläluokalla, joten jaksoimme

Myllyniemen lasten kanssa — se oli ensimmäinen naapuri — siivota myllytupaa. Kannoimme tiilimurskan ulos, riimoimme katon ja seinät, ja Myllyniemen lasten isä Verne teki takan perään pienen hellan, jossa saatiin keittää kahvit. Pesimme lattian. Niin oli vanha myllytupa siisti. Opettaja istui alasella sillalla ja läiskytteli kengänpohjia vedessä. Ilma oli lämmin ja aurinko paistoi. Olimme iloisia ja tyytyväisiä juhlistamme.

Kesällä kävimme uimassa Myllylammissa. Siinä keskellä oli syvää, jossa uivat aikuiset, me lapset opettelimme matalamassa kohdassa.

Kärppäluomaa ja siihen rakennettu vesiruuhi, jossa virtaava vesi pyöritti pärethöylää ja myllyä.

Monot

Mitä teet, kun sota tulee, se vie pannut, pippuripussit ja paininpuut. Niin, mitä tehdä? Kuinka totaalisesti totta on tuo hokema, jota lapsena leikeissämme ennen sotaa loruilimme.

Istun takkatulen ääressä, lämmitellen punertavia varpaitani ja vettyneitä kenkiäni. Olin juuri tullut koulusta. Nuo jalkineet eivät talvea kestä, ajattelisin, vanhemmalta sisareltani perityt. Miten taikoa uudet kengät, monot olisi kestävä — mutta uusiin kenkiin tarvittiin kansanhuollosta lupa.

Älähän mitä — naapurin isäntä tuli samoille tulille. Huomasi vettyneet kenkäni, käänteli niitä, puisteli päätänsä, oli kovin miettelijään näköinen, tuumi itsekseen: "Olisikohan se vielä siellä, käynpä vilkaisemassa." Ojentaui melkein parimetrisen pituutensa, otti nuuskarasian taskustaan, pani mällin poskeensa, häipyi yhtä ääneti kuin tulikin.

Talvet olivat ankarat sota-aikana, ikäänkuin ankeiden asioiden kasautuma.

Seuraavana päivänä koulusta tullessani setä odotti minua sanomalehteen kääritty — en vielä tiennyt mikä.

"Tuus ny plikka mun kans kauppaan, tästä vuodasta saadaan monoille ostolupa." "Vuotako siinä on, miten se tuohon mahtuu?" ihmettelin. "Mahtuu kun mahtuu, mennään nopiaan ennen kuin panevat puodin kiinni", hän hoputti.

Matkalla selvisi vuoden kohtalo. Katsastaessaan kesällä lampaitaan oli huomannut emolampaan toisen karitsan hävinneen, etsiessään elävää löysikin kuolleen, haisi jo, "Nyljin kumminkin, levitin riihen seinään kuivumaan, siinä se nyt on."

Kauppaan tullessamme setä pani käärön tiskille, pani mällin toiseen poskeensa, rykäisi pari kertaa, ikään kuin nauttien tilanteesta ja salaperäisestä kääröstä, jota kauppias hämentyneenä vilkuili.

"Kirjoitas plikalle lampaannahkan luovutuskuitti kansanhuoltoon varten", setä sanoi. "Missäs se nahka on", tokaisi kauppias. "Tässä näin", setä osoitti kääröä.

Kauppias avasi käärön utelias ilme kasvoillaan, viimein loihe lausumaan: "Tämäkö lampaannahka, eihän tämä oo puolta neliö!"

"Missäs ne koot on määrätty, onko sulla paragraafit, on sitä valtakuntakin vuoden sisälle mahtunut — mikä

sen nimi nyt olikaan?" Setä kääntyi minuun päin. Olin seurannut korva tarkkana, olihan kyse minulle tärkeistä jalkineista. "Karthago!" hihkaisin.

En tiedä olimmeko hyvä tiimi, mutta kauppias otti aikalisän, mennen varastoon. Itsekseen mutisten hän tuli takaisin, "Kirjoitetaan sitten, vaikka eihän kakaroilla ole karjaa." "Aina sitä yksi lammas löytyy", oli sedän vastaus.

Sitä iloa tuskin osaan kuvata, kun kädessäni oli tuo ihmepaperi.

"Huomisin menet kansanhuoltoon, saat kenkien ostoluvan ja samantien käyt ostamassa monot, onko sulla rahaa?" hän huolehti. "On on, puolukoilla tienattu", iloitsin.

Ne olivat kestävätkä kengät, ruskeat, samettia suun ympärillä ja rantit puolen sentin levyiset.

Kirjoitin veljelleni rintamalle huoleni pohjen kulumisesta, mistä saisi puolipohjat. Oli tärkeää hoitaa ne hyvin, semminkin kun setä oli tervannut ne ennen käyttöönottoa.

Niinpä veli toi sotasaaaliina saadun vyön. No kun sitä tarvitsin aikanaan, suutari tuumi: "En ole eläissäni puolipohjia tilkuttanut, mutta aika aikaa kutakin sanoi passi kun päätti leikattiin." Mielessäni kävi ajatus: olikohan se karitsa passi?

Minun ei tarvinnut tuntea nöyrää kiittolisuutta, ei — päinvastoin se oli suuri seikkailu, itseluottamusta lisäävä, konstit on monet.

Mutta kunnioitukseni setää koh-

taan ei tuntenut rajoja. Iäkkäänä hän ei osallistunut enää kyseisiin sotiin. Hänen nuoruutensa kohtalona oli vuoden 1918 tapahtumat, jotka johtivat Mannamäen taisteluihin.

Vaimonsa kanssa hän hoiti tilaansa. Satonsa tuotosta luovutti valtiolle mikä luovuttaa piti. Kun ensimmäiset evakkoreet saapuivat Vatajankylän koululle, hän riensi ensimmäisenä antamaan turvapaikan kuusilapsiselle perheelle.

Hän ei kysellyt, tarvitseeko joku jotakin, kysymättä hän huomioi tilanteet, oli valmis auttamaan, oivalluksia riitti.

Vuosia myöhemmin kun työssään tarvitsin verkon kudonnassa käytettäviä käpyjä, hän seurasi kun jouduin vaihtamaan liian usein värilliset langat käpyjen vähyden tähden. Ostokävyt eivät kestäneet kulutusta. Muutaman päivän kuluttua hän tuli katsomaan työni kulkua, muina miehinä laittoi eteeni 28 kpl käpyjä, katajasta taidokkaasti tehtyjä. "Syntymävuotesi luku", hän sanoi. Yllätyksiä riitti.

Sanotaan että nimi on enne. Aina-kin hänen kohdallaan tämä piti kirjaimellisesti paikkansa. Hänen nimensä oli Jalo!

Sitä ihmistä en unohda koskaan.

Kuvassa kertomuksessa esiintyvä Jalo Salmentausta vaimonsa Juulian kanssa.

Kylätoimikunnat esittelyssä: Lamminkosken-Linnankylän kylätoimikunta

Vuonna 1979 Parkanon kaupungin elinkeinolautakunta ryhtyi kehittämään haja-asutusalueita ja niiden toimintaa. Elinkeinolautakunta piti useissa kylissä kyläkokouksia, joissa se kartoitti kylien ongelmia, puutteita, kyläläisten toiveita ja antoi perusedellytykset kylätoiminnan aloittamiseksi.

Lamminkosken-Linnankylän kylätoimikunta sai alkusysäyksen 9.2.1979 Lamminkosken koululla järjestetyssä kokouksessa. Kyläläiset valitsivat keskuudestaan kylätoimikunnan, joka aloittikin toimintansa heti tarmolla. Kyläkoulu oli tuolloin lakkautusuhan alaisena ja kylätoimikunta ponnisteli kaikin mahdollisin tavoin koulun puolesta, tehden erilaisia kyselyitä ja kartoituksia kyläläisten määrästä, nuorista perheistä, kylälle muuttotilanteesta sekä valmisti kyläsuunnitelman, joilla veto-

si kaupungin päättäjiin. Koulu saatiin säilymään ja se toimii nykyäänkin, onneksi.

Kylätoimikunta järjesti illanviettoja ja talkoita. Talkoilla valmistettiin mattolaituri ja kunnostettiin koulua sekä palloilukenttää. Jossain vaiheessa kylätoimikunta kuitenkin kulutti itsensä puhki ja niinpä kylätoiminta painui unholaan lähes neljäksi vuodeksi.

Kylätoimikunta sai uutta tuulta purjeisiinsa uusien ja vanhojen voimien turvin ja uusi perustava kokous pidettiin 2.7.1987. Jo seuraavalla viikolla rakennettiin talkoilla uusi mattolaituri ilkeivallan kohteeksi joutuneen tilalle. Talkoolaiset toivat mukanaan lautoja ja nauvoja ja laituri valmistui yhdessä illassa.

Samana vuonna pidettiin myös hiihtoladun pohjan raivaustalkoot ja saatiin talveksi myöskin hiihtoladut

kyläläisten yhteiseen käyttöön.

Kyläläisten kanssakäymistä on aina haluttu parantaa ja vuonna 1988 kylätoimikunta keksi laittaa liikkeelle kyläkiulun. Kiulun kuului kiertää kylää eli vierailulle mennessään naapuri vei kiulun mukanaan. Kiulun oli tarkoitus käydä joka talossa ja ihmisten samalla tutustua paremmin toisiinsa. Jossain vaiheessa kiulu kuitenkin ek-syi, liekö päätynyt saunan lauteille, mutta tiedusteluista huolimatta se on pysynyt piilossa.

Kaupungilta anottavan kylärahan turvin on kehitetty kyliä järven molemmin puolin. Kylätoimikunnan johdolla on aikaansaatu latupohjat ja ladut, kunnostettu pelikentät, Linnankylälle on hankittu lentopalloverkko ja pallo, Lamminkoskelle kangaspuut yhdessä maatalousnaisten kanssa. Suurin ja pitkäaikaisin projekti on ollut uimarannan ja pukukopin teko.

Yleinen uimaranta sijaitsee Rännäris-ssä Kaitojenvetten rannalla ja kylätoimikuntamme huoltaa sitä vuosittain. Paikalle on tehty hyvä tie ja parkkipaikka.

Rannalla on pehmeä hiekkakerros ja upea paikka grillaukselle. Tottakai uimarannalla on kelluva laituri, jolta pääsee kätevästi syvemmälle veteen. Järven pohja on vielä melko mutainen, mutta tulevaisuudessa sekin asia pyritään korjaamaan.

1990-luvulla kylätoimikunta on ottanut ohjelmistoonsa kerran kuukaudessa järjestettävän kyläillan. Kyläiltojen teemat on toteutettu kyläläisten toiveiden mukaan ja aiheet ovat olleetkin kirjavia kuten joulukoristeet, verotus, valokuvaus, pihan hyötykasvit, poliisi ja turvallisuus. Kyläiltoihin on aina pyritty saamaa mahdollisimman asiantunteva ohjaaja/esitelmöijä ja osanottajamäärien mukaan toteutuksessa on onnistuttu.

Tämän vuoden esityksen mukaan kylätoimikuntamme kokoonpano uudistuu joka vuosi siten, että puolet jatkaa ja puolet valitaan uusia. Toimikauden pituudeksi on määritelty enintään kaksi kautta. Tällä tavoin pyritään saamaan jokainen kyläläinen vuorollaan toimikunnan jäseneksi. Tämän hetkinen toimikunta pyörii seuraavien henkilöiden voimalla: Kallio Erkki, Kyrönviita Leo, Kärkölä Veli-Pekka (pj.), Laurikainen Jyrki, Majanmaa Eija-Liisa (siht.), Rimppi Ai-

no, Sillanpää Ari ja Simonen Jarmo.

Toimikuntamme on pyrkinyt saamaan kyläläiset irti arjen harmaudesta. Kevätpuolella järjestimme tutuiksi tulleita kyläiltoja eri aiheista sekä lasketteluretken. Lasketteluretki suunniteltiin Lapuulle Simpsiön rinnehihtokeskukseen. Matkaan lähti 20 ulkoiluhenkistä laskettelijaa ja matka taittui liikennöitsijä Turusen bussilla. Lasketteluvälineet sai vuokrata paikasta, omat välineet kulkeutuivat perille bussin tavaratilassa. Muonituksesta jokainen huolehti itse.

Retki oli mukava ja onnistunut lukuunottamatta haavereita, joita valitettavasti aina sattuu. Varsinkin nuoriso oli reissusta innoissaan, joten ensi vuonna lasketellaan taas puutteita parantaen.

Kylätoimikunta on vuosien varrella todella kunnostautunut talkooväen koollekutsujana kuten olette huomanneet. Viime vuonna talkooväki teki päätylaidat koulun urheilukentälle jääkiekkopelipaikaksi varten. Päätylaitojen materiaali saatiin lahjoituksena oman kylän sahoilta. Tänä vuonna on siistitty koulun ympäristöä puiden kaadolla ja risujen raivauksella yhdessä vanhempain toimikunnan kanssa.

Suurimmat puut on tehty tukeiksi ja laitetaan myyntiin, osasta valmistetaan leikkivälineitä koululaisille ja rahat käytetään koulun ja koululaisten hyväksi. Ensi kevääksi on suunniteltu Kaitojenvetten rannassa olevan mat-

tolaiturin saneeraus.

Vuosi 1994 on ollut todella edistysellinen, sillä Pohjois-Parkanon kylät ovat pyrkineet parantamaan yhteistyötään ja myös onnistuneet siinä. Yhteisesti kylätoimikuntamme suunnitteli ja painatti yrityskartan omien kyliemme yrittäjistä. Kylitämme löytyy n. 50 eri alan yrittäjää ja toivottavasti heidän työmääränsä lisääntyy yrityskartan avulla. Yhteisenä hankkeena meillä on tulevaisuudessa mm. oma lehti, jonka suunnittelu on täydessä vauhdissa.

Oma kylätoimikuntamme järjesti syksyllä neljän kylän yhteisen kisailupäivän Lamminkosken koululla. Kisailupäivän pääaiheena oli kylien välinen lentopalloturnaus. Kiertopalkintona olevaa pokaalia ei valitettavasti omaan kylään saatu, vaan sen vei Vatajan joukkue.

Ensi syksynä mitellään uudestaan samaisen pokaalin omistuskirjoituksesta ja kolmen voiton jälkeen sen saa omaksi. Leikkimielellä kisailtiin myös tikan-, saappaan- ja pallonheitossa. Paikalle olimme järjestäneet myös puhvetin ja makkaran ja lähtyn paistoa. Maukkaita muurin pohjalätyjä paistettiin posket punaisina ja toivottavasti saamme paistaa lätyjä kaksin verroin enemmän ensi syksyn kisailupäivänä.

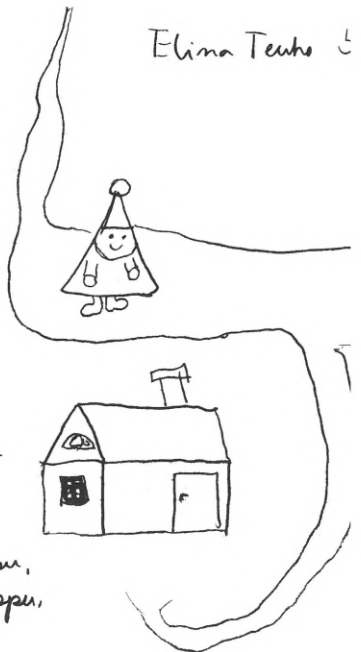
Kylätoimikuntamme toivottaa kaikille Rauhallista Joulun aikaa ja Toimintapirteitä Tulevaa Vuotta!

Joulutonttu

Joulutonttu kulki tiellä,
ei hän sitä kukaan kieltä.
Tiestä pieni polku erkasi,
tontun mökkiin näin se meni.

Tonttu se odottaa joulua,
ettei tarvitse käydä koulua.
Sieltä tulelaksia kauheasti,
joita täytyy ottaa asti.
Nyt tulee tämän runon loppu,
sillä tontulla tuli koulun hoppu.

Elina Teuhola 5

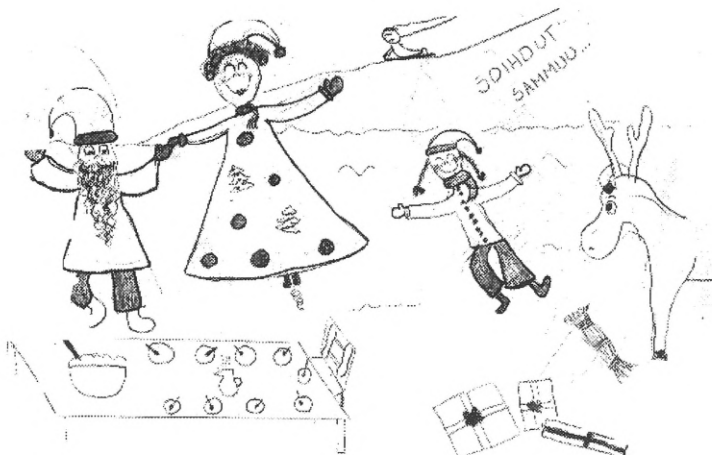
Mitä toulka helkkää,
joululaulua pelkkää?
Taitaa olla kulkuset,
joulun hienot uutiset.

Toivomme nyt joulurauhan,
ettei sota missään puhua.
Sitten vielä toivotaan keuru,
sen on oltava vihreä ja uusi.
Kulkuset sulle toivottaa,
"Hyvää joulua vaan!"

Hullunkurinen joulu

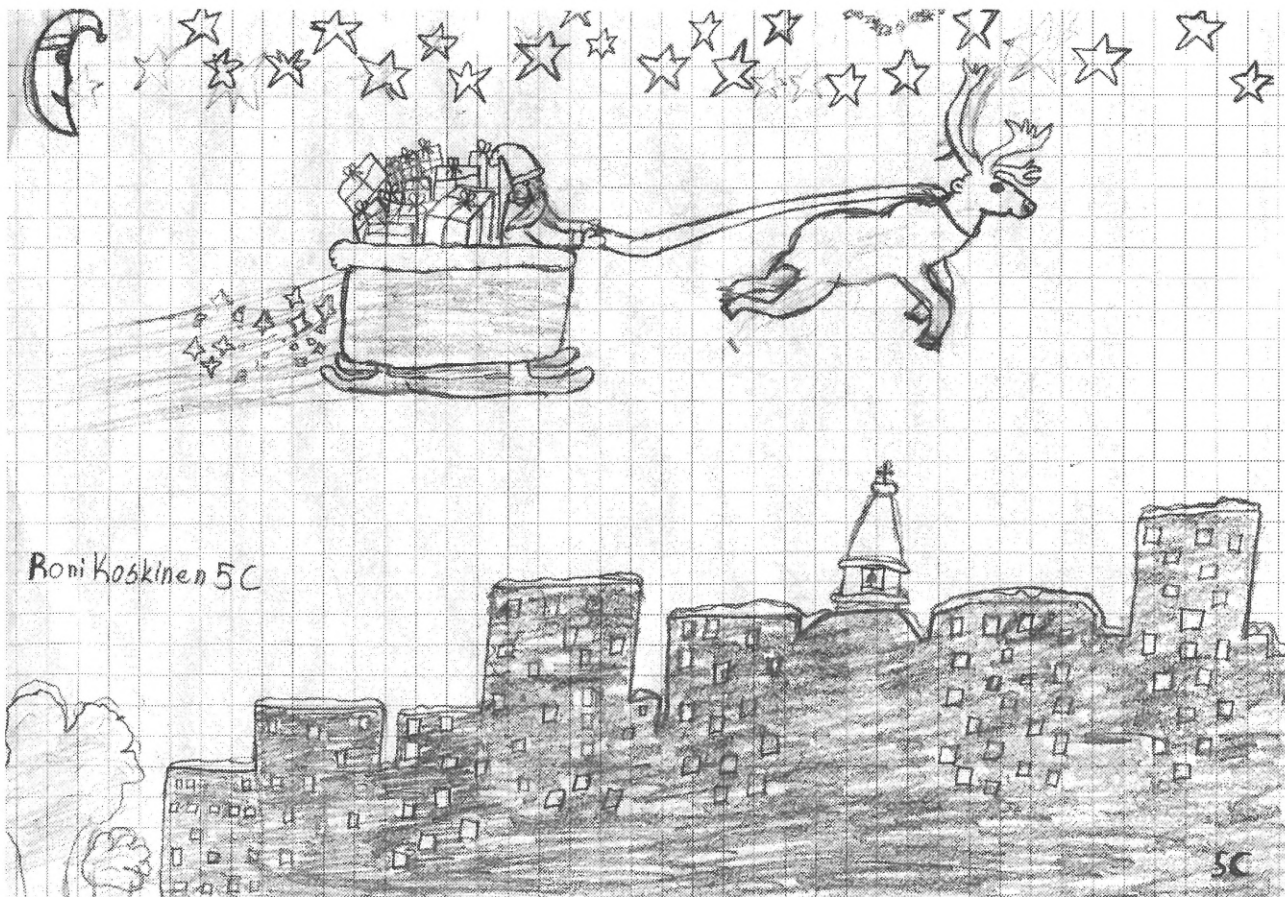
Joulupukki hyppäsi,
tontut maassa kyskeli.
Porot jähällä torkkui,
lapset nauttivat vanhaa horeppua.
Aikuiset ootatui lomalla,
ei lomalla omalla.
Kaikki rauhoittui aikansa,
nii miuori keuin vanha
Kansa.

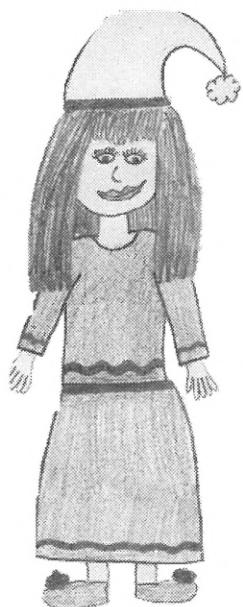
HEIKKI KASAMANI 10

KUIVALA
HEIKKI 15

Joulu

Jenni Ohvanainen ja
Tanja Kyösti 5C

Joulu on maailman parasta aikaa, joulukirkko sen ahittaa, illalla joulupukki tulee ja lahja jakaa saa. Ilta syödään kinkkua ja pipareita sitten mennään saunaan ja kunnon löylyt heitetään. On lahjat mukavia, kun niis' on lahjapaperia. Yhdestä paketista löytyi nukkeseimi ja toisesta pikku nukke. Nuken nimeksi tuli Ester, se pieni Roamatun prinsessa. Joulu oli iloinen päivä kun pikku-veli sai autorekan, iso-sisko sai laskukoneen ja minä sen pienen Ester-nuken. Kävin minä myös Kauneimmissa joululauluissa, jossa laulettiin. Jeesuksen iloa me hänen syntymäpäivää vietämme 24.12.

Leena Kietaranta 5c

Joulujen joulu

Pikku Jussi tuli ulkoa Jouluaaton ulkoa. Jsa koska joulu pukki tulee, Jussi sanoo.

JUSSI SOJAKKA 5C

Luontokartoittajat luonnon monimuotoisuuden tutkijoita

Kuluvan vuoden kesällä kävimme Satakunnan luontoliiton ja Satakunnan maa- ja metsäinstituutin järjestämän puolen vuoden mittaisen maastobiologian jatkolinjan. Kurssin aikana teimme useita pienimuotoisia luontoselvitäyksiä sekä yhden laajan nk. diplomityön. Nämä artikkelit ovat lyhennelmiä tekemistämme diplomitöistä.

Kaidatvedet edustavat karua järviluontoa

Valtakunnalliseen rantojensuojeluohjelmaan kuuluva kapeista salmista ja pienistä järvistä muodostunut Kaitojen vesien alue sijaitsee Parkanon kaupungin pohjoispuolella. Järviketju on syntynyt kapeaan murroslaaksoon ja edustaa hyvin eteläisen Suomense-
län karua järviluontoa. Pääosa alueesta on metsähallituksen omistuksessa.

Luonnontilaisuus historia ja retkeily

Kaitojen vesien rantametsät ovat melko luonnontilaisia. Vesistön sään-

nöstely tosin vaikuttaa koko Kaitojen vesien alueeseen. Kaidatvedet kuuluvat Käenkosken voimalaitoksen yläpuoliseen säännöstelyaltaaseen. Patoaminen ja ruoppaaminen ovat muuttaneet Kaidoilla vesillä olleet kosket salmiksi.

Kaidoilla vesillä liikkuaan voi tutustua moniin mielenkiintoisiin luonnonmuistomerkkeihin ja historiallisiin kohteisiin, joihin liittyy erilaisia tarinoita ja uskomuksia. Tällaisia kohteita ovat mm. Messukallio ja Sormikivi.

Retkeily- ja virkistyskäyttöön Kaidatvedet soveltuvat hyvin saavutettavuutensa ja sijaintinsa vuoksi. Kaitojen vesien alue on osa Parkanon kanootti-reittiä ja ”Paroonin retkeilyreittiä”.

Rantametsien kasvillisuus

Kaitavesi ja Savajärvi ovat karuja ruokojärviä. Soudellessasi pitkin Kaitoja vesiä voit rantakasveista tunnistaa mm. järviruo'on, kurjenjalan, kurjenmiekan ja leveäosmankäämin. Muita rantakasveja ovat myrkk-

keiso, ranta- ja terttualpi, rantakukka, ratamosarpio sekä erilaiset sarat. Myös luhtakuusiota ja luhtavuohenokkaa löytyy paikoittain.

Rantametsät ovat pääosin kuivia kangasmetsiä, mutta myös tuoreita kangasmetsiä on paljon. Kalliometsiä on alueella jonkin verran, laajimmillaan Morsiuskalliolla. yhtenäiset jäkäläkentät muodostavat helppokulkuisen ja avaran maaston, mutta ovat myös kulutusherkkiä. Alueen monimuotoisuuden voi kokea esim. sukeltaessaan avointen kalliometsien jälkeen synkkään kuusikkoon.

Kuivien kankaiden pääpuulaji on mänty, mutta myös koivua kasvaa siellä täällä. Muun kasvillisuuden muodostajia ovat mm. kataja, pihlaja, erilaiset varpukasvit sekä kevätpiippo ja metsälauha. Sammalista ja jäkälistä yleisimpiä ovat seinäsammal ja erilaiset poronjäkälät. Tuoreilla kankailla kasvaa kuusta ja koivua. Lajisto on kuivia kankaita rikkaampaa. Täältä löytää mm. kielon, kultapiiskun, kangas- ja metsämaikan, metsätähden, musti-

Kaitojen vetten kauneutta voivat ihailla myös tiellä liikkujat. Tämä maisema avautuu Järvi-Suomen tien sillalta etelään.

– Valok. Raija-Liisa Itäpää.

kan, oravanmarjan sekä vanamon. Voit myös tunnistaa erilaisia saniaisia, virnoja ja talvikkeja. Pohjakerroksessa kasvaa erilaisia sammalia, joista yleisimpiä ovat seinäsammal, metsäkerrossammal ja kynsisammalet. Paikoin vanhoissa kuusimetsissä aluskasvillisuus muodostuu lähes yksinomaan sammalista. Paksussa sammalkerroksessa viihtyvä yövilkka löytyy täältä.

Rantametsien kasvilajistoa monipuolistavat rämemäisten ja korpimaisten alueiden suokasvillisuus. Pääosa rämeistä ja korvista on ojitettu.

Liito-oravan esiintyminen

Uhanalainen liito-orava viihtyy Kaitojen vesien vanhoissa kuusta ja koivua kasvavissa rantametsissä. Sekametsiä elinympäristönään suosiva liito-orava on löytänyt alueelta sopivia pesäkoloja sekä ravintoa. Pääosin hämärässä liikkuva suurisilmäinen liito-orava jää luonnossa liikkujalta helposti huomaamatta, ellei osaa etsiä suurten puiden juurilta kellahdavia ulostekasoja.

Kaitojen vetten kaunist ja erämaantuntuista maisemaa metsämuseoalueelta kuvattuna.
— Valok. Markus Käenmäki.

Kaitojen vesien kauniista maisemista voi ehkä parhaiten nauttia liikkuesaan kanootilla tai veneellä, mutta myös käveleminen rantametsissä on

antoisa kokemus. Kaunis luonto, monet luonnonmuistomerkit sekä historiastamme kertova metsämuseoalue muodostavat kutsuvan kokonaisuuden.

ANNE-MARI ALI-JAAKKOLA

Elämänmeno talteen kotiseutuarkistoon

Tänä vuonna vietetään Suomen Kotiseutuliiton nimeämää Kansallisen kulttuurin juhluvuotta. Liitto on jälleen kerran painottanut kansallisen kulttuurin ja paikkakunnan oman kulttuuriperinnön merkitystä. Kotiseutuliitto oli esillä myös yli kymmenen vuotta sitten, kun se antoi suosituksen kotiseutuarkistojen perustamisesta. Tästä lähtivätkin koko maassa alulle kulttuurilautakuntien johtosääntömuutokset, kun arkiston hoitaminen otettiin kunnalliseksi tehtäväksi. Näin tehtiin myös Parkanossa. Asia on edennyt tällä vuosikymmenellä siten, että kaupungin keskusarkistosta on osoitettu tilat, johon kotiseutuarkistoa on konkreettisesti alettu koota.

Kotiseutuarkiston tarkoituksena on koota, tallentaa ja saada tutkijoiden käyttöön sellainen materiaali, jonka arkistointi ei lainsäädännön perusteella kuulu valtiolle, kunnille tai seurakunnille. Kotiseutuarkisto on suureksi avuksi yhdistyksille, jotka nyt voivat sijoittaa kertynyttä aineistoaan tähän tarkoitettuun arkistoon, pois jäsentensä komeroista ja vinteilästä. Pöytäkirjat ja toiminnasta kertovat

tärkeät paperit pääsevät näin turvalliiseen paikkaan ja yleisemminkin käytettäväksi, jos niin halutaan. Arkistonmuodostajalla on luonnollisesti oikeus itse määrätä aineistonsa käytöstä luovutustilanteessa.

Kovin monet parkanolaiset yhdistykset eivät ole vielä aloittaneet arkistonmuodostusta omaan kotiseutuarkistoomme. Tässä vaiheessa onkin tärkeintä, että yhdistykset tarkistavat oman arkistointitilanteensa ja pelasvat ns. uhanalaisen aineiston asianmukaiseen turvaan. Jos yhdistyksen arkistotilat ovat kunnossa, kotiseutuarkistoon tallentaminen ei välttämättä ole vielä tällä hetkellä ajankohdasta. Lakkautettujen yhdistysten kohdalla arkistonmuodostusta on kuitenkin kiirehdittävä, jos se on vielä hoitamatta. Viimeisiltä toimihenkilöiltä toivotaan tässä aktiivisuutta.

Kotiseutuarkisto on yhdistysten lisäksi tarkoitettu kaikille niille, joilla on hallussaan dokumentoitua tietoa Parkanosta eli kaikesta Parkanossa tapahtuneesta elämänmenosta. Yksityiset henkilöt voivat muodostaa omia nimikkoarkistojaan ja tallentaa

vaikka sukunsa tai kylänsä perinnetietoa valokuvien, haastattelunauhoin ja videoinkin. Arkistoinnissa voi luonnollisesti olla hyvin monenlaista, vaikkapa klassinen tupakka-askin kannessa oleva rakennuspiirustus. Toivottavasti arkiston olemassaolo jo itsessään voi antaa virikkeitä perinteen tallentamisessa.

Yksityisen ihmisen arkistoinnissa on yleensä aina uhanalaista. Jälkipolvi ei aina välttämättä osaa nähdä kaikkien vanhojen papereiden arvoa. Sen sijaan jo seuraava sukupolvi voi olla hyvinkin kiinnostunut menneisyydestään ja talletettu tieto olisi sille korvaamatonta. Joka tapauksessa tämän päivän tavallinen elämänmeno on jo huomenna historiaa. Kun maailma yhdentyy ja pienenee, paikallisen tiedon merkitys kasvaa. Ja toisalta — vaikka meillä ei ole koskaan aikaisemmin ollut niin paljon tietoa tallettavaksi kuin nyt, aina jää jotain olennaista tallettamatta.

Kerätään yhdessä tietoa parkanolaisen perinteen säilymiseksi. Kotiseutuarkistotasioissa palvelevat kaupungin arkistonhoitaja ja kulttuurisihteeri.

Vuoden 1993 Vuoden yrittäjät: Yrittäjänä pärjää, kun laittaa itsensä likoon

–Yrittäjänä ei pärjää, ellei siihen pistä itseään täysipainoisesti likoon, sanovat Helena ja Reijo Ojennus, jotka nimettiin viime vuonna Parkanon Vuoden yrittäjiksi.

–Aamusta ehtooseen on painettava. Mutta silloin ei tarvitse maristaakaan, kun tekee, minkä jaksaa, Helena täydentää.

–Töitä on onneksi meillä ollutkin niin paljon kuin jaksaa tehdä. Ja luoja kiitos, että terveys on kestänyt, Helena huokaa.

Ojennuksen Kotileipomossa ei ole laman annettu lannistaa. Viime vuosi oli yritykselle kaikkien aikojen paras vuosi ja tästä vuodesta tulee myynnillisesti vielä parempi.

–Töitä on tehty sen eteen entistä enemmän, Reijo Ojennus selittää menestyksen syytä.

–Jos olisi jatkettu samalla mallilla, mitä tehtiin pari kolme vuotta sitten, ei se varmasti lisääntynyt olisi. Nimenomaan on panostettu markkinointiin, mikä tarkoittaa sitä, että Helena Ojennus on kiertänyt ja kiertää maakuntaa.

Ojennuksen tuotteiden markkinointialue onkin laajentunut. Kun ennestään tuotteita on myyty Parkanos- sa, Karviassa ja Kihniössä, ovat mukaan tulleet myös Jalasjärvi, Hämeenkyrö ja Virrat ja jonkin verran myös Kurikka ja Ikaalinen.

Myös väkeä on lisätty. Yritys työllistää nyt 20 henkeä.

Eikä EU:kaan uhkaa tulevaisuutta.

–Näkinsin, että EU ei meille vaikuta sitä eikä tätä, mutta isommille se saattaa tuoda mahdollisuuksia viedä, mutta myöskin tuoda lisää kilpailua kotimaan markkinoille. En tiedä, onko se välttämättä niillekään plussaa. Saattaa olla päinvastoin, Reijo puntaroi.

– ETA-sopimus toi ne plussat, mitä ”Eurooppa” tarjoaa. EU:n myötä tulevat miinukset.

Semmoinen muutos vuoden sisällä yrityksessä on tapahtunut, että yritys on jakaantunut kahteen osaan - Ojennuksen Kotileipomon myymälä ja kahviot Ky:hyn ja Ojennuksen Kotileipomo Oy:hyn. Leipomo on omana yrityksenään osakeyhtiönä ja myynti-

yksiköt - myymälä ja kahvilat - ovat omanaan Ky:nä. Kommandiittiyhtiössä ovat mukana Reijo ja Helena Ojennus sekä Sari ja Jarkko Vainionpää. Osakeyhtiöön tulivat lapset Sari, Maarit ja Marjo mukaan Reijon ja Helenan lisäksi.

Reijo Ojennus saa uusia voimia liikkunnasta. Vaikka työpäivät ovat pitkiä, säännöllistä lenkkeilyä hän ei jätä väliin ja käy vielä silloin tällöin maratonin kiertämässä.

47-vuotias Reijo Ojennus on tähän mennessä juossut liki 30 maratonia. Tänäkin vuonna niitä on kertynyt kolme.

–Kun kolmen vuoden päästä pääsee viisikymppisten sarjaan, niin siellä vasta kovia juoksijoita on. Ja juuri luin, että Rautaveden maratonillekin laitetaan seitsemänkymppisten sarja. Niin että kyllä tässä vielä maratona-riuraa piisaa, jos vain terveys säilyy, hän naurahtaa.

Helena ja Reijo Ojennus aloittivat leipomotoiminnan vuokratiloissa Jannan alakerrassa vuonna 1975. Siellä pidettiin leipomoa kolmisen vuotta, kunnes rakennettiin Pentin teollisuusalueelle oma teollisuushalli, jossa leipomo sijaitsee.

Ojennuksen leipomon oma väki: Reijo, Sari ja Helena.

KAUPPAHUONE 66

Toivottaa asiakkailleen
Hyvää Joulua ja
Iloista Uutta Vuotta!

Kauneushoitola Nina

OBELIA OY

USVA

Toimistotukku

Ala-Kauhaluoma & Jokela

TOIVOTAMME KAIKILLE
PARKANON JOULUN LUKIJOILLE

HYVÄÄ JOULUA
JA
LIIKENNETURVALLISTA
UUTTA VUOTTA 1995

Parkanon Autokoulu Ky

Lasse Mäntynen (933) 448 2033

Kirkkokatu 5

Huippuylellisyys vakiovarusteena

Kaikki Xantia-mallit on varusteltu ylellisen runsaasti. Tilavassa matkustamossa yhdistyy edustusauton mukavuus sekä tarkoituksenmukaisuus. Kaikissa malleissa mm. ohjaus-
tehostin, sähkötoimiset lämmitettävät sivupeilit, radiosäädöt ohjauspyörässä, lukkojen murtosuojaus, sumuvalot, ohjauspyörän korkeussäätö...

Tule koeajamaan autoilun suurin nautinto

Hinta alk. 129.800,-

+ toimituskulut 2.500,-

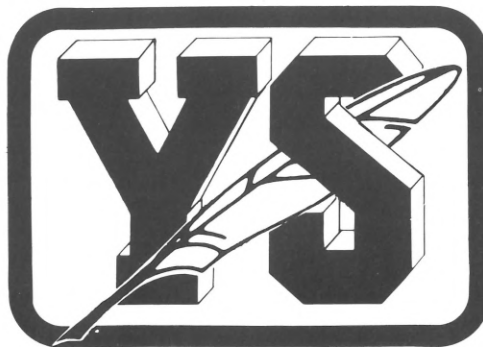
AUTOLUOJUS

Parkano puh. 448 3100

CITROËN

Valitse
**Voimakas
Viestittäjä:**

YLÄ-SATAKUNTA

PUH. 448 3195

PARKANONTIE 51

MARTTI NURMI

39700 PARKANO, PUH. (933) 448 2071

HYVÄÄ JOULUA SEKÄ ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

AURESKOSKI OY

Aurejärventie 70, 39700 Parkano puh. 44 441

S. VIITASALO KY

442 4102 ja 442 4200

Telefax 442 4285

Kihniö Linnankylä

MAALAUSLIIKE HANNU RINNE

Puh. 448 2665

Autopuh. 949 232 265

ELINTARVIKKEITA PIRKON KIOSKI

JOKAMIEHEN TAVARATALO VIINIKASSA

PARKANO PUH. 448 3666

AVOINNA JOKA PÄIVÄ 11—21

Paroonin
KALUSTE

toivottaa asiakkailleen

PARKANO
AHERTAANK. 2

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

HENKILÖNOSTIMET

Bronto 10 m

Vila 20 m

vuokraa

Reijo Riihimäki
autoon 949238979 kotiin 83226

KODINKONEHUOLTO

Jukka Kivimäki

puh. (933) 448 1185

PARKANO

autopuh. 949 236 284

PÄIVYSTYS klo 9—11.00

**INSINÖÖRI- JA KIINTEISTÖTOIMISTO
HAVANKA KYL LKV (A)**

PARKANO, PUH. (933) 448 2702

tai 949 234 349

HÖYLÄTUOTTEISTA PUHEENOLLEN

— RAKENNUSLISTAT

— KIILALISTAT

— ERIKOISLISTAT

— KALUSTELISTAT

PARKANON HÖYLÄÄMÖ OY

Karttiperäntie 162/34 39700 Parkano

Puh./fax. (933) 459 951

VAIHTOLAVA-, NOSTURI- JA JÄTEKULJETUKSET

Parkanon Puhdistuspalvelu

Esa Rikalainen ky

puh. 448 2349

— säiliöauto 949-232129

— nosturi, vaihtolava 949-231329

PARKANON APTEEKKI

PUH. 448 2022

Parkanontie 84, puh. (933) 4481373

PARKANON

RAKENNUSTARVIKE

Pekka Seppälä Ky, Hahkamäenkatu, Parkano puh. 448 2696

Junassa nautit hyvistä keleistä joka päivä, säästä riippumatta. Nopein ajoaika esim. Helsingistä Parkanoon on vain 2 t 28 min. Matkallasi voit rentoutua, työskennellä, pistäytyä ravintolassa – nauttia olostasi.

Vaihtoehto vanhainkodille

- Yksilöllinen vaihtoehto varttuneille, jotka eivät tule toimeen yksin kotona, mutta eivät tarvitse jatkuvaa laitoshoidoa
- Pieni 25 hengen kuntoutuskoti puistoalueella on lämminhenkinen ympäristö elää ja asua
- Hoidot ja lääkitys
- Koulutetut hoitajat
- Yksityinen vaihtoehto ei ole kallis. KELA:n hyväksymä asumispalveluyksikkö hyväksytään asumis- ja hoitotuen piiriin.

*Tilaa
esitteemme!*

Mikon Kuntoutuskodit Oy
Kunnalliskodintie, 39700 Parkano
☎ (933) 448 0120

INSINÖÖRITOIMISTO

DESEC OY

Ulko- ja kotimaan projektinhoito
CAD-suunnittelu
Koulutus
Asennusvalvonta

DESEC OY
39700 PARKANO
puh. (833) 448 3442
Fax (933) 448 3443

PARKANO STEEL KY

Metallirakenteet,
koneistukset,
laitetoimitukset ja
asennukset

Laivanevantie 6
39700 Parkano

puh. (933) 459 960
fax. (933) 459 955

RAUHALLISTA JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA TOIVOTTAA

Kuljetusliike
ALAMETTÄLÄ OY
39700 PARKANO

Kiitämme asiakkaitamme kuluneesta vuodesta ja toivotamme
Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

OLAVI KAIJA KY Puh. 448 2426

*Rauhallista Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta*

Nordberg-Lokomo Oy
Parkanon Tehtaat
39700 Parkano, p. (933) 44 451

*Toivotamme Parkanon Joulun lukijoille
Rauhallista Joulua ja Onnellista Uutta vuotta 1995*

**YHTYNEET PAPERITEHTAAT OY
PARKANOSSA**

Kysy pintakäsittelyn ammattilaiselta!

MAALAAMOPALVELUT

- hiekkapuhallukset
- maalaukset
- erikoispinnoitukset
- koneiden ja laitteiden huoltomaalaukset

KENTTÄPALVELUT

- huolto- ja kunnossapitomaalaukset (siirrettävällä kalustolla)
- rakennusmaalaukset
- lattiapinnoitukset

YIT-YHTYMÄ OY

PINTAKÄSITTELY

Parkano (933) 448 1470
Kauhajoki (963) 232 1933

Hyviä joulukelejä
ja
Turvallista kyytiä
Uudeksi Vuodeksi!

AUTOTALO LAAKKONEN

Ikaalinen (933) 458 7697

VOLVO K-AUTO PALVELUPISTE PARKANOSSA

- ❖ Raskaan kaluston korjaukset ja varaosat
- ❖ Hydraulikkaletkut, liittimet ja komponentit
- ❖ Laakerit ja laakeriyksiköt
- ❖ Ajopiirturimittaukset
- ❖ Päälle rakenteet
- ❖ Jarrumittaukset

**PARKANON KONE
JA METALLI OY**

(933) 448 2750, 949 234 586

PAKETTI- tai KUORMA-AUTOLLA SOPIMUKSEN MUKAISESTI

- Tavarakuljetukset, hinaukset, muutot
- Erikoiskuljetukset, — Hiab-nosturi ym.

G. KORPINIEMI

PARKANO puh. (933) 448 3221

AUTOPUH. 949 233 676

ja 949 337 640

Multien multa
Kekkilä
● Kukkamulta
● Kestomulta

monipuolista
asiakaspalvelua
henkilökuljetuksissa

ARI LAMMINMÄKI KY

- TAKSIBUSSI
- INVATAKSI (hissi + paarivarustus)
- LINJA-AUTOJEN TILAUSAJOT

Tilaukset 933-4423736
auto 949 120703
949 621241

**OTA LUSIKKA
KAUNIISEEN KÄTEESI,
me kyllä valmistamme
hyvät sapuskat!**

Järjestämme syntymäpäiviä, muisto-
tilaisuuksia, häitä, ylioppilasjuhlia,
rippijuhlia, pikkujouluja yms.

Santoon ruokalassa
tilat 200 hengelle (300).

- TYÖPAIKKARUOKAILU ma—pe 10.30—13.00
- RUOKALA AVOINNA 8.00—14.30

**PITOPALVELU JA TYÖPAIKKARUOKAILU
ARJA GRÖNFORS KY** Parkano puh. (933) 448 1339

LANKATORI, KUDONTAPISTE
448 2204 ja 448 2215

**Hyvää Joulua
PARKANON
KEHRÄÄMÖ**

PARKANON BETONI KY

om. SIRKKA NIEMINEN

puh. 448 2557

**Edullisuuden
Joulukauppa**

SPAR
market Mestarintori

**Parturi
Kampaamo**

YLINEN

Maanantaina suljettu
Parkanontie 41

Puh. 448 2228

**Kampaamo
Maija Autio**

Keskuskulma II-kerros
Parkano puh. 448 2994

Parkano, puh. 448 2831
Autopuh. 949 636 190
Telefax (933) 83787

*Top name
in Shoes*

AJAVAT

TOPMAN

OY AVEC-SHOE LTD

PL 15 39701 PARKANO

 (933) 448 3201

TM-RAUTA OY

Myydään uutta ja vanhaa käyttörautaa.

P. (933) 448 2206
Autop. 949 233 181

**MAALAUSLIIKE
HANNU NUMMELA**

puh. 448 3215

KONEPAJA KoPAR OY

PARKANO

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 1995!*

AUTO-LAHTINEN OY
Ahertajank. 2, 39700 PARKANO puh. (933) 4482507

- AUTOTARVIKKEET JA VARAOSAT
- KORJAAMO
- OPEL JA HONDA HUOLLOT

109

K A U K O P U H E L U

Ikaalisten-Parkanon
Puhelin Osakeyhtiö

*Hius
Studio*
JKJ

(933) 448 1060

KESKUSKATU 8,
39700 PARKANO

Ma suljettu, ti—pe 9.00—17.00, la 8.00—13.00
TARJA KOSKINEN KIRSTI KORTESOJA TANJA VAHOSALMI
— KÄYTÖSSÄMME MYÖS HIUS LASER

PARKANONTIE 47, 39700 PARKANO

 **Ylä-Satakunnan
KIINTEISTÖNVÄLITYS**

Puh. (933) 448 3838, koti 448 2321,
949 322 458

 **Parkanon
Tilipalvelu Oy**

Puh. (933) 448 1977

meiltä muodikkaat ja mukavat
asut päivään ja yöhön

nanso
TEHTAANMYYMÄLÄ

Parkanontie 70, Parkano
P. (933) 448 2627
ma—pe 9—18, ti—to 9—17, la 9—14

**SORVAUSTYÖT
LAAKERIT
LAAKERIYKSIKÖT
TRAKTORIN VARAOSAT**

**SORVAAMO
E. AALTO**

Puh. (933) 448 1580
auto 949 620 765
Parkanontie 90

HYVÄÄ JOULUA
JA
ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA

**Asianajotoimisto
Pentti Larimaa Ky**
puh. (933) 448 2767

PARLAVA KY

39750 KUIVASJÄRVI
puh. (933) 446 311
auto 949 339 514

- Finn-kuormalavojen valmistus ja korjaus
- Kertakäyttölavat

Parkanon Lasikuitu Ay

Parlas-veneet, kanootit ja
lujitemuovityöt, raaka-aineet

Pahkalan teoll.alue 448 3058

TOIVOTAMME
RAUHALLISTA JOULUA
JA HYVÄÄ UUTTA VUOTTA

Lämmintä Joulua

PARKANON LÄMPÖ OY

KULJETUSLIIKE SAKARI MAJA KY

39700 Parkano
puh. (933) 448 2233

Puusepäntiliike

PAJUNEN KY

39700 Parkano, puh. (933) 448 2254

HENKILÖNOSTIMET

Bronto 10 m
Vila 20 m
vuokraa

KEHYSTYKSET • TAULUT • TAIDETARVIKKEET

Taide ja Kehys

Parkanontie 81, 39700 PARKANO
Puh. (933) 448 1192, auto 949 333 078

KIITOKSET HYVÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ
RAUHALLISTA JOULUA

HATAN PUUTARHAPALVELU

Satakunnankatu 22 PARKANO

TRAKTORI- JA KAIVURIURAKOINTIA PENTTI KUUSIKKO

puh. 949 233639

KOSTIN KORJAAMO

Kiviniitunkatu kp 2
Parkano
☎ (933) 448 2760

Teollisuustie 20, 39700 PARKANO, puh. (933) 448 2149

RENKAITA FILLARISTA PILLARIIN

TERVETULOA EDULLISILLE JOULUOSTOKSILLE

**PARKANON
KELLOLIIKE**
Kalliokoski & Majala
puh. 448 2588

EURO HAMSTERISTA HALVALLA HAMSTERI OY

TEOLLISUUSTIE 2, 39700 PARKANO, PUH. 448 1142
AUKIOLOAJAT: ma-pe 10-18, la 9-14

Ikkunalasia määramittaan leikattuna,
nopeat toimitukset ja edulliset hinnat

PARKANON LASIPALVELU/KORUPEILI OY

Puh. 448 0800, Fax. 448 3227

Kyllästämme myös arseenittomalla aineella

Parkanon Puukylläste Oy A Juurakko

puh. 933-448 3103

auto 949 530 854

koti Ari 933-448 1959

-urakointi

- KAIVUA
- TASAUSTA
- KUORMAUSTA
- PIHATÖITÄ
- LUMITÖITÄ
- TRAKTORITÖITÄ

KIINTEISTÖT HUOLTA

KIINTEISTÖHUOLTO ASKO VIITASALO KY

949 631 248, 949 120 406, 949 232 733

VANTERÄ KY

Parkano,

☎ (933) 448 1887

ROMULIIKE PERTTU LEMPINEN

PARKANO

puh. (933) 441 221, 949 333 655

LAPINNEVAN KYLÄKAUPPA

PALVELEMME:

ark. 9—18

la 9—14

Puh. (933) 445 113

Parkanon Ratsastustalli J. Vesanto & P. Virranhaara

Puh. (933) 448 1511

PARKANON TERÄHUOLTO KY

☎ (933) 448 2495

Kodinkoneiden ja kylmälaitteiden

**VALTUUTETTU HUOLTO,
VARAOSA JA TARVIKEMYYN**

**Parkanon KY
KODINKONEHUOLTO**

T. Mansikkaviita p. 448 2460 ja 949 320 247

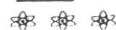
Asemankatu 20, 39700 PARKANO

PARKANON TV-ELEKTRONIIKKA HUOLTO

T. Kovesjärvi

Peltokuja 6

39700 Parkano (933) 448 1296

PESTI HOTELLI RAVINTOLA

Puh. (933) 448 2503

Eijan Kukka

Keskuskatu

Avoimna: ma—pe 15—19

la—su 10—19

Puh. (933) 448 2786, kotip. 446 188

LINJA-AUTOASEMAN KAHVIO

39700 Parkano
puh. (933) 448 2001
Avoimna: ma—pe 07—21.15
la 09—21.15, su 12—21.15

Kahvia
lehtiä
makeisia
kebabbia
juomia
ym...

Hyvää Joulua
ja
ONNELLISTA Uutta
Vuotta

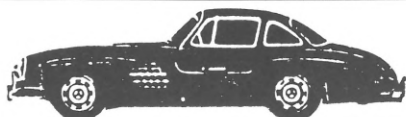
KIULUVERSTAS

Tehtaanmyymälä avoinna ma—la klo 10—19

- * kiulut * haarikat * kulhot *
- * tuopit * tynnyrit * leikkuulaudat *
- * leipälapiot * leilit * kellot *
- * katajatyöt * ym. * ym. *

Alueen laajin valikoima. Valmistus ja myynti

Parkanosta Poriin päin n. 7 km.
Osoiteviitta "KIULUVERSTAS"
39660 Lapinneva. Kiuluverstaantie 62.
puh./fax. (933) 445 139.

KOLARIKORJAAMO • MAALAAMO AUTO-OJANEN KY

- KOLARIKORJAUKSISSA:
Autorobot oikaisu- ja
mittauslaitteet
- Laadukkaat uunimaalaukset

Puh. (933) 442 4245
Kotinumero: **Timo Ojanen** 442 4334
Ari Ojanen, Parkano 448 1675

LADA

HYUNDAI

SKODA

Volkswagen Group

- MYYNTI
- VARAOSAT
- HUOLTO

AUTOMYYNTI R. LAIHONEN KY

Teollisuustie 29
39700 Parkano puh. (933) 448 1377

CASE-IH, MAXXUM, ZETOR, URSUS, LEYLAND
DEUTZ-FAHR, CLAAS, BT, TCM, KUBOTA

Myös muut merkit

Maatalouskoneiden, trukkien ja
pienkoneiden huoltokorjaamo
sekä varaosapalvelu.

Konehuolto T. Mäkinen Oy

Teollisuustie 25, 39700 PARKANO
Puh. (933) 448 0205, 9400-123 259,
koti (933) 447 508

PARKANO P. KUIVANEN KY

Keskuskatu 10, puh. 448 3395

HUOLLOT • PESUT • KORJAUKSET • RENGASTYÖT
POLTTOAINEET ITSEPALVELUNA JA PALVELUNA
MYÖS MOOTTORIPETROOLI
KORTTIAUTOMAATTI BENSIINILLE JA DIESELILLE
TOYOTA HUOLTO JA VARAOSAT

*Kiittäen yhteistyöstä
ja Hyvää Joulua sekä
menestyksellistä vuotta 1995*

TILI JA KIINTEISTÖ- MARKKINOINTI KY

Pitsinki & Mäkiiviinikka LKV
puh. 448 3290 tai 448 1438
Keskuskatu 2 39700 Parkano

TAPIOLA-YHTIÖT

Palvelupiste:

Marja Mäkiiviinikka p. 448 3590
Eija Pitsinki p. 448 3590

MATKAPOJAT

Asioimisto:

Marja Mäkiiviinikka
Eija Pitsinki
Keskuskatu 2
39700 Parkano
puh. 448 3590
fax. 448 3590

• valoa • lämpöä • energiaa

*Toivotamme asiakkaillemme
LÄMMINTÄ JOULUA JA
VALOISAA VUOTTA 1995*

LEPPÄKOSKEN SÄHKÖ OY

SUOMEN FARMIPALVELU OY

Jälleenmyyjänä Ikaalinen,
Parkano, Kihniö, Karvia,
Jämijärvi -alueella toimii

KUIVAS-MYYNTI KY

Tilaukset klo 6.30—8.00 tai ilt. (933) 446 255,
auto 949 234 320

TEMPERA-LÄMMITYSÖLJY TOIMITUKSET

— kivennäisaineet	— kuonakalkit
— vitamiinit	— paal. langat
— siemenet	— merilevä
— kasvinsuojelu-	— aumamuovit
aineet	— ym. ym.

ILMAINEN KOTIINKULJETUS

Lämpimät kiitokset mielekkästä
yhteistyöstä vuonna 1994.
Rauhaa Joulua!

KUKKARUUTU

Kirkkokatu 5, Parkano (933) 448 3638

Parturi-Kampaamo HELKA MÄKIRANTA

Parkano
puh. 448 2459

LÄHIPALVELUA 100 VUOTTA
Puh. Parkano 448 3393

KIINTEISTÖHUOLTO- JA RAKENNUTTAJAPALVELU MÄKIKOSKELA KY

Puh. (933) 448 2518
Autopuh. 949 620 836

TEEN ALIHANKINTA- JA KORJAUSKONEISTUKSIA

Sorvaamo Ari Laurinaho

Puh. (933) 448 1458
Tuomenhaara, Parkano

Lähikauppa Tuunainen

39750 KUIVASJÄRVI, puh. 446 116

Samara
Lada

VALTUUTETTU HUOLTOKORJAAMO

Mazda
Fiat

- Huollot
- Korjaukset
- Takuuasiat
- Varaosat

PARKANON AUTOKORJAAMO J. & J. KOSKINEN

Pentin teollisuusalue, puh. 448 1303

"On ideaa"

Mainos & Viestintä
Tarja Puolanne
PARKANO (933) 448 1870

PARKANON LAATUKENKÄ KY Airi Tekokoski

Parkanontie 51, 39700 Parkano
P. (933) 448 2191

JOULU ON TULPPAANIN PUNAA
JA HYASINTIN TUOKSUA...

Joulurauhaa Kaikille

PARKANON KUKKA- JA HAUTAUSTOIMISTO

Keskuskatu 8

AAMULEHTI, Asioimisto

Tarjoukset
Tilaukset

Soita (933) 448 2421
Tapani Häkkinen

ASIA ON PUTKESSA

FennoSteel Oy

PURSO GROUP

PUTKITEHDAS Teollisuustie 9 Puh. (933) 4480 300
PAKOPUTKITEHDAS 39700 PARKANO Fax (933) 4480 303

TILITOIMISTO Marja Saarivirta Ky

Keskuskatu 7, 39700 PARKANO
Puhelin & faxi (933) 448 2555

Rengas-Betoni

LAPINNEVA, (933) 445 205, 448 0078
448 1665, 949 622 432, 949 622 305

Elintarvikekioski SEIJAN KISKA

Yliskylässä
Avoimna ark. klo 12.00—19.00
la—su 12.00—18.00
puh. 448 1172

LAAJAT VALIKOIMAT

TERVETULOA
OSTOKSILLE

AUTOJEN KOLARIKORJAUKSET
SEKÄ MAALAUKSET

AUTOMAALAAMO

P. Honkaluoma Ky
☎ (933) 459 945, koti (933) 448 1408
Jaakkola

kodinkone liike
wallius
PARKANONTIE 41 • PARKANO • (933) 4480 244

MUSTA PÖRSSI
PARHAAT MERKIT • SOPIVAT HINNAT
PARKANONTIE 41 • PARKANO • (933) 448 0244

FYSIKAALINEN HOITOLAITOS

☎ 448 1498

 **Parkanon
KUNTOUTUSKULMA KY**
Keskuskatu 7, (Alkon vieressä)

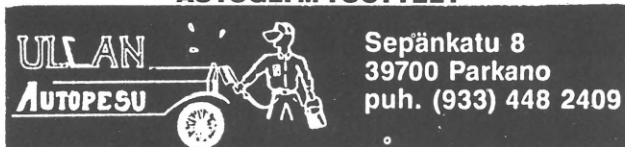
Teollisuustie 21, 39700 Parkano

OLEMME AUTONPUHDISTUKSEEN PANOSTANUT ERIKOISLIIKE PARKANOSSA

Suoritamme ammattitaidolla edullisesti

— verhoilujen puhdistukset	— vahaukset
— sisätilojen puhdistukset	— päältäpesut
— maalipintojen puhdistukset	— moottorin pesut

**KÄYTTÖSSÄMME KORKEALAATUISET
AUTOGLYM-TUOTTEET**

Alan ainoa erikoisliike lähiseudulla.

kesport
✓ INTERSPORT
PARKANO
Parkanontie 66, puh. (933) 448 3840

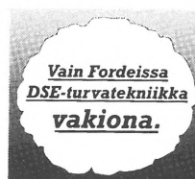
ykkös **PUB**
Parkanontie 45
Puh. (933) 448 3457

Voittaja!

**Suomen kovimman
autotestin voittaja on Ford Mondeo
mm. DSE-turvatekniikan ansiosta.**

- kuljettajan turvatyyny
- turvavöiden esikristimet
- + turvapysäyttimet
- erikoisturvaistuimet
- sivutörmäyssuojat
- turvakori

Ikaalinen, Soutajantie 10,
puh. 933-4589 388 (myynti), 933-4589 390 (huolto)

Turvallisesti

KANSA

VAHINGOKVAKUUTUSOSAKEYHTIÖ KANSA

Kankaanpään konttori
Torikatu 4
Puh. (930) 21 981
Piiripäällikkö Matti Tammiranta
Puh. (930) 21 991
Auto 949 851 135

**Kello-Kulta
E. Syrjänen**
Puh. 448 2181

**OPTIKKO
SYRJÄNEN**

Parkano — puh. 448 2181
Ikaalinen — puh. 458 6520

**SANELMAN
VAATEAITTA**
Parkano puh. 448 2551

**RAVINTOLA
PIPPURI**
Parkano puh. 448 2754

*Kiitämme lämpimästi asiakkaitamme
kuluvasta vuodesta ja toivotamme
Hyvää Joulua*

PRATTA ELÄMÄN AUTOKOULUSTA

**PARKANON
LIIKENNE** *Center*
p. 448 2142

- Saat halvalla korkealaatuisia tuotteita
- Edulliset maksuehdot
- Ilmaisen kotiinkuljetuksen

• ASKO • ISKU • ARTEK • MARTELA • LUNDIA
• MUURAME • JA YLI 200 MUUTA VALMISTAJAA

**SISUSTUSTALO
TAMMELA**

Teollisuustie 2 39700 PARKANO puh. (933) 4481331
Torikatu 15, 38700 Kankaanpää, puh. (933) 81 331

- Al-kaapelihyllyt, — Sähkötiet, — Lämpösäteilijät

LÄMPÖMAJORA KY

Vaasankatu 39700 PARKANO
puh. (933) 448 2407, autopuh. 949 227 954,
telefax (933) 448 3600

COPLEAN KY

CNC-levytyöstökoneet • CNC-koneistusyksiköt
• ROBOTTI mekanisoitu hitsaus
+ INSTSTO suunnittelupalvelu
prototyypinvalmistukseen käytössäsi.
TUNNETULLA AMMATTITAITOILLA

Vaasank. 9, 39700 PARKANO
puh. (933) 448 2407, autopuh. 949 227 954,
telefax (933) 448 3600

EH-KONEPALVELUSTA

• RAKENNUSKOHTEET
vuokraus, myynti, huolto

• MYYNTI JA HUOLTO
Käsityökalut, konetarvikkeet,
voiteluöljyt

Sahat, varusteet
Varaosat, huolto
Lekut ja liittimet

Hits.koneet ja tarvikkeet
Sähkötyökalut

EH-KONEPALVELU

Teollisuustie, Parkano (933) 448 1212

**Kun
pikkunälkä
yllättää**

**PUISTOGRILLI
Inkeri Suojanen**

Parkanontie 41
puh. 949 641 788

BLUE DUN OY

MOODI OY

- tietokoneita
- kirjoittimia ja oheislaitteita
- verkkotuotteita
- kiintolevyjä
- palvelua
- hyvää joulua

p. 931-222 0911

fax. 931-222 0711

Hanakat.
LVI-ASiantuntijaliike

Hanakkaa
Joulua

**LVI-TALO
KANNOSTO KY**

39700 Parkano, Teollisuustie 18,
puh. (933) 448 2400 ja 949 669 456

**AVOINNA
YÖTÄ PÄIVÄÄ**

TERVETULOA

SHELL-PARKANO

**Huoltokorjaamo
E. LEPISTÖ**

Korjaamo Parkanon Varaosakeskus
Puh. 448 3380, autop. 949 637 622

VAATTEITA
AIKUISILLE NAISILLE
vaate-soppi

Parkanontie 41, puh. 448 3643

Hyvää Joulua
PARTURILIIKE RISTOLAINEN

Puh. 448 1266.
PALVELEMME ILMAN AJANVARAUSTA.

PARTURI-KAMPAAMO-SOLARIUM

AULI

Puh. 448 3151
Keskuskatu 5
39700 Parkano

*Hyvää joulua ja
Onnea uudelle vuodelle toivottaa*
— HINAUSPALVELU — PAKETTIAUTOPALVELU

PAULI SYVÄNEN
PARKANO (933) 448 2726 tai 949 232 270

ASENNUKSET JA SUUNNITTELU HOITAA

PARKANON SÄHKÖTUOTE KY

39810 Linnankylä, puh. (933) 442 4293
949 239 366, fax. (933) 442 4330

**RAIVALAN
KYLÄKAUPPA**

PUH. 442 2215

**9 hengen
TAKSIA**

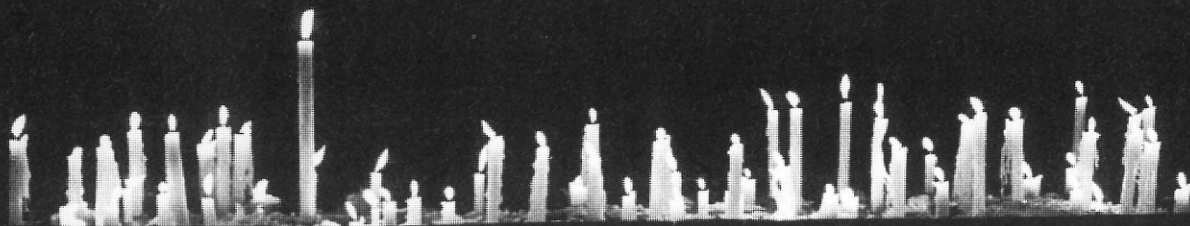
saatavana ajoon
ympäri vuorokauden
MYÖS PYÖRÄTUOLIPAikka

TARJA MARTTILA
puh. (933) 446 255, 949 231 610

— Täyden palvelun siivousliike —

**PARKANON
SIIVOUSPALVELU OY**
puh. (933) 448 3777, 949 555 590

Julkaisun toimikunta kiittää avustajiaan ja ilmoittajia sekä toivottaa heille ja lukijoille

Hyvää Joulua ja parempaa Uutta Vuotta

(Valokuva sekä useat muut tämän julkaisun kuvista Leena Perälältä).

Hyvää
Joulua
Toivottaa

KÄYTETTYJEN AUTOJEN ERIKOISLIIKE
AUTOMYYNTI

KIVINIEMI

PUH. (933) 448 1970
Keskuskatu 9, Parkano

**AUTOMARKET
A. RINTALA KY**

Puh. 9400-332 795, Mika 949 530 852

PARHAAN PALVELUN TAVARATALO

TAVARATALO

PEKKA

Pekka **KAHVIO**

PUH. (933) 448 3133 KONTTORI (933) 448 3134

BUSSEITTAIN HYVÄÄ JOULUA

(933) 458 6282

(933) 458 8434

Ikaalisten Auto oy

Tule Joului Kultainen

**Lämpimät
LAHJAIDEAT
Ja kaikki
JOULUHERKUT**
Satapirkasta
Tervetuloa
jouluostoksille!

**MARKET
SATAPIRKKA**

EDULLISTA
OSTOAIKAA

ma—pe 9—20
la 9—16

Sata-Häme Soi 26.6.—2.7.1995 Ikaalisissa

Konserttilippujen myynti on alkanut!

Lahjaksi:

Jouluna, Keväällä, Juhlapäivänä...
Äidille, Isälle, Ystävälle...

Myynnissä jo mm.

Kultainen ja Hopeinen Harmonikka
-viihdeharmonikan Suomenmestaruuskilpailut

SATA-HÄME SOI

Tiedustelut ja lippuvaraukset:

SATA-HÄME SOI

Puh. (933) 458 6991, telefax (933) 4501 365

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta
Parkanon Joulun lukijoille*

Parkanon kaupunki

KOTI JOULUKUNTOON!

Meillä Sinua palvelevat
mm. Sisustuksen ja
Kodinkunnostamisen
Asiantuntijat.

POIKKEA TALOSSA.
Aivan Parkanon keskustassa.

**PALVELEVA
EDULLINEN
RAUTA-
MAATALOUS-
KAUPPA**

**K Parkanon
K-RAUTA**

Pasi Hirviniemi Ky, PL 29, Parkanontie 66 C,
39700 Parkano, puh. (933) 448 2222